

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Muzeul Digital al Romanului Românesc

revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Acest roman a fost digitizat în cadrul proiectului Muzeul Digital al Romanului Românesc 1901-1932, inițiat de Revista Transilvania, organizat de Complexul Național Muzeal ASTRA și co-finanțat de Administrația Fondului Cultural Național.

Sugestie de citare a arhivei:

Baghiu, Ștefan, Vlad Pojoga, Cosmin Borza, Andreea Coroian Goldiș, Denisa Frătean, Daiana Gârdan, Alex Goldiș, Emanuel Modoc, Iunis Minculete, David Morariu, Ovio Olaru, Teodora Susarenco, Andrei Terian, Radu Vancu, Dragoș Varga. *Muzeul Digital al Romanului Românesc: 1901-1932*. Sibiu: Complexul Național Muzeal ASTRA, 2020. https://revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932.

This novel was digitized for the project The Digital Museum of the Romanian Novel 1901-1932, initiated by Revista Transilvania, organized by ASTRA National Museum Complex and co-financed by The National Cultural Fund Administration.

Citation suggestion:

Baghiu, Ștefan, Vlad Pojoga, Cosmin Borza, Andreea Coroian Goldiș, Denisa Frătean, Daiana Gârdan, Alex Goldiș, Emanuel Modoc, Iunis Minculete, David Morariu, Ovio Olaru, Teodora Susarenco, Andrei Terian, Radu Vancu, Dragoș Varga. *The Digital Museum of the Romanian Novel: 1901-1932*. Sibiu: Complexul Național Muzeal ASTRA, 2020. https://revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

705667

N. G. RADULESCU-NIGER.

Furtună...

Trecătoare.

BCU Cluj-Napoca
RBCFG201701204

Editura „Biuroului Universal“ A. I. NIȚEANU
STRADA EPICOL No. 27
BUCUREȘTI

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

179076

N. G. RADULESCU-NIGER.

Autorul acestei lucrări.

BIBLIOTECA ... DIN CLUJ.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Furtună...trecătoare.

Era prin August.
Ploua. Picăturile curgeau mari și grele, cu răsunet viu pe acoperemânturi, în geamuri și pe umbrelele trecătorilor grăbiți. Peste puțin începea ropot iuțit de vânt puternic. Trotuarele se făcură degrabă numai bășici iar Calea Victoriei aproape torent, năvalitor pe gurile canalurilor.

Birjarii nu mai ajungeau pentru acei cari nu se uitau la un leu de parale; economii, se grămădiau supt balconul teatrului Național, pe la intrările otelurilor, pe supt ganguri, prin băcănii și pe la berării, până să se astâmpere furia dintâi a ploaei.

Intre cei ce se strânseseră supt balconul Teatrului, era și o pereche tânără, — el, scund, spănatec, ascunzându-și

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

miopia după ochelari: ca, naltă, bine făcută, înfloritoare de sănătate și de frumusețe, ascunzându-și par'că dorul de a plăcea supt înfățișare de naivitate.

Cu toate că ploaca îi stropise rochia frumoasă, făcea haz de întâmplare și râsul ei drăgăstos fura privirile câtorva tineri din preajmă.

Bărbatul, își mușca însă nervos mustața mică și neagră, închipuia un zâmbet, dar să vedea că era necăjit,—nu știu de ploaca ce-i surprinsese. nuștiu de vecinătatea prea dispusă a-i admira soția.

Ce e drept, era cam supărătoare vecinătatea a doui inși, mai ales, cari, șoptiau râzând și măsurând cu priviri obraznice formele subjugătoare ale frumoasei femei.

Un moment ploaca stătu de odată, ca la un semn par'că. I se auzia numai la o depărtare oarecare sgomotul ropăitor.

— Haidem Milli... șopti bărbatul.

— Haidem Toni... răspunse ea cu drăgălășie și repede își potrivi rochia c'o mișcare cochetă.

De odată ploaca începu iarăș cu furie...

Doamna prinse a râde; el nu 'și putu opri un gest de ciudă.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Atunci veni să mărească numărul refugiaților, un domn de statură mai răsărită decât mijlocie, curat îmbrăcat, de înfățișare plăcută și cu chip serios.

Îl amăgise oprirea ploaei și-l îndemnase să părăsească berăria; locul de supt balconul Teatrului i se arătase ca scăpare, la timp.

Își făcu loc, în rând cu perechea tânără și dintr'o aruncătură de ochi, cercetă figurile de pe lângă el...

Firește că-l impresionă frumusețea doamnei: după o clipă însă îi sclipi în ochi, ca o amintire, chipul bărbatului.

Acesta își opri, și el, căutătura la noul venit, păru de asemenea a 'și aminti ceva și șopti câteva cuvinte soției.

Ea avu o ridicătură de sprincene, a mirare, aruncă o privire furișă domnului și șopti bărbatului.

— Se poate? cu mi-l închipuiam bătrân...

— E el, de sigur. Îl voiu saluta.

— De ce nu. Aș dori să-i fac cunoștința.

Și domnul acesta părea că aștepta momentul să salute, căci amândoi se priviră și'n acelaș timp se salutară....

— Anton Silveanu... dacă nu mă înșel... zise domnul, apropiându-se și întinzând mâna...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Iuliu Prenta... nu-i așa ? răspunse Silveanu și i-o strânse cu prietenie, cu bucurie.

— Tocmai... De când nu ne-am văzut !

— De mulți ani... în adevăr...

Dă-mi voe să te prezint soției mele, Prenta...

— Încântat, doamnă..... și-i sărută mâna, respectuos, descoperindu-se. Privi apoi cu drag la Silveanu : nu te-ai schimbat, Toni, și cu toate acestea aproape să nu te cunosc : vezi ce înseamnă o nevedere îndelungată ?...

—Dar nici tu nu te-ai schimbat, dragă Iuliu... Vorba ta însă : ani de nevedere îți pierd par'că obicinuința de-a cunoaște la moment pe un prieten...

Doamna Silveanu, în timpul acesta, privia la Prenta cu aceași înfățișare discretă de mirare : nu se putea deprinde cu realitatea de a vedea în acest scriitor favorit al ei și al soțului ei, pe tânărul ce i se ivia, în locul omului cum și-l alcătuise după citirea operelor lui.

— Nu-ți poți închipui, Toni, ce plăcere și câtă bucurie că te întâlnesc...

— Cum să nu mi le închipuiesc dacă le simt și eu !

— Și așa este, domnule Prenta, luă cuvânt doamna Silveanu, zâmbind gra-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

țios: Toni nu numai odată mi-a vorbit cu entusiasm de prietenia ce v'a legat, în deosebi că este un admirator sincer, și cu drept cuvânt, al operelor D-v...

Prenta se înroși, de sigur de plăcerea de a se vedea apreciat, dar și de mulțămirea că lauda purcedea din o gură nespus de drăgălașă.

In admirațiunea unui bărbat, pentru un scriitor, poate intra și puțină pornire de invidie; pe când admirațiunea unei femei este curată de orice simțimânt străin simpatiei ce-i inspiră autorul ei favorit, dar necunoscut adesc ori.

— Ce e drept, doamnă, prieteșugul nostru nu s'a desmințit niciodată. răspunse Prenta cu înduioșare.

— Fiind-că întâmplarea cu ploaea asta ne-a dat plăcerea revederii, vrei, Iuliu, să ne întovărășești la berărie?

— Bucuros: simt nevoea să umplem spațiul de timp de când ne-am rătăcit unul de altul...

— Tocmai c'a și stat ploaea acuma, zise Milli.

Milli își potrivi mersul între soț și Prenta și se îndreptară la „Cooperativa", care, gemea de lume, într'un nor de fum de tutun.

In urmă-le, supt balcon, începură:

— Frumoasă cuconiță: zise unul. Așa mai înțeleg și eu să ai nevastă.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Ce zici, Turburene? face parale?

— E încântătoare. Te înfierbântă.

— Vorba e că 'şi găsiră şi pe.... amicul casei! râse unul din cei doi *giovini* cari o priviseră cu obrăsnicie.

— Poate că la timp... răspunse cel l-alt...

— N'ai auzit câtă admiraţiune pentru... domnul ?!

— Ce pârlit de autor să fi fost, mă Zupcule,—că afară de doi, trei, cunoscuţi, nu ştiu să fi existând alţii pe planeta noastră... mai ales vrednici de atâta admiraţiune! zise cu accent apăsat de ironie, tânărul Codruţ.

— Vor fi, poate... Par'că noi citim tot ce apare? răspunse Zupcu...

— Citim, mă Zupcule, ce laudă gazetele... Şi ce laudă ele, trebue să fie genial.

— Ziarele! taci moi! Laudă când autorii îşi fac singuri critica şi când au prieteni anume prin redacţii... Incolo...

— Ia n'o mai face pe seriosul, Zupcule şi hai şi noi la Cooperativa.

— De ce? faci tu cinste?

— Fac. Voiu să mai privesc pe frumoasa doamnă... cum îi zise?....

— Silveanu, aşa par'că...

— Ea... Silveanu,—eu... Codruţ... ce potrivire!... Ce pereche de amorezaţi am fi!...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Cât pentru asta, dragă Codruț, șterge-te pe bot...

Codruț oftă... cu ochii peste cap,—și o luă repede spre berărie.

Rămăseseră numai ei supt balcon. La o masă din colț, aproape de fereastră, treimea noastră se așezase în timpul acesta, luminoasă de bucurie, nerăbdătoare să se porniască pe vorbă.

Nu lua în seamă fumul și aerul stricat. mulțimea sgomotoasă și deosebirea simțitoare dintre temperatura de afară și aceasta din lăuntru.

Mai mult, — doamna Silveanu nu aruncă nici o privire în jur, după cum îi era deprinderea, ca să se bucure, măcar în clipa dintâi, de efectul ce făcea frumusețea ei.

Împărtășia pe deplin bucuria lui Toni și o insufleția curiositatea de a cunoaște cât mai degrabă, o parte cel puțin din personalitatea lui Prenta: căci, de sigur că aveau, Toni și el, să vorbiască de viața lor.

Indată ce li se aduse halbele bălane, Toni se grăbi să ciocnească și după o bună înghițitură, aținti pe Prenta și-i grăi:

— Acuma, spune băete, spune... Eu, cum vezi, m'am căsătorit... Ce-aș avea să 'ți spun decât că sunt fericit cu Milli?

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Tu însă, ce-ai făcut, cum ai trăit, în afară de lumile ce creezi?

— Dragă Toni, din timpul când ne vedeam în toate zilele, viața nu mi s'a schimbat cu nici o întâmplare care să 'mi însemne vr'o cale nouă, cel puțin pentru un timp. Aceeași seninătate de simțire, aceeași sănătate bună, același belșug material din care mă folosesc cu cumpătare, aceleași călătorii de iarnă în curgerea cărora visez, lucrez și respir libertatea cea mai neîncătușată, cu privire la lume și la convențiunile ei.

— „Poscază", al dracului! șopti Codruț, care, se așezase alături, în rând cu ei.

— Prenta! Prenta.... Mi se pare că am citit ceva de el... răspunse Zupcu.

— Același fericit dar..., zise Silveanu, strângându-i mâna cu dragoste. În adevăr atunci că nu te-ai schimbat de fel... E mai rar asemenea limpezime în o viață de om...

— Rar, așa e, Silvene. Dar tu îți poți da seama de ce... Am fost nu prea bogat, de pe urma părinților, însă am știut să păstrez neatinsă averea ce 'mi-au lăsat. Am învățat ceva, ca să nu mi se zică: „netitrat". fără să caut vreun folos de pe urma titlului. Libertatea, a-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

devărata libertate, — aceasta a fost singura mea dorință. Și totuși pasiunea de-a scri m'a ținut și mă ține în lanțuri: la ore anume, trebue să mă închid și să scriu, nesupărat de nimeni, neexistând pentru nimeni... Atunci trăiesc din viața observațiunilor și impresiunilor ce-am adunat, cărora le dau acțiune în timp și'n spațiu.., cu care încheg lumea voită a unui volum.

— Și earăși zic: acelaș. Intocmai cum te-am cunoscut, dragă Iuliu, întocmai cum te vedeam când ne învoiai venirea în căsuța ta din strada Călărașilor. Tot acolo locuești?

— Tot. Atât numai că acum e proprietatea mea, ceva mai potrivită gustului și pornirilor mele...

— Să știi că te vom vizita...

— Dacă ne dai voe... se grăbi să zică Milli, cu grațiosul ei zâmbet.

— Ce mai capcană, căsuța autorului nostru! șopți Codruț...

— Cum adecă?... întrebă Zupcu, nedumerit...

— Las'că 'ți oiu spune.

— Mă rog, cu cea mai mare plăcere, Silvene... Se poate să nu fie voe, doamnă?... Venirea ta cu soția, dragă Toni, e cea mai mare dovadă de prietenie... și de aceea cred că veți primi să prânziți la mine... mâine chiar...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Mâine, da,— fiind-că poimâni dimineață ne întoarcem acasă.

— Acasă? Unde? Vezi ciudățic? Nu te-am întrebat dacă stai în București...

— Nu, dragă Iuliu: sunt avocat în Brăila unde am fost judecător de ocol... și unde am avut parte să întâlnesc pe Milli..

— Prevăd o idilă drăgălașă,premergătoare căsătoriei tale...Nu-i așa doamnă?

— Nu greșești, răspunse ea, înroșindu-se tare și zâmbind.

— Și ziceai, meștere Toni, că nu aveai ce spune. pe când dimpotrivă tocmai tu erai în drept; datorai povestirea vieței tale...

— O voiu face, la tine acasă...

— Și de când te-ai întors, Toni. din Paris?

— De cinci ani și de trei m'am însurat.

— Mă rog, o singură lămurire, domnilor: îmi pare curios că nu vă scriați, că nu știați nimic unul de altul, în timpul nevederei d-v.?... De ce asta?

— Eu sunt vinovatul și.... ciudatul. Îmi iubesc foarte mult prietenii, dar nu le scriu nici odată. Acei ce vin să mă vadă, când mă aflu în București, sunt binevenițI, îmi aduc cea mai curată bu-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

curic. Eu însă nu mă duc prin cafenele să-i întâlnesc, nu le cunosc locuința... Și vă rog să credeți, doamnă, că nu o fac din vr'o pornire ce s'ar asemăna îngâmfării, nepăsării sau disprețului, precum unii mi-au spus că s'ar fi zis... In chipul acesta 'mi-am croit deprinderile și acum ele 'mi sunt a doua natură...

— Și 'ți mai vin așa de mulți prieteni, ca odinioară?

— Numai doi mai vin, adevărați prieteni.

— Numai doi? Cum asta?

— Tu, ai plecat: 'mi-ai scris de vr'o două ori și dacă nu 'ți-am răspuns, ai tăcut, cum era și drept. Cei din București, unii au căutat în câteva rânduri să se împrumute cu bani dela mine. Le-am dat, însă fiind-că nu 'mi-au înapoiat împrumutul, m'au părăsit: alții m'au părăsit fiind-că nu le-am dat.

— Așa că tot tu, în ochii lor, rămâneai... prietenul rău... zise Silveanu, râzând...

— Celor doi însă, pentru care am toată dragostea, le fac câte una și singură vizită când mă întorc din străinătate și când plec din țară. Pe urmă ei vin să mă vadă când știu că mă pot vedea și între dânșii am adese ori orele

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

cele mai plăcute de bună tăvărăşie sufletească...

Li se mai aduse un rând de halbe.

Din înfăţişarea doamnei Silveanu se vedea îndemnul să întrebe ceva par'că, pe Prenta, şi de îndată codirea de-a întreba.

Pentru dânsa rămânea încă în umbră o parte a individualităţii scriitorului...

— După cum voiu avea şi cu d-v., mâine, — termină Prenta, cu căldură.

Apoi, ciocniră.

— Auzi? şopti Codruţ.... Îşi pregăteşte terenul...

— Ce teren, mă nerodule... N'ai auzit că stau la Brăila?...

— Şi dracu stă în lad, iar isprăvile lui în lume... Vorba e, cum să facem să intrăm şi noi, în calitate de admiratori, în casa d-lui autor? Trebue să fi având vin vechiu şi mâncare bună...

— Eaca ce 'ţi-a intrat în cap...

— Şi vei vedea că voiu izbuti... chiar azi... chiar acum...

In momentul în care vorbia, Codruţ văzu batista lui Prenta, — care sta cu spatele la el, - făcând jos pată albă...

Se plecă repede, o ridică, apoi, spre uimirea lui Zupcu, se înfăţişă lui Prenta, salutând.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Domnule Prenta... v'a căzut batista... și i-o inmână...

— Mulțămesc... mulțămesc...

— Imi dați voe să mă prezint distinsului autor al atâtor scrieri măestre... Alexandru Codruț, student la drept și litere.

— Imi pare bine... și voi să se întoarcă către Silveanu.

Codruț, cu cutezare însă, se recomandă și lui Silveanu, salutând foarte respectuos pe Milli...

Această intrare silită în cercul strâns al lor, surprinse pe cei trei. Cu deosebire Milli îl măsură cu privire nu tocmai bine-voitoare, fără să-i răspundă la salut.

Silveanu să mulțămi a-i răspunde încet, banalul: „îmi pare bine" și ciocni cu Iuliu și cu soția, fără a-i mai da atențiune.

Codruț pricepu că nu putea merge mai departe și, după ce salută încă odată, se întoarse la masa lui...

— Ai pățit-o bună... îi șopti Zupcu.

— Lasă „*mon cher*" că nu mă supăr din te miri ce... Iți promit să prânzim și noi la domnul autor.

— Ia plătește și haidem...

— Tal!... plata!...

— Vine!...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Şi acuma dragă Iuliu să ne despărţim. Ne aşteaptă la masă unchiul Milliei...

— La revedere, Toni.... Vă rog... e cinstea mea.... Sunteţi în Bucureşti....

— Nu se poate!...

— Te rog, Toni...

— Bine... Îţi voi întoarce când ne vei face plăcerea să ne vizitezi la Brăila...

— O excepţiune, pentru noi, domnule Prenta... zise Milli, cu prietenie.

— Sper să viu...

Strânse mâinele amândorora şi le făcu loc să plece, în timp ce el rămase până să vie chelnerul.

Îşi îndreptă ochii în piaţă şi-i văzu urcându-se în o trăsură.

— Ce bine le şade amândurora...îşi zise. Distinsă frumuseţe! Îmi pare bine de fericirea lor!

După câteva momente Prenta eşia din cuibul acesta şi respira din plinătatea plămânilor aerul curăţit de ploaca bine-făcătoare.

Cerul se înseninase; Calea Victoriei era umedă încă; trotuarele şi piaţa Teatrului păreau din nou pavate, de curate ce erau. Da în deseară. Birjele stăteau şir, gata să năvăliască, la chemare.

Trecătorii erau rari însă.

Prenta aşteptă tramvaiul şi se urcă:

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

o plimbare la șosea îl ademenia, după așa curățire a aerului.

II

Căsuța lui Prenta ar putea fi numită o cetate mică: nu prea naltă, se află în mijlocul unei curți închisă cu adevărate ziduri de cetate, așa că abia i se vedea acoperemântul printre copaci.

Casa fusese a unei văduve, în deajuns de tânără, care locuia cu mama ei, când Prenta, căutând cameră, ca student, găsise ce-i plăcea lui: liniște, verdeață și loc curat. Depărtarea nu-l speriase.

Pe atunci zidul era în stare de aproape ruină, dar curtea plină de copaci roditori și cu câteva brazde cu flori binișor îngrijite.

Casa cu patru camere, în jurul unei săli luminată prin pod, era pe dinafară cărpită și dată cu lut galben, dar înlăuntru era de o curăție exemplară, plăcut orânduită cu toată simplitatea mobilelor.

I se dăduse una din odăile din față,— cea mai mare, — și în acea încăpere până unde nu pătrundea nici un sgomot,— locui Prenta cinci ani, până când, trecând din viață văduva, bătrâna vându

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

casa, ciudatului chiriaș, și ca plecă în orașul natal, Brăila, amărâtă că i se perduse fiica.

Și pleca cu impresiunea că deși bun și cinstit, totuși ciudat om era Prenta,—căci piatra, și tot se tocește, și tot își mai schimbă cât de puțin forma, pe când el nu eșise înainte cu nici un vârf de gheată, din apucăturile lui, cât timp stătuse cu ele.

Și din cauza aceasta, se gândia ea în adâncu-i,—se prăpădise, biata ei fată.

Cum intră în posesiunea casei. Prenta o puse în reparare, lăsând însă zidul tot cu înălțimea lui; orândui o grădină cât se putu mai plăcută: iar mobila și-o aduse pentru casă, din Paris.

Erau patru ani de atunci și, cât timp stă în București, singurateca-i locuință nu tresăria de puțin sgomot, decât la ivirea vreunui prieten.

In una din camerile din față,—aceea în care își avusese locuința,—era biuroul de lucru; alăturea, camera de culcare. Peste sală, în încăperea dela față, salonașul: alăturea sala de mâncare.

Mobila, scumpă, dar foarte simplă și de gust; câteva peisagii, pictură sau aquarelă și portrete îi împodobiau pereții. Nimic pretențios, nimic de prisos..

Pianul din salonaș s'ar fi părut că nu

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

?și avea locul ; insă Prenta nu era strein cântării pe asemenea instrument.

Adora muzica : avea glas plăcut și adese ori se insoția la piano să cânte câte o romanță din vr'o operă, furată cu urechia. Note pentru piano nu avea ; lui își ajungea cu felul de muzică ce făcea singur.

Din asemenea fel de viață lipsia ceva însă : *femeea*.

Oare omul acesta nu iubise nici odată ?

Peste pragul casei lui nu trecuse nici măcar femeea legăturilor ușoare, care nu lasă urmă, ca sborul unei inaripate a cerului prin aer ?

De sigur că intrebarea aceasta i-a venit și incântătoarei Milli, dar s'a sfiit s'o facă, în berărie, și dela intâea cunoștință.

Acum însă, pe când venia cu soțul ei în trăsură, se aplecă aproape de urechea lui:

— Toni dragă, îmi invoești o intrebare ?

— De ce nu, dragă Milli. Fă-mi o.

— Mă cam sfiesc.... și se inroși.... Dar... sînt curioasă, ce vrei !

— Te sfiești față cu mine, Milli ?

— Uite ce, răspunse ea după puțină esitare. Tu, ai iubit o singură femee:

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

pe mine. Din tot ce am citit, cât și din pilda cu tine, ar eși aproape regula că trebue să iubim odată... Ființa amicului tău nu-mi pare completă, din ce ne-a povestit: să nu fi iubit niciodată?

Toni râse cu hohot, un râs deschis, sincer, prietenos.

— Nu mă râde, Toni, te rog... pentru întrebarea mea...

— Nu te râd pentru întrebarea ta: râd numai pentru potrivirea dintre curiositatea ta și curiositatea noastră, a bărbaților, amicii lui. Niciodată, dragă Milli, cei mai intimi ai lui Prenta, nu au putut descoperi urmă de amor în calea lui. De câte ori stăruiam să-l prindem cu mărturisirea, zâmbia cu liniște, nu răspundea, schimba vorba. Așa că, pentru toți, inima lui a rămas o enigmă.

— Ciudat, Toni dragă. Și cu toate acestea ce frumoase scene de amor, în operele lui! S'ar putea să misce un autor inimile altora, cu ce scrie, fără să se misce el însuși?

— Dragă Milli, pe drum cum suntem nu pot discuta cu tine lucrul acesta. Vom vedea însă dacă nu cumva astăzi se va deschide Prenta mai mult.

— O! cât aș dori să nu se sfiiască de mine și să ne spună...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Atât ești de curioasă, Milli? și o privi cam ciudat.

Ea îi prinse căutătura.

— Negreșit, îi răspunse, cu puțină turburare însă. Un om ce nu pare ca toți oamenii, te intrigează...

I-ar fi spus el, Toni, că întru cât îl privia, nu credea și nici nu era chip să creadă pe Prenta ca făcând excepțiune dela regula comună. Insă ar fi trebuit să-i lămurească anume lucruri ce mai cu minte era să le tacă, față cu soția lui, al cărecea suflet curat îl cunoștea pe deplin.

I se păruse curioasă ascunderea aceea a lui Prenta, d'a nu-și spune amorurile trecătoare, ce de sigur le avusese și le va avea,—dar neputându-și-o lămuri, ajunsese să nu 'și mai ocupe mintea cu asemenea ciudățic a caracterului amicului lui.

Acum, cată că intriga lucrul și pe Milli!...

Nu 'și dădea seama că femeea măritată, după ce trece pragul lumei, surprinde mai toate tainele vieții bărbătești, ori din cetirea romanelor, ori din spusele amicelor, cari, adesea nu au alt subiect de convorbire intimă.

Milli se mulțămise cu mărturisirea caldă a soțului ei, că o iubise numai

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

pe ea. După ce avu prietene, își lămurise anume lucruri ce-i erau taine pe timpul când era fată, și se întrebase uneori dacă și Toni al ei cunoscuse alte femei în viața lui de flăcău... Un simțimânt de rușine însă o împiedecase de a-l întreba.

Față cu lacuna ce i se ivia în viața autorului Prenta, era firesc să fie curioasă...

Numai din această curată pornire însă, îi era dorința atât de vie?

Încă nu își putea da seama, poate, că fără voea ei, interesul acesta avea o cauză cu mult mai serioasă, cu mult mai intimă: înrâurirea ce avusese *omul* asupra sufletului ei...

Îi era aproape obsesiune ivirea, mai fără întrerupere, a chipului lui, a graiului lui armonios, *a modului lui de a fi*...

Fatala comparațiune între exteriorul bărbatului și exteriorul omului,—altul decât și-l închipuise ea înainte,—începuse a se hotărâ în mintea ei, fără ca ființa ei să prindă de veste.

Era o înrâurire care putea să treacă apoi; însă acum era în înfierbântarea ei...

De aceea i se părea lung drumul până s'ajungă la locuința, după înfățișarea cărcea, mai avea cu ce să completeze încă ciudata ființă a scriitorului...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Iuliu Prenta, cu îmbrăcămintea-i anume pentru lucru,—spre a nu se depărta cât de puțin de ceea ce numia „o tradițiune“,—își aștepta oaspeții, cu oare care nerăbdare.

Era adevăr acesta, ce e dreptul, că nici o femee nu-i dominase vreodată cugetul și ființa.

Privia, cu sinceritate de gândire, ca tristă trebuință a vieții, legăturile trecătoare. Deci nu vorbia de ele, fiind-că le ținea ca nevrednice de a fi subiect de convorbire. N'o făcea pe rușinosul ipocrit; însă nu voia să se asemene tuturora cari 'și fac aureolă chiar din ușoarele cuceriri și adese ori scop al traiului lor. I se părea ridicolă perderea de timp cu asemenea lucru ce 'l punea între alte necesități organice de care însă nu se vorbește mai de loc.

De aceea isbutise ca prietenii lui să nu aibă, când erau cu el, pornirea aceasta.

In adâncul ființei lui totuși, ca ideal al inimei, exista amorul, ca apropiere sfântă și de nedistrus...

Și până să ajungă la asemenea ideal, îl consfinția în scrierile lui, împodobindu-l cu toate frumusețile sufletești, dându-i toate tonurile calde ce un pictor le dă ființei pe care o picturează

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

ca să ne apară plină de viaţă, ca să ne insufle simţimântul şi ideea ce l'au inspirat şi l'au călăuzit.

Nu alerga să-l afle : aştepta să-l întâlnească vre-odată şi aştepta cu răbdare, cu seninătate, cu linişte, fără să-l turbure gândul că va îmbătrâni fără să-l fi găsit.

Îi era d'ajuns că l dăruia eroilor operelor lui.

Trăind prea mult viaţa scrierilor lui din momentele concepţiunii lor, confundându-şi prea de tot personalitatea cu fiinţele ce întrupa,—îşi alcătuia un mediu şi o personalitate cari făceau din el, un om cu totul altul decât acela chiar pe care îl cunoşteau prietenii lui.

Poate că era o viaţă factice din care avea să se deştepte odată ; de-ajuns că o ducea de mulţi ani cu aşa viaţă şi era dintre puţinii fericiţi cu adevărat.

După ce se despărţi de Silveanu, până ce ajunse la şosea, nu se lămuri nimic alt în fiinţa lui, pe lângă starea de bucurie ce-i adusese revederea cu vechiul prieten.

In timp ce se plimba pe alee,—privind distrat la trăsurile ce se perândau în fugă pe dreapta, la pasul cailor pe stânga, — să înfiripă înaintea ochilor

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

lui o fluturare de lumină asemănătoare unui zâmbet. Zâmbetul îi înfățișă o gură drăgălașă, apoi doi ochi cu privire galeșă, apoi în întregime chipul fermecător, roz-alb, pe un fond de păr castaniu deschis,—al unei femei de câteva ore abia cunoscută.

— Ce distinsă frumusețe!... își zise, și numele: „Milli",— nespus de drăgălaș, își rosti în gând.

Însoțit de această apariție, zâmbitor, încălzit în chip plăcut de bucuria revederii, umbla fără să vadă pe nimeni, instinctiv ferindu-se de a nu se lovi de trecători.

Când își dădu seama de sine, era dincolo de școala de Agricultură și seara începuse a își cerne primele întunecimi de amurg.

Se opri în loc, privi în juru-i, surprins întru câtva, apoi zâmbi, luător în râs...

— Ar avea haz.... să se întâmple... murmură, ca răspuns vreunui anume gând presemne... Înfățișarea aceea de nevinovăție, privirea, râsul... da, mai ales râsul... Mai aș zice, o perfecțiune... Trebue să fie fericit Toni... O merită, căci e un om de inimă... și mă bucură...

Acum, în dimineața când își aștepta musafirii, aproape de ora când îi so-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

cotia pe drum, Prenta inspecta masa așezată în fața casei supt un nuc enorm.

De-o parte și de alta era câte un avuz, înconjurat de flori. Apa se ridica puternic, ca o coloană, prin câte o gură de șarpe și se arcuia grațios, împrăștiându se în chip de raze albe, ca să se întoarcă în avuz ca ploae mărunță.

Aceste sbucniri de apă da umbrei răcoare plăcută.

Fața casei abia se mai cunoștea din desimea viței sălbatece, bine orânduită pe de marginea ferestrelor.

Aleele erau frumos prunduite; brazdele, prea bine îngrijite. Se vedea că om anume avea sarcina aceasta și că era om cu pricepere și cu gust.

Masa sclipia de albeața tacâmurilor și a acoperitoarei, foarte simple dar de curăție uimitoare.

Trei trandafiri de un roșu închis, catifelat, pătau șervetul alb așternut peste farfuria pentru mezeluri, însemnând locul că o femee avea să-l ocupe.

Infățișarea mesei și a așezării supt nuc, între flori și iar între flori, îi plăcu mai mult decât altă dată...

In sufletul lui urma să fie din ajun aceeași căldură bine-făcătoare, aceeași lumină prin care viața i se ivia alta;

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

sângele îi circula par'că, prin întreaga ființă, cu mai multă vioiuciune: cu putere nouă de întinerire.

Se gândia la Milli, tot ca în ajun: îi părea ciudat însă că nu vedea acvea ființa ei.

Îi rămăsese noțiunea unei frumusețî fermecătoare: vedea râsul ei nespus de drăgălaș; dar amănuntele acelei frumusețî,—coloarea ochilor, a părului, a feței, forma chipului,—nu i se întipăriseră în minte.

Și 'și promitea s'o fure cu mintea, în întregimea ei statuară, ca vrednică de a fi tip de frumusețe în vre-o lucrare viitoare.

Părea că nu afla altă cauză sensibilității momentului și alt scop dorinții de a 'și-o întipări în memorie.

Auzi, în fine, duruitura unei trăsuri și chipul i se mai înflori. N'așteptă oprirea și se înfățișă la poartă.

Trăsura se opri...

— 'Mi-am amintit locul și casa, de și s'a schimbat fața zidului, îi zise Silveanu.

In timp ce dădu mâna cu Toni, observă o îmbujorare mai simțită a chipului Milliei.

A doua impresiune din fugă: era cu mult mai cochet gătită.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— A! dar e raiu curat, domnule Prenta, curtea dumitale, — exclamă Milli, oprindu-se în privazul porții.

— In adevăr că nu mai e de cunoscut lăuntrul ăsta! zise și Toni. Pusnic și poet!.... Acuma, nu știu: ești mai mult pusnic decât poet, ori mai mult poet decât pusnic... adaose, râzând și luându-l la braț.

— Poate că nu sunt îndeajuns nici una, nici alta, răspunse Prenta. zâmbind liniștit, ca de obiceiu.

Și totuși, căutătura Milliei, aprinsă de surprindere neașteptată și de cine știe ce altă simțire intimă, îi răscolia sufletul...

Avea ochi negri... Ce splendizi ochi negri! Gene lungi puțin întoarse: sprîncene negre frumos arcuite, ca trase cu condeiul...

Părul, -- nu castaniu deschis, — ci blond, de un blond ușor undind roșatec, ca spicul grâului de Banat, dat în copt,—cu măestrie orânduit, spre a-i încadra bine fața ovală.... de un oval perfect.

— Afirmațiune îndoioasă, care, ar trebui constatată pe văzute și de fapt, răspunse Toni.

— Poate că nu ar depinde decât de tine...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Ce spui? Dacă ți-aș cere o sinceră mărturisire, mi-ai împlini dorința. astăzi chiar, fără să lași să plutiască vr'o umbră de taină peste vr'un colț ascuns din viața ta? zise Toni, pe jumătate serios, pe jumătate râzând.

— Cine știe,- poate că da...

Milli se gândi:

—. Bine-a adus Toni lucrul...

Iar mulțămirea că va avea ce să afle, și-o ascunse, apropiindu-se să privească masa.

— Să nu te jenezi de Milli,— îi șopti. De altfel nici nu cred să fi avut „aventuri"... cum să zic...

— Prea scandaloase? Nu, fii încredințat, dragă Toni,— îi răspunse Prenta. Apoi. c'un zâmbet șiret: dar pentru ce dorința asta?

— Ca să te cunosc și eu odată pe deplin.

Prenta aruncă o privire furișă Miliiei; o simți că le spiona convorbirea. fără se pară și înțelese, poate, că însăși dânsa dorise asemenea mărturisire.

Putea fi numai curiositate femeească; totuși însă, să se fi putut oare altă simțire decât numai curiositatea?

O idee nouă îl înfioră în acea clipă. O respinse imediat însă: alăturea cu el avea un prieten; iar figura frumoasă

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

a Milliei nu se putea să poarte resfrângerea nevinovăției, dintr'un suflet ce n'ar fi fost curat.

Căuta să înlăture cu energie intâea îndoială în privința Milliei și nu se uita în sufletu-i, să caute cauza primei schimbări a firei sale.

Intrară în casă și vizitară fiecare cameră. Infățișarea fiecăreea, pe de-a'ntregul, plăcu amândurora.

Milli căută să tragă însă, din orânduirea în parte a obiectelor, urma unei mâini de femee... și nu păru s'o fi găsit.

— Nu-i așa că odaea în care ți ai acuma biroul, o locuiai atunci? îl întrebă Toni.

— Da...

— Câte frumusețî măestre ale geniului dumitale, domnule Prenta, au văzut lumina în cuprinsul acestei încăperi! —exclamă Milli, sprijinindu-se cu mâinele pe biurou.

— Câte ore admirabile am petrecut aci, dragă Milli, ascultându-l citind.

Citește neîntrecut de bine...

— Cred că ne va face plăcerea să ne citiască ceva după masă.... Nu-i așa, domnule Prenta?

Ah! ce frumoși îi erau ochii cu acea infățișare de rugăminte!

— Plăcerea D-v. va fi plăcerea mea.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Şi acum, vă rog să 'mi daţi voe să văd cum îi e viersul bucătarului meu...

După ce Prenta ieşi, Milli, chip ca să mai vadă odăile. lăsă pe Toni să privească ce cărţi erau pe biurou,—şi se furişă în salonaş unde zărise un portret de femee.

Era o fotografie cam veche, într'o ramă de metal, pe unul din colţarele artistic lucrate. Înfăţişa un bust de femee, al cărcea chip era plin de melancolie, drăgălaş, cu trăsurile slabe. În căutătura ei părea că pluteşte urma unui regret. Nu ştiu ce şensaţiune de milă şi aproape de durere, îţi înfiora inima, dacă te uitai mai îndelungat la portretul acesta, ceea ce simţi şi Milli, însă numai după o împunsătură de gelozie.

—Trebue să fie vr'o rudă: poate sora lui.

S'apropiă apoi de un album şi începu a 'l răsfoi cu interes.

— Numai bărbaţi...

Ajunsese la mai mult de jumătate. Deodată se îmbujoră la chip.

— A! şi femei. Ia să vedem.

O femee bătrână, făcând faţă femeei triste din portretul de pe colţar... Aci părea şi mai melancolică, par'că bolnavă. Ochii i se mai măriseră,— de sigur din cauza slăbiciunei.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Pe urmă.—iar bărbaţi, până la urmă.

Singurele portrete de femei! Dar dacă erau din familie, de ce la mijlocul albumului şi nu în faţă?

Întoarcerea lui Prenta puse capăt începutului de cercetare ciudată a Milliei.

— Poftiţi la masă, vă rog doamnă, şi tu amice Toni.

— Bună-vestire, Iuliu, căci ajunsese soarele în dreptul stomachului.

— Ştii dragă Toni că d-nul Prenta e mai mult pusnic: nici un portret de femee în album... zise râzând Milli, oferindu-şi braţul cerut de Prenta cu respectuoasă politeţă.

— Şi totuşi poesia e unul din farmecele prozei lui... zise Toni.

— Atunci să îndreptăm ce ai zis tu, la venirea noastră: e şi pusnic, e şi poet în toată puterea cuvântului, zise Milli.

— În sănătatea lui, ridică Toni păhărelul cu tradiţionala ţuică.

— Pentru fericirea d-tale deplină, închină Milli...

— Vă mulţămesc şi'mi păstrez dreptul de a închina pentru d-v. la al doilea pahar...

Feciorul, un băeţaş nostim de vr'o zece ani, umplu iar paharele:

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Fericiți, sunteți ; dacă nu mai doriți nimic, sunteți și mai fericiți: dacă mai doriți, — închin pentru împlinire.

— Amin ! răspunseră amândoi.

Și se așezară la masă.

Prenta fu glumeț de spirit, deschizând și călăuzind cu mult tact convorbirea variată, din tot timpul mesei.

Erau trei tovarăși de dulce veselie, mulțămiți, fără nici un gând ascuns, de masă, de timp, de aflarea la o-l-altă.

Înghețata ce li se aduse la urmă înfățișa un volum gros, legat, cu titlul : *„Aceeași poveste"*...

— Idee originală... râse Toni...

— Ce înseamnă titlul ? întrebă Milli.

— E titlul romanului la care lucrez acum...

— Pe care-l vom mânca... de plăcerea de a-l citi, zise Toni, râzând.

— Pe care, vă cer voe să vi-l dedic.

— Cu adevărat ? exclamă Milli, împreunând mânile cu bucurie.

— Negreșit, doamnă..... Nimic mai plăcut pentru un autor, decât să aibă cui dedica o lucrare a lui...

— Mulțămesc, Iuliu, răspunse Toni, mișcat.

Volumul dispăru.

Nelipsita șampanie își arătă fața-i de aur topit, în frământarea spumoasă a tăriei sale.

Motiv de toasturi nouă...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— 'Mi-ai urat, doamnă, fericire deplină, luă cuvânt Iuliu Prenta. Cum o înțelegi fericirea deplină? Imi permiți să te întreb?...

Milli se înroși, rămase puțin pe gânduri, apoi, căutând la Toni cu drag și întinzându-i o mână, răspunse:

— Nu-i oare aceasta? Căsătoria?

— Da, doamnă, este, răspunse Iuliu cu seriozitate, aproape solemn. Acei ce se iau din iubire își zidesc cetatea fericirii depline din perfectul amestec al sufletelor lor,—pe viață.

— Dar atunci? întrebă ca cu vioiuciune.

— Când însă un bărbat n'o poate afla, se obicinuește cu libertatea, își alcătuește dintr'un anume fel de ocupațiuni, viața lui întreagă și fericirea-i deplină stă în asemenea chip de a trăi. Fericirea deplină dar este în felul cum o înțelege omul, întru cât mai ales nu va căuta să supere pe nimeni, ba poate să aducă vr'un bine altora prin vr'o activitate a sa...

Milli stătu puțin cu capul plecat.

— O vezi pe Milli, Iuliu? E nedumerită cum, cu toate acestea, s'a putut să nu întâlnești o inimă care să bată pentru tine?

Iuliu zâmbi cu tristețe.

— Mai degrabă ași întreba, zise Milli,

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

cum de s'a putut ca inima d-tale, domnule Prenta, să nu bată pentru nici o femee ?

— Taina vă voiu spune-o. Vă va părea lucru absurd, poate: vă voiu părea sau pretenţios la culme, sau prea idealist. ştiu eu ?

Adevărul este că am cerut totdeauna perfecţiunea. Unde am întâlnit frumuseţe, nu am găsit inimă : unde am găsit calităţi sufleteşti,n'am găsit podoaba exterioară : frumuseţea împătimitoare. Când păreau la un loc acestea,—lipsia acea armonie dintre ele, care alcătueşte perfecţiunea. Găsiam totdeauna o notă discordantă şi farmecul dispărea. Că n'am fost iubit, aş fi om rău. să nu o recunosc şi în aceasta să nu vedeţi, vă rog, trufie bărbătească. N'am putut cu însă să iubesc... şi pentru aceasta să nu credeţi că m'a chinuit vr'o părere de rău...

Vorbia liniştit, fără nici o pretenţiune ascunsă măcar, de a se face interesant, ca eşind din rânduirea obicinuită a lucrurilor.

— Eată un temperament ce n'aş fi putut bănui ,că există... zise Milli, cu seriozitate.

— Eu nu mă cert pentru aceasta, fiind-că mi-am făcut convingerea că nu pot fi altfel.... Totuşi am regretat că-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Psichologiceşte ai adus bine lucrul, Toni dragă, răspunse Iuliu. Şi eu m'am trecut pe subt asemenea judecată de-aceea poate am, şi aşteptat ora şi urmez s'o aştept cu răbdare. Pe urmă este altceva încă, de 'mi este aşa caracteristica. Eu n'am suferit nici odată, fiziceşte sau sufleteşte, în aşa chip, în cât să am câte un moment de descumpănire. Averea m'a ferit de durerile sărăciei ; crescerea ce'mi-au dat părinţii, m'a ferit de-a o risipi în depravaţiuni. Am crescut puternic, drept, liniştit, c'un talent apoi care 'mi-a devenit cult. Am fost favorizat de soartă... Fi-voiu oare şi'n iubire, când îmi va bate ora ?

De astă dată îşi aplecă fruntea, ca îngrijat par'că şi ca turburat pentru întâea oară de presimţirea unei nenorociri.

Milli se înfioră. Inima i se strânse ; zâmbetul îi pieri.

— De ce nu, strigă Toni şi ridică repede cupa, întinzând-o feciorului.

După ce ciocniră, un moment par'că nu le fu la îndemâna câtor trei.

— Şi s'a mai întâmplat vr'un caz la fel cu al fetei gazdei tale ? întrebă Toni.

— A, da... răspunse Iuliu, scuturându-se ca de ceva turburător. Se linişti, îşi ceru voe s'aprindă o ţigară, şi începu : De obiceiu stau patru luni în

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

țară, în Capitală cât și în vr'o localitate de vilegiatură. Cealaltă parte de an o împart așa: cu venirea lui Octombrie plec în Italia sau la Paris; aceasta fără schimbare. 15 Noembrie mă găsește la Cannes unde 'mi-am cumpărat o vilă plăcută, pe țărmul mării, la Antibes, o localitate liniștită și numai flori. Acolo îmi e cuibul de lucru și de plimbări. Fac excursiuni de câte două, trei zile, apoi mă întorc și lucrez câte o săptămână, în toate zilele. Joc la Monte-Carlo, după anume calcul de isbândă, și nu greșesc decât rar: astfel, câștig până la 1500 lei pe lună, cel mai puțin 1000, cel mai mult 2000. E singurul meu vițiu...

— Bun vițiu, cu așa folos. rise Toni.

— Sper să veniți ca oaspeți ai mei și de sigur, că imitându-mă, Toni, vei avea călătoria gratuită, ba încă cu folos.

— Cum se poate? exclamă Milli.

— Da, doamnă. Multe familii așezate în Monaco, trăesc în chipul acesta, după tablourile de isbândă aproape sigură, alcătuite după îndelungată experiență, de jucători pasionați dar calculatori ca matematicii! Se prind prieteni unii cu alții și 'și comunică tablourile, lucru ce-l cunoaște Banca, dar pe care nu-l poate împiedeca...N'o fac să piardă acești înțelepți, puțin numeroși, față

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

cu ce-i aduc nebunii pasionați care-i dau cu sutele de mii.

— Zău să mergem și noi, măcar odată, dragă Toni, exclamă Milli.

— Mi-ați face cea mai mare plăcere.

— Vom chibzui, dragă Milli, răspunse Toni, zâmbind.

— Și, cum începusem a vă spune, urmă Iuliu, acum doi ani mă aflam în cuibul meu, de vr'o câteva zile, plin de bucuria că-l revăzusem. Imi părea un leagăn țesut din flori și din lumină și nu mi venia să mă depărtez de el nici o clipă. Cântam romanța „Mândruliță dela munte" și mă însoțiam cu pianul. Când am terminat o parte, auziiu aplauze și repede alergaiu la fereastră.... O fată tânără, fugi de cum mă zări, și după ea se depărtă un domn aproape matur, cu mers drept, măsurat. L'am judecat a fi fost militar. O ajunse nu departe și-mi păru, după atitudine, că o certa pentru nevinovata-i sburdălnicie. Am zâmbit și m'am întors la piano. Nu mai putui însă urma. Intru câtva mă impresionase întâmplarea: copila îmi păruse grațioasă, atrăgătoare, iar aplauzele ei, aproape sigur ironice, le socotiam ca o nebunie drăgălașă. Am și scris în ziua aceea o nuvelă, în care am povestit lucrul, dându-i apoi o urmare după

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

cum imaginațiunii mele îi plăcu să complice și să închee peripețiile. Nu-mi închipuiam ca în parte crau să se împliniască. După vr'o trei zile mă plimbam pe bulevardul „Croisette" din Cannes. Visam. Din visul meu mă face să tresar lătrăturile unui coteiu, care se da la mine mânios. Mă uit în jur: domnișoara cu aplauzele. Își certa coteiul. Apoi îmi adresă cuvântul cerându și ertare pentru necuviința câinelui său, de altfel bine crescut. Privindu-mă însă mai bine, pe când îi răspundeam nu știu ce banalitate politicoasă, o văd că se înroșește, își pleacă ochii, îmi adresează un salut ușor și pleacă repede chemându-și coteiul, care, da atunci grădinarului ajutor pentru udarea palmierilor. Era blondă d-șoara, blondă de tot, cu ochi albaștri, nu mari, dar prea plini de vioiciune pentru niște ochi albaștri, micuță de statură, gingașă, aproape miniatură, dar cu vino'ncoace. La vr'o săptămână mi se ivește însoțită de domnul, care, îi semăna puțin, Ea îi șoptește ceva, domnul mă salută, iar după ce-i răspund, crede de cuviință să-mi vorbiască, începând prin a cere scuze pentru surprinsa de mine nebunie a surorei sale. Ne-am împăcat, cu toate că supărați nu fuseserăm, și ne-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

am inprietenit cu toate că ne fuseserăm indiferenți. De-aci, întâlniri la Cannes, plimbări împreună din inițiativa fratelui, — căpitan în congediu pentru două luni, — convorbiri și aproape chiar destăinuiri de prin ale familiei, — bine înțeles din partea prea comunicativului căpitan. In acest timp copila îmi arăta acea familiaritate nevinovată, din care însă un bărbat cunoaște numaidecât că inima a început să vorbiască ce gura nu poate spune încă. Eu, o consideram ca pe un copil și înlăturam ocaziunile care ar fi devenit periculoase pentru ea.... Clarisa, — o chema așa, — începu să fie tristă, să aibă tresăriri când i se vorbia, îmbujorări repezi, apoi lipsă de poftă de mâncare, după cum mi se plânse fratele... Nu voia să se mai plimbe decât dacă frate-său îi spunea că-și dăduse întâlnire cu mine.— Intr'o zi, în fine, îl văd, cu surprindere că vine singur să mă viziteze, fără să-l fi fost poftit. Din una în alta, ajunse la iscodirea dacă nu am intențiuni de însurătoare și după ce-mi ascultă, ca să zic așa profesiunea-mi de credință în privința căsătoriei, — ceva alcătuit ad-hoc, negreșit, — plecă, supărat, — supărarea nu și-o putuse ascunde după politeța de rigoare, — și... nu-l mai vă-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

zuiu nici pe el, nici pe biata copilă. Incă o victimă, şi tot fără să fi voit! Aproape nu'mi mai aduceam aminte de intâmplare, când, prin Aprilie, porniam la Paris, ca apoi să mă întorc în ţară prin Elveţia, pe la finele lui Maiu. Am uitat să vă spun că domnişoara Clarissa era Lioneză. Mare îmi fu surprinderea când, la Lion, o văd că se urcă în chiar compartimentul meu, cu o doamnă in etate, cu bunica ei...Pe loc s'a luminat la chip, mi-a întins mâna ca unui vechiu prieten, m'a prezentat bunicei şi s'a aşezat lângă mine. Nu mai era sfioasa dela Cannes, ci foarte in largul ei, vorbitoare, de spirit chiar, întru câtva provocătoare. Mă miră, dar nu ceruiu lămuriri nici chiar pe departe. Imi explică lucrul ea însăşi, povestindu-mi,—cu oare care aluziuni ironice, la mine,—că se măritase de aproape două luni, că luase un om de afaceri: că bărbatul îi era la Paris şi că o chema şi pe dânsa pentru câteva zile. Ca să scurtez, la Paris am întâlnit'o la teatrul Francez, şi, a doua-zi m'am pomenit cu ea la locuinţa mea. Astfel, şi-a prelungit şederea în Paris pentru tot timpul cât avea de stat bărbatul ei. Intr'o zi mi-a declarat că nu mai poate trăi cu bădăranul ei, după care fusese măritată cu de-asila

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

şi cu lacrimi arzătoare mă rugă s'o iau cu mine, să-mi fie sclavă.— orice voiu voi...Am primit. ori cât nu'mi venia la îndemână,—însă, ce se va fi întâmplat, nu ştiu, n'am mai văzut-o.... După câteva zile numai dădui din întâmplare, în Figaro. la fapte diverse, peste ştirea: „doamna Sauvin, o lioneză, a fost azi dimineaţă pescuită din Sena. Cauzele sinuciderii încă nu se cunosc. Identitatea i s'a stabilit după cărţile de vizită ce s'au găsit în săculeţul dela brâu".

— O dramă în toată regula, zise Toni.

Milli nu zâmbi, nu vorbi: în privirea ei era o expresiune de ne-definit.

— Povesteşti frumos, domnule Prenta, zise după câteva clipe. Apoi: nu voiţi să ne ridicăm?...

— Cu adevărat: am abuzat. Voiţi să vă odihniţi puţin?

— Nu, nu... Te-am ruga chiar să ne dai voe să plecăm...

I se schimbase glasul, atitudinea şi nu putea s'ascundă.

Toni căta la ea, mirat: mai mirat în sine, dar fără să arate, fu Prenta.

— Ce? eşti indispusă, Milli? o întrebă Toni, încet.

— A! nu...

Dându-şi seama că nu-şi putuse domina impresiunea ce-i făcuse caracte-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

rul lui Prenta sau poate însăşi povestirea,—adaose privind la Prenta c'un zâmbet de ocaziune:

— Ne vom cere voe însă să te vizităm mâine, înainte de plecare, d-le Prenta...

— Dar era vorba să plecăm mâini dimineaţă, Milli...

—Vom pleca mâine-seară...răspunse cu glas cam autoritar, — ceea ce nu plăcu lui Toni, surprinzându-l...

Ce erau oare toanele acestea, cu care încă nu-l deprinsese Millia lui?

Se despărţiră de Prenta, — ea graţioasă, acum, — el,cu vădită contrarietate, deşi zâmbitor.

Prenta stătu mult timp pe gânduri, în biuroul lui...

III

Avocatul Anton Silveanu, om foarte inteligent, anume creat par'că spre a fi avocat, într'atât de bine ce respica pricinile ce i se dădeau să apere, — se bucura de reputaţiunea ce foarte mulţi avocaţi ar fi voit să aibă...

Nu era orator, însă ştia să-şi orânduiască aşa de bine cuvântarea, încât să fie clar, să spună tot în puţine cuvinte, şi să facă să reiasă dovada drep-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932
ţaţii ce susţinea, cu căldura convingerii, ceea ce îi isbutia mai în totdeauna.

Numai când avea de-a face cu confraţi şurubari, se punea şi el pe învârtit şurubăriile meşteşugului, şi da dovezi că nu rămânea îndărăt faţă cu cei mai îndemânateci.

Aproape în general lupta ce se dă între avocaţii părţilor adverse, în faţa judecătorilor, nu este a dreptăţii în sine ci a vicleniei cât mai bine învârtită, ca să pară adevăr şi în spiritul articolelor din Cod. ajunse şi ele prada celui mai meşteşugit ca interpretare.

E cestiunea de existenţă,— zic toţi, spre a'şi îndreptăţi lupta pe asemenea tărâm.

Ori cât era Silveanu de onest, ori câtă generozitate era în sufletul lui de om cult şi crescut în principii sănătoase, — fusese silit de anume împrejurări, ca magistrat, să nu poată fi totdeauna imparţial judecător; iar acuma, ca avocat, se vedea nevoit să îa apărarea şi unor cauze a cărora strâmbătate putea trece prin purgatoriul justiţiei, numai printr'un meşteşug avocăţesc.

Atât numai îşi oprise ca împăcare a conştiinţei: să nu exploateze pe

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

impricinat cu prea multe amânări ce nu erau de trebuință; să nu-i vândă cauza și să nu o negligeze.

Că era cestiunea de existență,— 'și-o zicea și el. în vederea concurenței ce 'și fac confrații prea numeroși.

Ca principiu general, mai mult pricinile strâmbe au nevoe de vorbă multă și de amânări. de meșteșugiri și de surprinderi de făcut părții adverse; prin urmare avocații sunt mai mult apărătorii strâmbătăților și isbutesc, de multe ori, cu complicitatea, în chip, să-i zicem nevinovat, a magistraților.

Intâi cu gust pentru literatură și litere. — fapt ce-și lămurește prietenia cu Prenta, — Silveanu, după o chibzuință mai matură ori spre a urma curentului ce era pentru facultatea de Drept, — lăsase încercările literare și facultatea de Litere și trecuse la Drept. apoi se perfecționase la Paris, trimis de un unchiu becher, — om cu ceva avere.

Magistratura i se păru prea activitate pe loc.— și parcă tot e mai bine să spui din gură și să aperi, de cât să asculți și să judeci, de cât să te trudești de multe ori să înțelegi ce asculți și de cât să stai în cumpănă cum să dai dreptatea.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Se făcu dar avocat.

Era puțin cam strengar, însă pe ascuns, — fiindcă se voia om serios în fața celor ce aveau fete de măritat. Însurătoarea era dorința lui cea mai vie. Cestiunea unei zestre o avea pe planul al doilea al tabloului ce-și făcea din căsătorie.

Susținând un proces al unui negutător român, Vizireanu, și câștigându-i-l, avu ocaziune să vadă pe Emilia, fiica lui, și să pice înamorat nebun de dânsa.

Vizireanu era deștept dar puțin cult; soția lui, față de proprietar scăpătat, altădată boer, — onestă, harnică, bună și cu cunoștințe de carte și de lume, — își crescu pe Emilia puțin la școală și pe deplin acasă.

Ea îi dădu podoaba sufletească a onestității și a tăriei de caracter.

Vizireanu plăcu pe Silveanu și-i promise fata, însă cu puțină zestre, căci negutătorul are pururea nevoe de capital. Findu-i copila unică, avea să moștenească tot ce va putea să lase.

D-na Vizireanu, o întrebă pe Emilia dacă are înclinațiune pentru alesul tatălui ei, hotărâtă ca numai în cazul acesta să nu se împotrivească voinței lui.

Emilia, simțise oarecare atracțiune

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

pentru vr'o doi, trei tineri, pe lângă cari se făcuseră demersuri matrimoniale şi aceia, nemulţumiţi de zestre şi socotind-o pe Emilia prea pretenţioasă, se dăduseră înlături.

Când văzu pe scundul Silveanu, întâiu pufni de râs; când el începu vizitele, în calitate de pretendent afirmat, ea se obicinui cu firea lui inteligentă şi deschisă, cuviincioasă şi inspirătoare de încredere.

Răspunse dar părinţilor că-l ia şi-l luă peste timp scurt.

In aceşti trei ani, de când era soţia lui Silveanu, Emilia ajunsese să-l aibă drag pe Toni al ei. Era deprinsă să vadă activitate în casa părinţilor: îl vedea activ pe Toni: se deprinsese şi ii plăcea blândeţea şi delicateţa purtării lui faţă cu ea: cum nu era să-l iubiască?

Şi cu toate acestea, cu câtă turburare în suflet se întorsese dela Bucureşti!

Când era Toni acasă, isbutia să i se iviască zâmbitoare, liniştită, ca mai 'nainte. Fără voea ei însă nu mai putea fi tot atât de drăgăstoasă în momentele de intimitate, dulci altădată, care o supărau acum.

Iar când rămânea singură, sta pe gânduri, chinuită de o nemulţumire ce

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

nu şi-o lămuria. I se făcea parcă dor de-a nu mai locui în Brăila, de-a călători... unde? Undeva, în Europa...

Îşi da seama apoi că profesiunea lui Toni şi chiar starea lor nu le învoia asemenea lucru, — şi ofta...

Pianul, îi era petrecerea momentelor când n'o prindeau alte casei; acum rămânea închis cu zilele.

Mumă-sa o surprinsese într'o după amează în starea ei de melancolie şi o întrebase cu grijă, cu teamă, dacă nu cumva nu mai trăeşte bine cu bărbatul.

Ea rise, silit; negă aceasta, se făcu mai veselă, dar nu risipi temerile mume-si, care, plecă tot îngrijată.

Nu era copil să nu se întrebe însăşi, ce avea.

— Ce e cu mine? se gândia adese ori... Sunt ca mai nainte în casa mea şi nu 'mi mai este sufletul ca mai nainte...

Amintirea celor câteva zile petrecute la Bucureşti o înviorau; vedea aevea întâlnirea de supt balconul Teatrului Naţional, cu Prenta, se vedea la berărie, apoi la Prenta acasă şi asculta mărturisirea lui.... După mulţămirea de celelalte, mărturisirea aceea îi aducea şi acum o jicnire a sufletului.., Vedea chipul suferind al fiicei

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

gazdei, din portrete: vedea un corp neinsufletit scos pe malul unei ape... și numele „Clarissa" îi venia pe buze...

Se plimba atunci enervată, prin odae, fără să aibă însă cu privire la Prenta vr'un cuget de învinovățire sau de apărare.

Față cu imaginea lui, avea numai plăcerea din momentele când îl asculta vorbind, — când l-a ascultat citindu-le, în vizita de adio ce-i făcuseră adoua-zi.

Să-i fi venit cumva în gând că Prenta îi plăcuse, că era sub înrâurirea personalității lui, că avea poate să-l iubiască,—s'ar fi înspăimântat și s'ar fi certat cumplit.

Dar Emilia nu putea să cugete așa ceva.

Pe cât putu, își lămuri în cele de pe urmă că o turburase așa comparațiunea dintre felul lor de viață și cel al lui Prenta; nenorocirile ce pricinuise el, fără voea lui. Apoi îi apărea în sufletu-i, ca dorință vagă, plăcerea de a călători, inspirată de invitarea ce le făcuse Prenta.

Și însăși ea cu încetul începu să se mustre că, pentru ce atâta turburare, și din niște cauze nu așa de însemnate, pentru ca?

Oarecare liniște începu să i se întoarcă în suflet.

DIN CLUJ BIBLIOTEC

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Intr'o zi se apucă însă, fără voe, a reciti unul din romanele lui Prenta...

Când îl termină, își zise: „Și omul acesta să nu poată iubi?" Apoi, rămase pe gânduri confuze.

In altă zi mumă-sa o rugă să-i cânte ceva la piano...

O găsise în mai bună dispoziţiune.

Milli începu: „*Mândruliță de la Munte*", însoţindu-se cu vocea-i puţintică, dar plăcută, cu greşeli însă şi cu întoarceri, ca şi cum s'ar fi pus atunci s'o înveţe, din memorie.

— Nu te-am mai auzit cântând bucata asta. Dar e frumuşică.

— E românească, mamă...

Deodată se înfioră şi se simţi înroşindu-se: 'i-o cântase Prenta, după rugămintea ei, în amintirea scenei dela Antibes, cu Clarisa.

Cum de-i venise această romanţă în gând?...

Spre a-şi risipi turburarea, începu a răsfoi cu nervozitate un caet de muzică şi cântă apoi o sonată de Mendelsohn.

După plecarea mume-si o cântă iar romanţa până ce i se păru că o ştia aşa cum o auzise.

La vr'o câteva zile Toni, într'o sărbătoare când nu avea ocupaţiune, o rugă şi el să-i cânte.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Nu te-am ascultat de mult, Milli...

Ea, fără întârziere se așează la piano și începu „Mândruliță dela munte", de astădată cu siguranță, cu căldură.

— Bravo Milli, îi rosti cu drag Toni. Asta-i romanța care ne-a cântat-o Iuliu Prenta... Ai și tu notele?

— Nu: am învățat-o din memorie... răspunse ea, râzând, spre a-și ascunde iar înfiorarea din zilele trecute când o cântase mume-si...

— Foarte bine, pe cât o am și eu în ureche. „Apropo" de Iuliu. Să-i scriu să vie la noi?

O înfierbântare a întregei ființi o făcu să se ridice.

— De ce nu?... răspunse ea, cu glas nu tocmai limpede.

— Suntem în Septembrie. I se apropie timpul de pribegire iarăși. Să-l invităm. Eaca, mă și duc în biurou să-i scriu...

Milli rămase locului, în picioare, cu un braț pe spatele unui scaun: îi era cald, se simția turburată, plină de neliniște.

— Ai dar e de nesuferit starea aceasta! Ce e cu mine? murmură cu supărare.

Atunci intră servitoarea.

— Cuconiță, a adus postașul scrisoarea asta.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Binc. Du-te.

O smulsese aproape cu bruschețe din mâna servitoarei. Căta la stampilă: București...

— E dela Prenta, murmură.

Un zâmbet îi înflori pe buze: simți o bucurie dulce și dădu fuga la Toni în biurou.

— Ia vezi, Toni, dela cine e scrisoarea asta?

— Dela cine? Dela Prenta. Îi cunosc mâna. Vorba ceea: gând la gând cu bucurie. Desigur că ne vestește venirea lui.

Și o desfăcu grăbit, arătând Milliei semnătura.

— Uite, e dela el.

Apoi, citi:

„Dragă Toni,

„Mi-am început pregătirea de plecare în străinătate. Înainte însă, doresc să vă vizitez, după promisiunea ce v'am dat. Duminecă plec de aci cu trenul dela 11 și 45. Vă voiu vedea și plăcuta locuință, pe care, doamna Silveanu 'mi-a descris-o cu însuflețire. E frumos, e plin de amintiri dragi sufletului, locul în care iubirea și-a desfăcut aripile asupra celor îndrăgostiți, — de aceea el le rămâne pururea frumos și drag.

Muzeul Digital al Romanului Românes
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

„Mă voiu bucura și eu de frumusețea lui: voiu gusta timp de două, trei zile din farmecul vieții voastre...

„Să vă găsesc sănătoși.

Amicul vostru.

Prenta".

Îi rămăsese de neuitat acum lui Iuliu Prenta, ființa întreagă a frumoasei Milli.

Și-o întipărise atât de bine, până la cel mai neînsemnat amănunt al figurii, al mișcărilor, al intonațiunii glasului ei muzical.

Toate erau pentru el tot atâtea părticele drăgălașe care alcătuesc gratioasa perfecțiune exterioară, asupra căreia nu se mai poate discuta.

Îi veniau în minte toate atitudinile ei din timpul când el își povestia viața, feluritele expresiuni ale ochilor ei fermecători, până la acea schimbare subită, dela urmă, acea contrarietate, care, lui îi dăduse un fior rece.

Analizase sufletul acestei ființi, îi aflase atâta curățiе, atâta mândrie plină de noblețe cu privire la demnitatea-i de soție,— că negreșit o lovise natura întâmplărilor povestite.

Cum se potrivia atunci dorința ei de a-i cunoaște viața?

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Ce-şi închipuise ea că putea fi în viaţa unui bărbat liber?

Prenta împăcă şi aceste nepotriviri ce-i părură aparente:

Sentimentală, ea credea să afle vr'o întâmplare romantică ce-ar fi şezut mai bine naturii lui de scriitor, omului cu avânturi atât de pasionate în operele lui.

De-ajuns că urma să se vadă încălzit de asemenea împrejurare, să se simtă înrâurit, în fine, de o femee.

Neastâmpărul însă din zilele următoare, nehotărârea de a-şi împlini la anumite ore obicinuitele lucrări sau petreceri de recreaţiune, aplecarea ciudată spre melancolie, nemulţămirea par'că de el însuşi şi de singurătatea ce-l înconjura: desgustul de plimbare, cu toate că o voise: neplăcerea de-a se vedea între cunoscuţi, cu toate că îi căutase, şi aceasta contrariu vechilor deprinderi,—îl aduseră în stare de enervare, de răutate cu servitorii lui, aproape de suferinţă.

Îl ardea un dor ascuns, năvălitor pe zi ce trecea, părând de neînţeles.

Nu scrisese de mulţi ani versuri. Într'o zi se pomeni, fără voe, fără vr'o pregătire de subiect, că începe să scrie pe măsură ritmică, o poemă,—puternică isbucnire a imaginaţiunii,—de-un

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

colorit oriental de mare efect în descripţiunea ţărmilor Neapolului.

Eroina poemei, feea unei grote ce turbură şi aprinde sufletul unui pescar, — era cea mai aproape de realitate copie de pe natură, portretul viu al Milliei...

Cinci ore ţinu această flacără mistuitoare, de creaţiune; când scrise cuvântul ultimei rime, rămase obosit cu totul, în fotoliul dela biurou, înfundat într'un fel de nimicire a fiinţii lui.

In dimineaţa aceea nu putu să mănânce şi se aruncă în braţele somnului.

Către seară se deşteptă odihnit, voios, nedându-şi seama par'că de schimbarea aceasta în obiceiuri.

I se părea a fi dimineaţă; — şi tocmai când avu sentimentul realităţii, se miră, şi începu să rida: se întorsese oare lumea cu susu'n jos?

In loc să prânziască, cină; apoi începu a-şi citi creaţiunea. Il lovi numai de cât extraordinara asemănare a portretului Millici.

Astfel, pentru întâia oară ajunse a-şi lămuri că asemenea înrâurire nu putea fi de cât „iubirea". In fine, iubia şi el!

Dulce-i fu descoperirea aceasta, fără

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

să se gândiască deocamdată la urmările unui asemenea simțimânt.

Iubia! se simția fericit. Dorul acela ascuns, neînțeles, se făcea luminos, firesc: era dorul s'o vadă...

Și'n pornirea aceasta, scrise lui Toni și trimise pe fecior scrisoarea la poștă.

Imediat însă parcă-i pică de pe ochi vălul transparent prin care vedea raze de soare, și înainte-i se alcătui închipuirea Milliei, tristă, rece, ofensată: era Milli ca soția altuia, Milli tovarășa prietenului lui!

I se păru că se surpă ceva supt picioarele lui: îl năvăli o pornire, care îl arse, ca o durere fizică, — pornire de descuragiare adâncă, — și se ghemui în fotoliu, sdrobit, nimicit.

Era noapte, târziu, când îl deșteptă o lătrătură puternică, a cânelui decurte, căruia i se da drumul numai noaptea.

Sări, speriat, mirat de locul unde se văzu, de starea sufletului său, cu impresiunea de ceva sfâșiat, fără tărie între părticele, fiecare plutind par'că în direcțiuni deosebite.

Iubia! era fericit de această iubire, — întâea, — și totuși îl sdrobia situațiunea femeei față cu bărbatul ei, în situațiunea lui față cu acest bărbat, ca amic al lui.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Rămânea un singur lucru de făcut: să nu o lase să înţeleagă nimic şi să plece cât mai repede din ţară.

De odată îi veni în gând că şi Milli. poate. era în aceleaşi turburări: nu cumva o înrâurise şi el pe ea?... Nu era cu neputinţă: ce alt au putut însemna curiositatea ei vie de ai şti viaţa, privirile ce 'şi opria adese ori în ochii lui,—şi mai ales indispoziţiunea subită dela urmă? Nu oare s'ar fi explicat această indispoziţiune ca un acces tainic de gelozie faţă cu acele fiinţi ce 'l iubiseră pe el?

Evidenţa iubirii pentru el, a Milliei, îi părea de neînlăturat.—şi aceasta totuşi nu-i risipia mâhnirea.

Situaţiunea devenia încă şi mai tristă, căci pe lângă el, înstreinat. avea să sufere şi ea,—şi cu mult mai mult odată ce trebuia să ascundă.

Lui i se puteau uşor împrăştia gândurile, în călătorie: el avea să lupte numai cu sine.

Ea trebuia să lupte şi pentru cei dinprejur, spre a le asigura liniştea...

Biata Milli!...

Şi mai scrisese lui Toni că venia să-i vadă!...

Nu: nu se va duce. Va găsi un pretext şi va pleca fără să-i mai vadă. Era prudent: era omenos.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Până la ziua albă nu putu să închidă ochii...

Era foarte indispus, ne mai ştiind ce să facă, ne mai găsindu-şi loc în odăi şi prin curte, când auzi clopoţelul de la poartă.

Se duse singur să deschidă.

Un tânăr,— cunoscut par'că,—îl salută foarte respectuos.

— M'aţi uitat, domnule Prenta... Era şi firesc... Codruţ, student.... şi reporter la „Credinţa", ziar cotidian...

— Domnul cu batista..... îmi amintesc,—zise Prenta, ironic într-u câtva. Poftiţi.

Codruţ înaintă, foarte surprins de înfăţişarea poetică a curţii...

— Dar e un raiu! exclamă şi el.

— Vă poftesc supt nuc, domnule...

— Mulţămesc. E şi mai.... pitoresc.

— Cărui scop datorez vizita d-stră?

— Hotărârii comitetului de redacţiune de a începe o cercetare asupra cauzelor pentru ce literatura noastră nu entusiasmează pe românii noştri? Şi-a propus dar să întrebe pe literaţii noştri de frunte şi să deschidă în ziar anume rubrică, ce va fi interesantă.

— In adevăr că va fi interesantă, domnule Codruţ, dar numai pentru redactori, cari vor avea mai puţin de scris ei singuri...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Mă ertați, vă rog... dar nu înțeleg în d'ajuns.

— Veți înțelege acum: cauzele s'au spus și s'au răspus. Intru cât privește pe cititorii de literatură românească, cauzele au rămas aceleași: pe de o parte școala nu-i pregătește în deajuns spre a iubi literatura, pe de altă parte familia.

Intru cât privește pe ziare, apoi ele singure au partea cea mai mare de vinovăție. Unde vă sunt criticii formați pentru așa sarcină grea și de preț? Care vă este propriul entusiasm pentru literatura noastră? Părtinire, când unii autori vă sunt prieteni, spre a-i ridica prin laude exagerate: — părtinire, când autorii nu vă sunt prieteni, spre a-i descuraja prin zeflemele pline de răutate. Ba, ce e și mai rău, când nu vă convine, — tăceți, iar volumele ce reprezintă un capital de voință, de talent, de energie, de folos pentru țară, se petrec numai prin mâinile câtorva ce mai simt plăcerea de ele..... „Credința" ar face mare serviciu gazetăriei însăși, dacă ar accentua asupra acestei lipse dela datorie a ziariștilor.

— Eu cred că aveți dreptate și vă mulțămesc, domnule Prenta. Mai stați mult în țară?

— Nu: voiu pleca zilele acestea, în

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Italia, apoi la Cannes, la locuința mea dela Antibes...

— Scriți ceva acum?

— Da: „Aceeași poveste", roman de moravuri...

— Cum sunt toate ale D-stră...

— Aproape toate...

Feciorul veni să'l intrebe dacă poate așeza masa.

— Da: pune două tacâmuri. Domnule Codruț, vă rog să 'mi faceți plăcerea de a prânzi cu mine.

— A! mă onorați prea mult... și se gândi: 'i-am spus-o eu lui Zupcu că voiu mânca la masă aci...

— Până să ne pue masa, voiți să 'mi cunoașteți casa?

— Negreșit, negreșit... Un „great attraction" mai mult...

— Vorbești englezește?

— Nu... E moda însă de a impodobi limba cu expresiuni...

— Care s'o arate cât mai puțin românească,—nu-i așa? râse Prenta.

Codruț, râse și el,—ca să fie cu amfitrionul la fel.

După ce se extaziă,— ca tânăr politicos,—în fața fiecărui obiect aproape, de prin odăi,—Codruț își vârâ nasul în filele de hârtii ale poemei.

— Ceva nou? în versuri? întrebă el.

— Da, încă nerevăzută. E o poemă.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Ah! faceți-ne onoarea de a ne-o da nouă pentru foiletonul „Credinții".

Prenta se gândi puțin.

— Bine: v'o promit. S'o revăd numai și poate s'o prescriu chiar.

— Vă mulțumesc: Va fi un triumf ducerea mea la redacțiune, în ziua când voiu prezenta prețiosul dar ce ne faceți...

Erau la masă,—Prenta cam pe gânduri, conmesceanul dimpotrivă, voios, vorbăreț, și mai ales băutor: era doar minunat vinul!

Viața lui de student nu-i permisese nici nu-i dase ocaziune să facă chef cu asemenea vin deosebit. Se și ametise uneori, dar cu băutură proastă.

Acum era în stare să diviniseze pe Prenta fiind-că știa cum să bea și să mănânce: căci și aceasta este o calitate pe lume.

Aducea tocmai vorba de d-na Silveanu, — de frumoasa Brăilcancă, — ceea ce surprinse pe Prenta, — când clopoțelul de la poartă vesti sosirea cuiva.

Feciorul alergă și se întoarse cu o telegramă.

Prenta își ceru voe s'o desfacă, apoi, o citi pe tăcute, rămânând gânditor, îngrijurat.

— Vr'o veste rea? Mi-ar părea rău...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

îi zise Codruț, pronunțând vorbele cam cu împleticire de limbă.

Prenta dădu din cap, fără să răspundă. Mult ar fi dat să fi fost singur !...

Se domină însă și dădu ordin feciorului să serviască mai repede, ceea ce era și pentru Codruț semn, să nu-l ție mult după masă.

In fine se scăpă de reporterul aproape bine tămâeat, promițându-i să-i dea a doua zi, Vineri, poema, prescrisă.

Toni îi telegrafia să vină negreșit.

Îl așteptau, — el, cu câtă frăție, cu câtă bucurie : ea, poate cu aceeași bucurie, dar și cu câtă temere!

Se plimba, fumând, sucind și răsucind gândul, ba de a se duce, ba nu, când imaginațiunea lui pururea în lucru, îi scăpără o scânteie... salvatoare.

Admițând evidența înnamorării Milliei de el.--nu era oare cu putință ca el însuși să o desguste de amorul ei făcând-o să se rușineze de anume vițiuri ale lui ?—Ar fi fost închipuite, de sigur, întru cât nu le avea : dar nu s'ar fi putut s'o siliască să creadă că le avea?

Îi veni în minte scenele din „Kean", și lucrul i se păru lesne de încercat.

Îi rămânea numai să combine și el scenele și să se întăriască în ideea de a isbuti spre a scăpa pe Milli !

Pe cât era de frumoasă, trebuia să

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

rămână cu totul a soţului ei,—a prietenului lui pe care îl iubia, pe care'l respecta.

Intru cât îl privia,—ei uite, va avea şi el o iluziune... perdută : va avea suferinţi dar fără nici o remuşcare.

Cine ştie! poate că va mai iubi,—odată ce descoperise că putea să iubiască.

IV

Codruţ nu era reporter la „Credinţa", cum prietenul lui. Zupcu. era popă!

Vorba e că promisese să prânziască la Prenta şi o nemerise bine cu gluma lui.

Zupcu aştepta în stradă. până să se întoarcă Codruţ dela Prenta. adoua zi după întâmplare.

— Uite-o, — îi strigă lui Zupcu, de îndată ce se depărtă de poartă.

— Bine, mă drace. dar ce o să faci cu poema? Cum vei mai da ochi cu Prenta?

— Nu mă crede prost, camarade.

Am cel puţin prieteni la „Credinţa". N'am făcut cu lucrul, aşa. „à l'aventure"... precum am zice. Haidem dar la „Credinţa". Intru cât'te priveşte, amice Zupcule, vei prânzi şi tu la marele şi generosul romanţier român,—te asigur. Mi-a spus că pleacă poimâni la

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Brăila. — negreșit la prietenul cu nevasta frumoasă !... Ce ți-am spus ! Are să-i tragă clopotele ! Se pricepe...și are mijloace, blestematul! Prin urmare. la întoarcere. mă duc să-i prezint „Credința". și-i cer voe să-i prezint și pe un admirator călduros. Acest individ extra-entusiast, mă înțelegi. ești tu... Și eată-te și tu pe calc de a gusta din vinul lui, mă Zupcule. un vin „fain"!

Și își plesni limba de cerul gurii, cu cea mai mare poftă !

La „Credința" găsiră pe primul redactor, mare asasin-politic.—bine înțeles, cu condeiul,—al opoziținei.

De altfel băeat bun. chefliu când era vorba de chefuri, de loc fudul; mai nici odată cu sunători în buzunar !

Mai găsiră pe al doilea redactor. — evreu. Ce-i păsa că scria la „Credința"! Nu era doar ortodoxă... ci o „credință" oarecare.

Și chiar ortodoxă de ar fi fost. era în stare să scrie și teologie creștină, numai bani să iasă!

Mai găsiră și pe reporterul titular al ziarului, om de litere.

— Buna ziua, domnilor, salută Codruț cu mare politețe...

— A ! eaca veteranul nostru Codruț ! exclamă Primul-redactor și-i dădu mâna. Ce te aduce pe la noi ?

— O poemă genială.... Nu râdeți..... O am în buzunar....

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Dacă-i eşti creatorul... nu mă îndoesc de genialitate... râse reporterul om de litere.

— Pentru tine, Ponor dragă, aduc un articol de reportagiu... „exquis“,— „parole d'honneur!

— Ia taci! Tot pe cât de genială e poema?

—Mă rog, dacă nu aveţi treabă, vreţi să v'o citesc?

După puţină atârnare din partea redactorilor, Codruţ începu cetirea...

Din ce în ce, dela surprindere, trecură la interes, apoi la admiraţiune...

Primul redactor 'şi-o exprima sincer: omul de litere, cam pufnind des din nas: al doilea redactor, ca să fie la înălţimea primului, admira cu exclamaţiuni.

— Bravo! Admirabil! strigă Primul.

— Mă, nu-i de tine, zise omul de litere... cu toate că lucru prea grozav nu este....

— Domnilor, începu Codruţ în chip solemn, este opera marelui nostru scriitor Prenta... Uite-i semnătura.

— Prenta? Ia vezi, Codruţ, prea dai lesne „mărimile“.... zise Primul-redactor. E scriitor bun, nu zic... dar pân' la „*mare*“... mai va... şi nu cred să ajungă când-va...

— Da nu-i nici bun măcar, domnule

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Bedicescu. exclamă Ponor. Un imitator, un localizator poate.—necunoscător al moravurilor noastre..... Scrie, căci nu are ce face altceva. Are avere și vrea s'o facă pe artistul...

Ponor se innecă de marea sa silință de-a cobora pe acela pe care-l invidia.

Bedicescu zâmbia, ironic.

— Ascultă, Ponor ; nici cu totul negarea calităților unui talent. nici cu totul admirațiunea fără rezervă !...

Ponor pufni, apoi, către Codruț :

— Ia să 'ți vedem articolul de reportagiu.

După ce 'l citi, îl aruncă cu dispreț :

— Poftim ! Ne „*arcănește*" ci-că, unde nu se ocupă ziarele de marea d-sale personalitate !

— Vom pune articolul, vom pune și poema în „foiletonul" numărului literar de Duminecă, zise Bedicescu. mai mult ca să înfurieze pe Ponor.

Acesta, în adevăr, și plecă din cameră.

— Ce tip, și Ponor ăsta ! îi zise, din urmă, Primul redactor.

Apoi, ceru lămuriri lui Codruț cum de venia el cu poema.

Cu pornirea lui glumeață Codruț povesti „isprava", spre hazul celor doi redactori,—apoi plecă.

O întorsese bine : isbutise și cu pu-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

blicarea celor două bucăți. Își scăpase situațiunea față cu Prenta.

— Acuma, frate Zupcule, poți visa în pace... ca vrabia, mălaiul.—masa lui Prenta, amfitrionul generos.

* * *

La gară numai Toni îl întâmpină pe Prenta.—dar cu câtă veselie...

— Milli e prinsă de pregătirile ce facem în onoarea ta.—își scuză el nevenirea soției. Deseară avem masă mare...

— De ce atâta pregătire, Toni!

— Mă rog, mă rog, lasă imputarea. Pentru mine și pentru Milli este sărbătorirea unei curate, bune și vechi prietenii: pentru cei din familie.—invitați, — prilej de petrecere. — așa că putem fi mulțămiți cu toții!...

Iuliu îi strânse mâna cu dragoste.

Brăila îi păru lui Prenta oraș frumos, deschis, cu stradele lui drepte, cu bulevardul lui plăcut,—cu curățiа de care stradele se puteau făli.

Silveanu locuia pe strada Municipalității, în o casă de înfățișare cochetă, cu puțină curte și grădină cu flori.

Milli îl întâmpină în pragul casei, îmbujorată la chip, cu ochii sclipitori de bucurie neascunsă.

— Bine-ai venit!

Nu 'și putu nici el opri roșeața o-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

brazului, dar se domină şi glasul îi fu curat de orice emoţiune.

Îi sărută mâna, în chip cam ceremonios şi-i răspunse cu tradiţionalul.

— Bine v'am găsit, doamnă.

— Ce mult ai întârziat, Toni... i se adresă ea, bărbatului.... Apoi, cu grabă ordonă unei femei să ia geamantanul domnului, dela trăsură.

— Nu, dragă, n'am întârziat... Doar timpul până să chem trăsura şi să ne pornim.

— De sigur că mă iubeşte,—îşi zise cu tristeţe. ~~Iuliu~~. pe când, singur, în odaea ce i se dăduse, se schimba. 'Mi-a spus cu privirea, cu enervarea ei. Nu-i nimic, sper s'o vindec. Masa mare e prima ocaziune.

Când trecu în salon, o află singură. Îl primi emoţionată,—căutând şi'n atitudinea lui o stare la fel...

Iuliu începu cu banalităţi, asupra călătoriei lui până aci, apoi asupra locuinţei lor,—rezervat, măsurându-şi par'că vorbele, luându-şi seama în ce privia atitudinea.

O văzu surprinsă, îi observă oare cari mişcări nervoase de nelinişte. Apoi zâmbetul i se făcu silit...

— Îmi dai voe să lipsesc puţin... îi zise deodată, cum îl văzu că se opreşte de vorbit.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Tocmai intra și Toni.

— Bine că venișI, Toni. Ce Dumnezeu ai stat atâta. Era să las musafirul singur...

Și eșI fără să-l priviască.

Toni începu a râde.

— La ospățul mai de seamă ce dau și ele, până nu vor fi nervoase, cucoanele.—nu se poate...

Iuliu nu răspunse și 'l apucă de altele, cu vorba, privitoare la profesiunea lui.

După puțin sosiră socrii lui Toni, doctorul Tomescu, nepotul lor și sora acestuia, o fetiță cu infățișare foarte plăcută.

Aproape de a fi masa gata, sosiră și cei din urmă: d-nul Oprea Duțu, unchiul lui Vizireanu, bătrân voinic și glumeț, soția lui, Penelopi, o greacă ce vorbia cu [illegible], și fiul lor, șef de biurou învechit la prefectură.—tip de funcționar măsurat la umblet și la vorbă.

Personalitatea lui Prenta le-o făcuse Toni cunoscut, așa că toți îl primiră în chip măgulitor.—unii pentru ce era în realitate, alții pentru averea ce Toni le spusese că are.

D-șoara Tomescu îl privia pe furiș, cu deosebire încântată că vedea un scriitor vestit: avea abia cincisprezece ani.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

In fine, se așezară la masă și ascultară închinarea cu țuică, a bătrânului:

— Să 'mi ajungeți vrâsta, copii; să vă bucurați de sănătatea mea și când vi se va părea că vă doare ceva, să glumiți ca mine....și, lasă de vă va părea rău...

— Amin! îi răspunseră toți, râzând.

Prenta sta lângă Milli, cu doamna Vizireanu la dreapta.

— Numai de nu m'așî îmbăta de ał binelea, în dorul meu de a mă arăta bețiv, —își zise Prenta când socoti potrivit timpul de a 'și începe rolul.

Vinul nu era prea tare, însă pentru cel ce nu s'a deprins să toarne în el, ca în butoiu fără fund, vine cam peste mână multa băutură.

— A! ce prost, își zise mai apoi... Dar ce zor am să beau mult!.... Te poți îmbăta din două, trei pahare, ca și din douăzeci...

Cu cât înainta spre capătul cinei, cu atât se făcea mai limbut, râzând el mai tare de ceea ce singur spunea, făcea lui Toni cu ochiul, își sufla nasul sgomotos,—trântia paharul pe masă, după ce bea din el câte puțin,—semne care prinseră a lovi în simțimântul de bunăcuviință al celor tineri, mai ales.

Milli schimbă de vr'o două, trei ori, căutături ciudate, cu Toni, furișând câte o privire spre Prenta.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

D-şoara Tomescu începuse a pufni cam des, în şervetul ce ducea cam des la gură,—şi a se întreba mirată că, ce fel de om era scriitorul acesta renumit?

Bătrânii făceau haz însă că bogatul tânăr, om vestit de condeiu, se îmbătă ca un copil.

Doctorul Tomescu, serios din firea lui, îl observa cu anume atenţiune, fără să pară.

Când se aduse plăcinta, Prenta strigă, voios.

— O! ce mai plăcintă... Grozav îmi plac mie plăcintele... astea româneşti...

— Ii fi român, prietene, de aea.... râse boer Duţu.

—E-he! get beget coada vacii! strigă el, ducând paharul la gură şi clipind des din ochi... Însă numai cât gustă.

— Auzi Milli, râse Toni. Serveşte lui Iuliu o bucată mai mare...

— Cât de mare, domniţă Milli... cât de mare... şi la nevoe voiu mai zice: „repetirn“.... şi râse beţivăneşte.

— Mănâncă tinere, îi zise Duţu, că mâncarea e procopseala vieţii.

— Aşa zic şi eu, boerule; da, numai eu zic că: şi băutura e sănătoasă, când e vinul bun... şi ce mai vinuri am eu,— ia întreabă pe Toni şi pe.... domniţa Milli...

Surprinderea creştea din ce în ce. Nu

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

mai era omul de lume, scriitorul distins,—ci un oarecare „burtă-verde" al căruia ideal era să mănânce și să bea.

Milli suferia și începuse a fi distrată, ascultându-i vorbele însă cu dureroasă strângere de inimă.

Il vedea, il auzia și par'că nu-i venia să creadă.

Acasă la el, fusese voios dar cumpătat, la locul lui,—omul de talent și plin de spirit.

Iar acum câtă schimbare! Era cu putință? Eată că era!

Ori cât era în adevăr, de mare bucata de plăcintă, Iuliu o mâncă cu riscul de a 'și cauza vr'o indigestiune. Cel puțin era foarte gustoasă... Mânca și se făcea că bea mereu, căutând să atragă atențiunea că făcea vinului toată onoarea cuvenită.

Când termină plăcinta, auzi pe Toni:

— Ei, Iuliu, nu mai vrei?

— Nu mai vreau, Toni... Cu mâncarea, omul prudent merge până la un loc, fiind-că trebue să dea curs băuturii...

Avu aci un sughiț foarte necuviincios, care făcu pe Toni să cam încrunte sprâncenele.

El își dădu un pumn după ceafă și începu a râde:

— M'am înnecat.... Apoi dacă mă lăsați cu paharul gol...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Bine, nepoate, așa 'ți tratezi prietenul, zise boer Dutu. Trebuia să te așezi lângă mine, tinere...

— D'apoi că nu ești prea departe, boerule: n'ai decât să întinzi mâna, că nu ești beteag... râse el și începu a 'și suge măselile.—lucru de rând.

Boer Dutu cam strâmbă din nas.—răspunse însă:

— Pe vremea mea cheflii erau mai cu duh...

— Pe vremea noastră duhurile nu mai sunt cheflii..... îi replică, în chip prostesc... Hai, ce zici Toni...

— E un răspuns cam din fundul paharului, dragă Iuliu...

— A-ha, nu mă menajați. — își zise în gând Prenta. Aruncă Milliei o privire, pe furiș, tristă,—precum mai făcea din când în când,—și o văzu nemulțumită, pe chip cu roșeața mâniei.

Când se aduse șampania, Iuliu strigă:

— Șșșș-ampanie! bravo! Asta e băutura mea favorită... La Antibes, unde îmi am vila, pivnița tresare de plăcere că se vede împodobită numai cu sticle: Pommery, Veuve-Cliquot, Chateau-Laffite...tot firme vestite...Și când sare dopul,—imită cu limba,foarte bine, —vila întreagă se cutremură, se umple de lumină.... Ah! șșșș-ampania!.... Toarnă colea, scumpe Toni, ca să ridic un toast...un toast...piramidal...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Se ridică, înainte de a se umple toate cupele, — și părea că se clatină, — iar cu mintea, că umblă să înjghebeze discursul.

Toți, găsiră de cuviință să se ridice cu cupele în mână.

Atunci, Iuliu începu:

— Mă ertați dacă nu voiu putea răspunde așteptării D-stră. Căci, vă ziceți poate: ăsta e autor, trebue să vorbiască bine-al dracului! Vorbesc eu bine, dar când sunt treaz; și scriu amarnic de bine când sunt beat... Cum ziceam dar, — ridic cupa asta cu lichid de aur topit... și cu buburuzi de acid carbonic, — o ridic în sănătatea D-stră, cinstiți meseni, și vă doresc, — vorba lui boer Duțu... dela țuică: să trăiți și când vă va fi rău... să vă fie ca mie acuma!... Ura!...

Ciocni cu toții pe rând... Când ciocni cu Milli, îi prinse privirea plină de imputare...

El îi zise:

— Mulți ani, domniță Milli..... Casă fără copii, clopot fără limbă... Un mititel... frumos și cuminte!...

Dădu paharul de dușcă și șezu.

— Ah! bunicică șampanie..... Ce „marcă" e, Toni?

— Pommery...

— „Fainâ"!... și plesni de cerul gurii limba.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Şi zi, d-ta bei multă şampanie p'acolo, prin ţări streine.... întrebă Duţu...

— Dacă am parale.... Avu un sughiţ de beţiv, şi urmă: la fiecare masă două sticle...

— Ia taci! Şi umbli ca oamenii?

— Din două sticle? Fugi încolo boerule... Două sticle ar bea şi domnişoara... şi nu s'ar îmbăta...

— Mă iartă, domnule, îi răspunse fata. cu supărare... eu n'aş bea până să-mi perd minţile...

Frate-său îi făcu semn de imputare: Duţu, râse.

Funcţionarul Prefecturii şopti încet, mame-si:

— A-ha... i-o trase, Didina..

Iuliu râse...

— „Pardon", d-şoară, nu vă supăraţi... că aşa suntem noi, literaţii, glumeţi... şi foarte timizi cu domnişoarele... Toni, toarnă, te rog... Apoi, către Vizireanu: D-vstră sânteţi comerciant?...

— Da. domnule. îi răspunse, serios. Nu-i plăcea de fel prietenul ginerelui lui.

— Şi... şi eu am fost comerciant odată, în tinereţea mea...

— De piei de cloşcă? întrebă Duţu.

— Nu, boerule, de coji de nuci... Acuma o schimb însă: am aproape de Cannes...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— De Cana Galileei? întrebă Duțu.

— Aca e în Biblie, — și Cannes al meu în Franța, care, e mai jos ceva, de Biblie... Și cum spuneam, am lângă Cannes o pădure de portocali... și de lămâi... Sunt apoi în vorbă să cumpăr o pădure de maslini...Să comanzi astea dela mine, domnule Vizireanu... Ți-le voiu da eften de tot... ca socrului prietenului meu Toni... Ura! să trăiți.... Și dădu pe gât șampania din cupa doamnei Vizireanu.

— Vați înșelat, domnule... paharul meu...

— „Pardon", doamnă... Oricum, nu știți că e bun ce-i al vecinului?

Doamna Vizireanu întoarse capul, după un zâmbet silit...

Iuliu întinse cupa:

— Toni dragă... e cupa doamnei.... atinsă din eroare... Umple-o, adăogând și scuzele mele... Ți-aduci aminte, Toni, de aria toastului din Traviata?...

Și începu: tra-la-la-la, la-la-la-la.... Scăpă cupa, care se sparse. Milli se ridică dela masă: se vedea că nu mai putea suferi.

— Apoi, o să te imităm, Milli, zise d-na Vizireanu... să lăsăm singuri, pe bărbați... să mai chefuiască... cum li-i obiceiul...

Cucoanele se ridicară și trecură....

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Din prag Milli căta la Prenta şi-i întâlni privirea.... li păru, altul. în acea clipă,— o clipă numai. căci imediat il văzu clătinându-se şi strigând:

— Regretăm, doamnelor. regretăm...

Toni se aplecă şi i şopti:

— Te rog. Iuliu... fii mai cumpătat... Intelegi că...

— Cumpătat... Toni? Eu, cumpătat? Da: toarnă. te rog. ca să mă cumpătez... in sănătatea ta...

— Nu mai este... Mai vrei?

— Auzi! Da cum să nu vreau?... Vite. trimite să mai ia...

Şi scoase repede punga.

— A! te rog. Eşti în casa mea...

— Aşa-i, sunt in casa ta... Cumpără tu dar... Apoi, către Vizireanu: Şi cum spuneam...

— Tinere, eu nu-s comerciant băcan. Eu am lipscănie... Şi te rog să laşi prostiile, că nu cumpăr aşa marfă...

— Nu fii aşa aspru, unchiule, ii şopti Doctorul...

— Ia lasă, nepoate; mie nu-mi plac beţivii ânoşti...

Iuliu nu-i răspunse... Văzu că a întins prea mult coarda..... Se adresă Doctorului, in lipsa lui Toni.

— Am să beau numai, — n'am să mai glumesc...

— Hai şi-om glumi amândoi, tinere.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Eu cred tinereții și mai ales omului când e cu chef... zise Dutu.

— Bravo, bocrule. Se cunoaște că ești om de chef și dumneata...

Odată cu întoarcerea lui Toni, se aduse cafelele. Când acesta-i dădu ceașca, Iuliu zise, râzând.

—Cafeaua cam tae gustul băuturii... dar... n'o refuz... Apropo... dar par'că n'am fumat...

Se căută prin buzunare, apoi se ridică:

— Mi-am uitat tabacherea în odae... Imi dați voe...

Și eși, împleticindu-se de-al binelea... Imita cu perfecțiune.

In urma lui. Vizireanu îi dădu cu tifla.

— De unde dracu găsișsi pe stricatul ăsta, Toni?

— Tată, mă surprinde, mă întristează întâmplarea,însă nu-l cred stricat... Adesea când în suflet ni-i prea mare bucuria, ne îmbătăm din puțin...

— Ce puțin! că a „pilit" vârtos... Eu de beam atâta și m'aș fi îmbătat... Aș! eu îl cred nărăvaș, zise Vizireanu.

Doctorul părea de altă credință, după înfățișare, dar nu socoti că era momentul... să-și spună cuvântul.

Iuliu, pe sală, întâlni pe Milli...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Vi-i rău, domnule Prenta? îl întrebă, îngrijată, cu milă parcă.

El o privi cam nerușinat:

— Mie, rău, puicuță?... Ași! Apoi, avu un sughiț urât.

Își permise să o mângâe pe supt bărbie și, râzând:

— Ah! ce mai perlă de femeiușcă!...

— Domnule! strigă ea, supărată, dându-se cu un pas înapoi. Ești necuviincios...

— A! „pardon", „pardon",— bâlbâi el și-i întoarse spatele, înaintând, cu picioarele moi, gata să cadă parcă....

Ea îl urmări cu privirea iritată:

— Asta e prea mult!... murmură:— apoi îi veniră lacrimile în ochi și trecu în camera de culcare unde se puse pe plâns...

În salon, de asemenea era iritațiune. D-nele Vizireanu și Duțu vorbiau amândouă, cu desgust... în privința lui Prenta, cu necaz în privința lui Silveanu că aducea în casă un bețiv.

— Mă mir că nu i-a fost nuștiu cum, să se ducă în casa lui cu Milli... zise D-na Duțu.

— Am să-i imput lui Toni, zise D-na Vizireanu.

— Ba încă să i-o spui, să simtă, nu așa... Eaca ce moralitate are de văzut Milli, drăguța!

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Era să vă invit mâine seară la noi, zise D-na Vizircanu. Dar acuma, schimb planul. Vom petrece împreună, după ce va pleca desfrânatul ăsta...

D-şoara Tomescu, ascultă şi aprobă. —foarte supărată şi fără gând de ertare.

In odaca lui, Iuliu se lăsă într'un fotoliu cu fruntea între mâini.

Il durea puţin, capul, în adevăr, — însă se simţia domn pe sine. Fusese oare îndeajuns de prefăcut beţiv, spre a fi insuflat desgustul? O credea, după anume dovezi... De sigur că Milli avea să rămână cu impresiunea ce voise a-i da: ca om, viţios; un viţios ascuns care însă nu se putea totdeauna domina.

Ce durere îi cuprinsese sufletul! Primul vis de iubire se pierdea în depărtări, fără întoarcere, ca fluturul rătăcitor a cărui viaţă este de o zi... Dimineaţa ce vine îl află cadavru... cel puţin pe sânul unei flori.

In dimineaţa ce va veni, îşi va afla şi el visul, mort, însă la picioarele unei desiluziuni cumplite pentru frumoasa Milli.

Incai de ar fi scăpată cu desiluziunea aceasta!

Işi aprinse o ţigară de foi şi, după ce şi potrivi înfăţişarea rolului, — ca actorul, pentru intrarea în scenă, —

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

trecu în sală, impleticindu-se, cu ţigara între dinţi.

Ochii i se păreau în adevăr duşi, ca ai unui om beat; atitudinea nu lăsa nimic de dorit: un actor l'ar fi putut imita.

De astă dată vru să nimerească în salon şi se arătă pe prag, aruncând rotocoale de fum gros.

— A! „pardon"... am greşit adresa!

Milli nu era acolo.

Se învârti într'un picior, râzând, şi se întoarse...

— Dar e cherchelit rău, zise d-na Vizireanu. Şi Toni i se potrivi să mai trimită după şampanie.

— Ba mai fumează şi ţigări d'ale puturoase, nemţeşti, esclamă d-na Duţu. E de nesuferit!...

D-ra Tomescu avu un gest foarte expresiv, de dispreţ.

Iuliu intră, împedecându-se, în sala de mâncare.

— Ţi s'a răcit cafeaua, îi zise Toni.

— Aşa? Vezi d-ta?... Ei, lasă că nu-i nimic. Cafeaua rece este antidotul otrăvirii cu vin... şi începu a râde. „Apropo"... s'a mai adus şşş...ampanie?

D-nul Vizireanu, când se adusese încă două sticle, rugase pe Toni să le pue bine căci ei nu mai voiau să bea şi era înţelept să nu-i mai dea „beţivului" nici un pahar.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Toni trebui să asculte și-i zise.

— N'a găsit prăvălia. deschisă...

Iuliu se rezemă de ușă, dădu un fum apoi, zise :

— Așa !... Uite, frate ! Ce de vreme închid cârciumarii, în Brăila...Înțeleaptă poporație ! De-aea. uite, am să mă stabilesc și eu în Brăila, când mă voiu întoarce din străinătate...

— Și stai mult pe acolo? întrebă Duțu.

— Eu, boerule ?

— D-ta,—că nu eu.

— Așa-i ; eu, că nu d-ta... Apoi, să vezi... Câte opt luni... Ce mai luni, boerule ! De zahăr, de miere...

— Și de șampanie ! Știu că trăești !

— Trăesc, boerule, că am parale. Și dacă ai parale, ai trecere ; și cu trecerea... pe dinaintea femeilor frumoase... nu l'ași una să 'ți scape...

— Ia taci ! Așa ești de mueratic ?

— Ba bine că nu... Fiindcă suntem numai noi, fără cucoane,— și mai ales fără domnișoara,—să vă spun... știți...

— Ba ia nu mai spune fleacuri, îi zise Vizireanu. Astea să le spui, mă înțelegi pe unde...

— Bine, domnule..... eaca nu mai spun. Eu ascult... Ridică din umeri, se duse de șezu la locul lui, unde începu să 'și bea cafeaua.

De aci, nu mai zise nimic, prefăcân-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

du-se că ascultă ce vorbiau ceilalţi, şi apoi că moţăe, cu ţigara între dinţi.

Milli se ivi într'un rând la uşă, îl privi şi dispăru.

Iuliu putu s'o zăriască... Plânsese... Biata Milli... Cât o făcuse să sufere... Tot era adevărat că începuse a-l iubi...

Toni, îi arunca din când în când câte o privire şi, faţă cu starea aceea în care 'l vedea, simţia că'l cuprinde necazul, ruşinea par'că, desiluziunea...

Ce puţin se asemăna cu veselul şi frumosul povestitor de acasă dela el!...

Dar atunci, cum de se putuse domina? Poate unde fusese silit să povestiască...

Eată la ce 'l dusese faimoasa libertate cu care se făliа!

Doctorul Tomescu nu'l slăbia din ochi: îi surprinsese unele momente, când părea că 'şi recuprinde cumpănirea şi că se gândeşte la ceva, cu cunoştinţă de sine... Aceasta îl intriga...

— Acum,—pe când Vizireanu, Duţu şi Toni vorbiau, de un timp, de afaceri şi de cestiuni de-ale localităţii, uitând pe „beţiv",— doctorul, îl observa şi mai cu luare aminte, şi 'şi da seama că în adevăr Prenta părea că susţinuse un rol, pe care'l mai uita din când în când...

De două, trei ori Milli se ivi. Ori cât

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

de pe nesimțite îi era arătarea. Prenta numai decât prindea de veste: o clipă privirea îi era înflăcărată de o lumină care era rezultatul unei porniri conștiente.—apoi își relua atitudinea de betiv...

Milli dispărea.—în priviri cu expresiunea milei:—Prenta rămânea tăcut, părând că nu mai era cu altă lume. neschimbat ca stare. însă numai în aparență. Și tocmai aparența aceasta doctorul îi-o ghicea din ce în ce.

Prenta juca un rol.—ar fi jurat doctorul. Dar pentru ce?...

Il juca bine. dar nu cu inconștiența absolută a omului beat atât de tare. Cel cu apucături de vorbă. la beție, nu prea să lasă de năravuri. numai fiindcă i-a zis altul. Face un lucru ce i s'a ordonat să nu'l mai spună. dar, începe altceva.—ori dacă l'a doborât amețirea, cade și adoarme.

Prenta părea că ostenise în acel rol ori că socotise ca îndeajuns pentru atunci. Nu se punea să doarmă și cu aceasta greșia Păstra atitudinea. — și o păstra prea mult timp aceeași,—ca să fi fost naturală și în puterea unui om beat ca el.

El cugeta și cugeta cu cunoștința de sine... la ce însă? Uneori, — cu toate că sta cu capul plecat, — doctorul îi

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

prindea o expresiune de tristeţe, de părere de rău, aproape de amărăciune.

Ce era dar, la urma urmei, rolul acesta? Farsă? Nu dovedia calitatea de spirit a unui om distins...

Rămânea doctorul cu nedumerirea şi 'şi promitea să limpeziască cestiunea.

Pe la orele 12 se aduse ceaiul, după ce se ridică ale mesei.

Prenta păru că se trezeşte în timpul împărţirii ceştilor.—când cucoanele se întoarseră.

Luă însă atitudine de ruşinat, de om ce 'şi dă seama că s'a întâmplat cu el ceva neplăcut.

Earăşi atitudine ne la locul ei, atât de curând.—cugetă doctorul.

Prenta vorbi puţin, fără să priviască pe cineva, şi numai dacă i se adresa cuvântul.

Lumea se găti de plecare pe la orele 4 de dimineaţă.

Nimeni nu-i adresă cuvântul „la revedere",—ci numai „noapte bună", visuri plăcute"... ca ironie.

Era dar în disgraţia tuturora.

— Te simţi bine?... îl întrebă Toni, când Iuliu îşi ceru voe să se retragă şi el.

— Da, bine, mulţămesc.

Salută pe Milli cu sfioşie şi intră în odaea lui, petrecut până la uşă de Toni.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Amândoi soții stătură câtva timp de vorbă despre ciudata întâmplare.

Erau de acord că se înșelaseră în privința moralității amicului Prenta....

Milli nu putu să doarmă până la ivirea zorilor: se simția nenorocită și își ștergea adesori lacrimile.

Când se deșteptă Milli nu văzu pe Toni în cameră și sună.

— Da unde-i Domnul? întrebă pe servitoare.

— A plecat să caute pe domnu dela București...

— Cum, să-l caute? întrebă, ridicându-se deodată.

— Când a eșit domnu din odae, m'a chemat și m'a întrebat dacă s'a sculat musafirul. Eu am spus lui Domnu: e-he, s'a și dus dumnealui.

— Unde? întrebă Domnu. Am dat din umeri, că nu-l întrebasem. Și atunci Domnu a plecat să'l caute, că așa 'mi-a zis să spun cuconiții.

După eșirea servitoarei, Milli stătu multe clipe nemișcată, cu brațele pe genuchi.—și era delicios de drăgălașă în acea neorânduială a gătelei de noapte.

— 'Și-a amintit, și de rușine a plecat în oraș...Bietul Prenta...Tânăr, bogat, de talent, cu renume... și atât de vițios...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Ridicându-se, făcu câţiva paşi, apoi se opri supt imboldul unui gând de îndoială...

— Dar dacă e numai întâmplare? Ori cum, e supărătoare... Toţi ai mei au plecat foarte deziluzionaţi...

Oftă adânc:

— Şi era să'l iubesc... Da, iubirea de el mă făcuse să sufer. într'un fel, şi deziluziunea mă face să sufer în altfel... Dar el? el?...

De sigur că începuse şi el a mă iubi.

După puţin, privind ceasornicul, fără să vadă însă ce oră era:

— Şi la ce am fi ajuns cu amorul acesta?

Se scutură, înfiorată de cine ştie ce gând intim:

— O! nu! nici moartă n'aş fi devenit a lui!.... Bietul Toni.... A! nu...S'a pus capăt delirului... Într'un fel, mai bine...

Atunci văzu ora:

— Unsprezece! Vai, dar mult am dormit!

Se gătì, în fugă şi alergă la bucătărie să vadă de e în regulă ce hotărâse din ajun.

Când se deşteptă Iuliu din somnu-i greu, se simţi indispus şi fiziceşte. şi sufleteşte...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— De ce ne e dat să iubim pe cine nu ni se cade? fu primu-i cuget. Depinde oare de noi puterea de a voi să iubim pe cutare și nu pe cutare?

Se ridică, lenos.

— O! nu...Nu intră în voința noastră.

Din mulțimea femeilor ce 'mi au trecut pe dinainte, în viață, n'a fost oare nici una frumoasă ca Milli? Nu aș putea jura.... Și cu toate acestea nu mi s'a aprins sufletul. Cel mult am admirat... și am trecut: am avut aventuri, când s'a putut, și am uitat.... De ce Milli m'a transformat, m'a înlănțuit, m'a făcut s'o văd mai frumoasă și mai vrednică de iubit, decât oricare alta? Tainã!... Trebuia oare ca biata femee să sufere de pe urma mea? Trebuia să am și eu, de pe urma ei, cel întâi chin din dragoste? Dar... degeaba's toate,— întrebări sau invinuiri; ideea mea cată să aibă urmări și desnodământ, voite, dorite, în scop folositor... *ei*!

Așa se hotărâ să iasă singur în oraș, și să se întoarcă la ora mesei părând iarăși, ametit, dacă nu cu totul beat.

Se plimbă prin port, unde bău apă cu dulceață apoi o cafea neagră și aprinse o țigară.

Pe urmă se urcă înapoi și trecu prin parcul bisericii „sfinții Arhangheli", cu gând de-a scoborâ strada Mare către

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

bulevard și de aci să se întoarcă la Toni.

Când să iasă din parc, văzu pe Silveanu. Își luă numaidecât înfățișare de „tucsit".

Toni veni spre el cu pași repezi.

— Dar bine, ce te-ai făcut, Iuliu? Plecasem să te caut...

Iuliu râse cam deșănțat, clipind din ochi.

— Am făcut inspecțiune, așa, pe de-a'n fuga câtorva localuri cu vin bun... Ce e drept, Brăila se poate lăuda...

— Vorbești serios, Iuliu? îl întrebă Toni: apoi, imputător, bine, se poate atâta slăbiciune? Te știam cumpătat... și de altfel tu singur ne-ai spus-o, în București...

— Mască, „moncher"...Ce copil ești! M'ai silit să 'ți spun povestea vieții mele, de față cu doamna. Eram nebun să mă arăt cum mă știam, să spun lucruri care nu erau cuviincioase pentru auzul unei femei ca nevasta ta?! Își supse o măsea, scuipă printre dinți, birjărește, și urmă, spre surprinderea, și mai deplină, a lui Toni:

— Și ce-am spus, a fost cu broboadă intru câtva..... poetică..... în realitate m'am fost purtat și cu fiica gazdei, și cu biata Clarisa... ca un vagabond, ca un cuceritor fără inimă...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Nu 'mi vine să te cred, Iuliu.— murmură cu tristeţe, Toni...

— Iţi mulţămesc de bunătatea inimii tale, îi zise, râzând sarcastic, — însă, ce vrei, am curajul păcatelor mele şi ţie n'am să mă arăt cum nu sunt... Ce m'a făcut s'ajung aşa? De sigur că a-verca... lesniciunea cu care m'a ajutat ea să pot ceda ispitelor... Sunt brânză bună în burduf de câne! Idealist în ce scriu şi murdărie în ce fac! Faca adevărul!...

Şi aruncă ţigara, c'un gest bine isbutit, de scârbă.

Toni nu mai zise nimic. O luă către casă, urmat de Iuliu, fără ca acesta să'l întrebe unde merg.

— Ori cum, Iuliu, luă cuvânt mai apoi, nu eşti atât de vinovat şi nu e prea târziu să te prefaci... De ce nu te însori?

Iuliu porni un hohot de râs batjocoritor.

— Însurătoare! Nu! libertate! Săraca libertate! Aşa sunt, aşa voiu urma să fiu... Haide, mă Toni, fă un copil, doi să am cui să las ce 'mi va rămânea...

Pe Toni îl supără tonul propunerii glumeţe şi tăcu.

— Cuconiţă, a adus postaşul „jurnalele".

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Adă-le, Mariţo.

Erau: „Credinţa" şi „Apărătorul Săteanului" din Bucureşti cât şi ziarul local „Curierul Brăilei".

Milli luă seama la versurile din foiletonul „Credinţii".

— „Poema pescarului"..... citi. apoi căută semnătura pe pagina a doua, unde se termina poezia. Iuliu Prenta, citi şi se înfioră... E de el...

Incepu s'o citească cu sete, şi de ce înainta, se înfierbânta. se înroşia, se pasiona...

Descripţiunea fiinţii feei ce apare pescarului la intrarea grotei o făcu să şi arunce ochii în oglinda din faţă.... Era portretul ei...

Doamne! ea îl inspirase...Dragostea de ea dăduse scriitorului asemenea creaţiune de admirat...

In cuvintele pasionate ce pescarul adresează feei, nu întrevedea oare ce i-ar fi adresat Prenta, ei?... Viaţa. ce pescarul 'şi-o spunea, ca lipsită de ori ce iubire. stearpă de orice bucurie prin iubire,—nu era viaţa lui?

Alegoria era apoi că: pescarul va iubi-o cât viaţa. dar că va suferi şi va muri din iubirea lui, pe care o fee nu poate s'o împărtăşiască. Nu-i spunea ei oare că situaţiunea ei de nevastă a altuia. a prietenului lui. era înţelesul alegoriei acesteea?

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Milli rămase cu ziarul în mână, adânc impresionată.

— Da, e așa... Mi-a spus că mă iubește, și mi-a spus-o în singurul chip cinstit... Poema ne va rămânea amintirea cea mai plăcută a visului nostru de iubire...

Întoarcerea lui Toni cu prietenul lui, puse capăt acelei înfiorări sufletești...

Ea lăsă ziarele și alergă să-i întâmpine.

— Da de ce ți sunt obrajii așa de aprinși, Milli ?... o întrebă Toni, sărutând-o...

— Am puțină durere de cap...

Era întâia minciună.

Până să i cheme la prânz, se întâmplă un moment în care Iuliu să rămână singur cu Milli.

— Doamnă, începu el, cu rușine, vă rog să mă ertați pentru necuviința mea d'aseară.... Îmi amintesc în mod vag că am făptuit ceva, față cu d-vs. în beția mea,—dar nu mai știu ce am făcut...

— Domnule Prenta, se uită ce-a fost fără intențiune... îi răspunse ea, serioasă, — dar cu glasul într-un câtva tremurător...

— Ah! doamnă... e trist lucru să fie vițios omul, dar... dar ce să facem ?...

Trebue să ne suferim... soarta!...

— Cum, domnule Prenta, d-v. vor-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

biți așa? d-v.. om superior prin talentul și prin inima d-v. ?...

Toni se ivi în privazul ușei:

— Doamna și domnul sunt serviți! pronunță el în chip glumeț.

Oferindu-i brațul, Prenta îi răspunse:

— Talentul și inima. doamnă. trăesc adesc ori prin chiar vițiul care omoară pe om!

— Ia nu mai vorbiți de astea...zise Toni. Am uitat ce-a fost. și venirea ta, Iuliu, la noi, nu încetează de a fi sărbătoarea prieteniei noastre vechi...

La masă Iuliu fu cumpătat. însă nu putu fi vesel. Îl apăsa pe de oparte tristețea situațiunii ce'și crease, pe de altă parte amorul lui ursit durerii.

— Ziarele n'au venit? întrebă Toni. când li se aduse cafeaua.

— Ba da.... mi se pare.... răspunse Milli. Ia să văd...

— Fii mai vesel. Iuliu. ce Dumnezeu! îi zise repede Toni.

— Bine: voiu căuta...

Toni luă „Credința" și dădu cu ochii de poemă.

— Ei, da uite o poezie de a ta, Iuliu...

Prenta tresări. Își aminti că dăduse lui Codruț poema.

Va să zică...apăruse...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— A! o reminiscență a unei povești neapolitane...

Întâlni zâmbetul ciudat al Milliei.... Înțelese că ea o citise, că-i pricepuse aluziunea, dar că o tăinuia de bărbatul ei.

— Te rog, Iuliu, citește-ne-o tu..... zise Toni înmânându-i ziarul.

El se gândi o clipă, privi pe furiș la Milli, pe obrazul căreea se întorcea roșeața și începu a citi, din ce în ce emoționat, cu pasiune, cu intonațiuni adevărate care impresionau, uneori, până la lacrimi.

Era maestru în citire.

Milli asculta cu fruntea rezemată de o mână, spre a își putea ascunde frământarea sufletului.

Când ajunse la încheerea că pescarul muria, într'un amurg splendid, în barca lui, pe mare, cu ochii la grota în care pierise feea ce nu'l putea iubi, — versuri admirabile, tablou splendid, — lacrimile începură a-i curge lui Prenta, din ochii învăluiți de adevărata durere...

Milli plângea, ca și el; — Toni, induioșat, avea un zâmbet trist, — însă, materialist, se putea domina Pentru el poema rămânea cu valoarea ei literară de denegat, însă departe de simțimântul realității.

— Bravo, Prenta! Ești și neîntrecut poet!... și-i strânse mâna.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Prenta se domină repede și lăsă ziarul.

— Unele visuri trebue să ne facă să murim... ca să ne ducem cu iluziunea că viața rămâne pururea frumoasă... zise el, zâmbind, dar c'un fel de nepăsare.

Milli nu putu să mai stea și 'și ceru voe să se retragă.

— Odihniți-vă și d-stră., domnule Prenta...

— Cam simt și eu nevoe de puțin somn... zise Toni...

Se despărțiră dar...

In odaea lui, Prenta, începu a se plimba fumând, lăsându-și sufletul supt înrâurirea enervătoare a versurilor citite..., cari ii vorbiseră de visul lui de amor.

Supt seară vesti pe Milli și pe Toni că va pleca cu trenul de noapte și se ținu de vorbă, cu toată stăruința amicilor lui de a'l face să mai rămână.

V

Ori cât se judeca Milli că, din punctul de vedere moral greșia lui Toni, de oarece putea să se gândiască la altul, —la Iuliu Prenta,—vedea că nu-i era cu putință de a se domina.

Dacă am sta să ne facem proces de gânduri, care suflet oare ar eși lucitor ca lumina?

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Şi totuşi e pericol şi cu gândul, căci azi, mai dominat, mâni mai fără frâu, poate ajunge să'şi piardă cumpătul şi să apuce câmpii în toată libertatea, târând pe om dela idee la intenţiune şi apoi, fără oprire, la fapta de ne mai îndreptat.

Şi le zicea acestea, îşi statornicia pe deplina cunoştinţă a datoriilor ei, cu încrederea în sine că nu se va abate dela ele.—însă îşi lăsa liber, un locşor ascuns, pentru imaginea aceluia ce-i dăduse alte sensaţiuni decât cele ce cunoscuse pân'atunci.

Era viţios, ca om.— şi încă şi de partea aceasta tot mai stăruia nuştiu ce îndoială; dar primind ca adevărată păcătuirea pe calea beţiei,— el rămânea omul de geniu, precum îl socotia dânsa; rămânea poetul pe care ea îl înrâurise până la pasiunea care înalţă şi curăţeşte.

În iubirea ei intra şi un simţimânt par'că de milă pentru tânărul, pe care, nefiind nimeni să'l călăuziască în viaţă, putuse deprinde unele apucături rele.

Totuşi, în zilele următoare, avu să se lupte neîntrerupt cu desgustul de om, la amintirea scenelor dela masă, şi din sală; şi cu îndurarea, ertându-l şi făcând loc în mintea ei numai primelor impresiuni dela el.

Atunci recitia poema şi sta să viseze timp îndelungat.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

In asemenea stare de dusă pe gânduri o găsi Toni, la o săptămână după plecarea lui Prenta.

Milli nu-i simţise venirea.

El, cătă la ea, din prag, socotind-o că doarme; după câteva clipe îşi dădu seama că par'că visa...

Abia după ce trecu pragul în odaea ei de lucru, ea simţi şi sări, speriată...

— Ah!... Tu eşti?

— Dormiai, dragă Milli? o întrebă cu drăgălăşie, sărutând-o.

Ea nu-i răspunse nici la sărutare nici cu cuvântul. Se simţia ameţită...

Toni, puţin surprins, dar nedând multă însemnătate lucrului, şezu.

— Ia să vedem ce ne scrie Prenta. Chiar la poartă, când veniam, 'mi-o dădu curierul, scrisoarea asta.

— A! 'ţi-a scris domnul Prenta?....

Şi se apropiă, mai înviorată.

— Da,—şi Toni, citi:

„Iubite Toni,

„Când vei primi rândurile mele, eu voiu fi plecat deja. Nu mă mai duc pe nicăeri ci deadreptul la Antibes.

„Aş fi fericit să te pot vedea oaspe al meu; mă tem numai să nu'ţi fi întors cu totul dragostea dela mine, în urma sincerei mărturisiri ce 'ţi-am făcut.

„Duc cu mine, neşterse, atât impresiunea nespusei mulţămiri ce 'mi-a dat

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

primirea ta și din partea doamnei. cât și desgustul de mine la amintirea că m'am purtat ca un om de nimic.

„Respectele mele doamnei și cutezanța de a o ruga să mă erte ; tie, vechea prietenie și sărutări.

Prenta.

— De care mărturisiri vorbește ? îl întrebă. cu interes...

— Milli dragă, nu pui tu prea multă stăruință în a afla lucruri, jignitoare poate... îi zise, cu blândețe.

— Bine, dacă nu vrei să 'mi spui, Toni... nu stăruesc, îi răspunse cu răceală și se depărtă.

Toni o urmări cu priviri de mirare. Că era schimbare în felul de a fi. al Milliei,—era, și nu de mult: de sigur că dela ducerea la București.

Dar ce anume cauză să fi fost,—se întrebă. lăsându-se în afară de orice bănuială.

Pace b să-i dea prin gând adevărul, care, i-ar fi descumpănit toată viața, poate.

Se apropiă de ea, împăciuitor. cu glas niniritor, petrecându-i un braț pe după mijloc.

— Voești numai decât să știi, scumpă Milli ?

— Dacă vrei și tu.... răspunse cam silit.

— Ei, zi că vrei... și spun.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Fiind-că 'mi zici tu să spun că vreau.. da, vreau...

Toni, râse.

— Fie și așa: șezi atunci, dar pregătește-ți urechile, dragă Milli... pentru nu tocmai frumoase lucruri...

Și, cu vădită pază, spre a mai micșora par'că efectul urâcios, Toni, căutând cuvinte mai puțin tari, îi povesti cum îl întâlnise venind din port, aproape ametit și care era adevărata întorsătură a întâmplărilor cu fiica gazdei și cu Clarisa.

Milli se silia să se domine, însă, se vedea după roșeața obrajilor și după căutătura, întunecată, cât o rănia de mult desvăluirea și mai deplină a depravațiunii sufletești a lui Prenta...

— Vezi dar, dragă Milli, îi zise Toni, după ce termină, că, ori cât am rămânea de prieteni lui Prenta, trebue să ne mărturisim, cu părere de rău, că nu mai putem urma cu relațiunile, ce le-am fi dorit cât mai familiare.... Noi am călcat fără nici o codire, convenționalul obiceiu ca în casa unui om neînsurat să nu intre o pereche de însurați, ori cât ar fi de prieteni cu becherul.

In urma întâmplării care ne-a arătat adevăratul caracter al lui Prenta,—ce putem face alt, de cât să ne ferim și noi?...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Să ne ferim de ce? întrebă ea, cu enervare.

— De gura lumii... care, ori cum, își ațe și ea dreptățile ei...

Milli nu răspunse și se ridică, înălțând din umeri, căutând aiurea, cu privirea-i în care acum se vedea suferința unei adânci păreri de rău.

Starea aceasta de nervozitate, însoțită de nepoftă de mâncare, ca o contra suferință fizică, — ținu pe Milli aproape două săptămâni. Toni observa și se mira, și se întreba, în scurtele momente în care era neocupat: cauza îi scăpa însă.

Într'o zi, ori cât evită o ciocnire cu Milli, care era mai nervoasă ca până-atunci,—dădu peste păcat și avu cu ea un schimb de cuvinte nu tocmai plăcute.

De aceea, porni îngrijat, la Tribunal.

Eacă întâlni pe doctorul Tomescu.

— Da ce ai, vere, de pari cam plouat? îl întrebă doctorul, glumeț.

— Dragă vere, bine că te întâlnii. Nu mă gândisem încă, e adevărat, la un consult cu tine,—dar fiindcă 'mi-ai eșit în cale tocmai în urma unui acces de nervi, am să te rog să 'mi spui ce poate fi?...

— Tu, acces de nervi, Toni?

— Nu eu,—nevasta. De vr'o lună nu mai e cum îmi era drag s'o văd...Și începu a-i povesti simptomele.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Doctorul începu a râde:

— Dar ceva greață are?

— N'am întrebat-o... n'am putut vedea...

— Se poate să fi rămas în poziție...

— După trei ani..... Eaca vezi, nu m'am gândit...

— După trei ani! Ce! trei ani ți se par o eternitate!...

— Îți spun că nu m'am gândit. Ei,— și starea de sarcină schimbă așa de mult dispozițiunile femeei?

— Grozav de mult. Sunt sarcini nespus de greu de suportat:— ori cum însă, nu tocmai la începutul începutului, cum pare a fi la verișoara... In fine, am să-i fac vizită și să-i suprind starea, fără deocamdată să par.

— Du-te, vere, du-te, te rog..... Eu unul, mă îngrijesc...

Medicul râse, îi strânse mâna și se depărtă, grăbit.

D-na Vizireanu, intrigată că Milli nu mai venia s'o vadă, se hotărâ să ia dânsa drumul la ea.

De obiceiu nu voia să se ducă prea des în casa ginerelui ei, dintr'un sentiment ușor de înțeles.

Astfel, Milli singură sau cu Toni, se ducea adese ori să vadă pe părinți.

Milli o întâmpină cu bucurie, dar când să explice cauza ne ducerii pe-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

acasă, se încurcă și la urmă mărturisi că nu-i fusese bine.

— Milli, se și vede. Nu mai ai fața ta liniștită, veselă, sănătoasă... Par'c'ai fi după vr'o boală, în adevăr. Ce ai? Ia spune'mi?

— Nici cu nu știu, mamă, la dreptul vorbind...

Bătrâna o cercetă mai de aproape și se convinse că nu era ce bănuise. Dar atunci, cazul se făcea și mai ciudat. Nu mai stărui însă și o luă la plimbare, cu gând să se ducă și la unchiu Duțu.

Aflară pe bătrâna doamnă Duțu ocupată în curte cu facerea bulionului, împreună cu o bătrână, veștejită și părând săracă, suferindă.

Își poftì nepoatele la umbra unui teiu enorm, ca stând de vorbă, să poată da și câte-o ochire la cotlonul plin de jar,— apoi începură, de una și de alta, și unele din altele.

— Ei, da ia să te întreb, Millico. — zise deodată bătrâna Duțu,—cu mânile suflecate, puse în șolduri, și râzând. Ce-ați mai făcut cu bețivu ăla. prietenul lui bărbatu-tău, hai?

Milli se înroși...

— A plecat, răspunse ea, scurt.

— Ia stai... frate, da cum îl chiamă?

— Prenta... zise d-na Vizireanu.

— Ei, da, Prenta... Nume de om cum se cade și apucături de derbedeu.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Să se îmbete el ca un... ăla cu rât! Ptiu! bată-l păcatele lui!

— Cine nu greşeşte mătuşică...murmură Milli...

— Ia să'ţi vedem bulionu, zise d-na Vizireanu, casă schimbe vorba. fiindcă vedea că nu-i plăcea Milliei să se vorbiască rău de prietenul lui Toni.

— Ce să greşiască! strigă cu pornire bătrâna Duţu. Să greşiască acasă la el, cu stricaţi ca el, iar nu în casă de oameni cu familie cinstită.... Uite, aici l'aş pune să'l fac una cu bulionu, pe musiu Prenta al lui Toni al tău...,— şi apucă meleşteul din mâna bătrânei de lângă cazan.

— Cucoană Anico, cum z i s e ş i? Prenta?

— Ei, Prenta! Da ce? ori îl cunoşti?

— Iulică Prenta dela Bucureşti?

Milli se făcu numai urechi.

— Da, Iuliu Prenta, cucoană... zise ea, repede. Stă în strada Călăraşilor, în casa care a fost altă dată a unei cucoane... Sandovici.

— Apoi, eu sunt acea, măicuţă..... Eu am vândut lui d-nu Iulică Prenta casa, după ce 'mi-a murit biata mea Aurica...

— Ce folos că are avere, dacă i un stricat şi jumătate... zise bătrâna Duţu.

— Cine, stricat, cucoană Anico! Aoleo! Presemne nu'l cunosti... Doamne,

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

da mai cuminte, da mai așezat. da mai. cum să zic.—om la locu lui,—nu știu zău de-or fi mulți... cari ar fi trecând în lume că sunt uși de biserici...

— La urma urmei, fie cum o fi..... zise bătrâna Duțu. Eu l'am văzut beat ca un ăla...Da ia mai scurmă în ăl foc... că uite-l, numai cât mijește...

Milli porni foarte pe gânduri, încât se despărți de mumă-sa aproape fără să-și dea seama, mai pe urmă ce vorbise cu ea.

In sufletul ei se frământa între ce-i spusese Toni acum în urmă, cu privire la firea lui Prenta și ce auzise dela bătrâna Sandovici.

Dacă Prenta ar fi fost cauza cu voință, a morții fiicei acelei cucoane: dacă ca, ca mamă, ar fi suferit de pe urma unor relațiuni ale fiică-si, c'un om depravat, — oare ar fi vorbit în chipul acesta de Prenta? Nu, de sigur.

Așa că, în chipul cum povestise întâiu Prenta întâmplarea, ca o nenorocire pentru fiica gazdei, dar ca purtare cuviincioasă, în felul ei, din partea lui,—se potrivia cu laudele ce auzise din gura bătrânei Sandovici, pe seama lui Prenta.

Atunci, de unde și cum schimbarea lui Prenta, ca vițios, în timp atât de scurt și apoi, pentru ce Prenta să povestească lui Toni acea întâmplare, acum în defavoarea lui?

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

I se părea un haos din care nu știa cum să iasă... și agitațiunea sufletului ei sporia.

In fiecare toamnă, de când se măritase, mumă-sa făcea acasă, pentru Milli, cele ce trebuia pentru iarnă și i le trimitea.

Est-timp Milli îi arătă mume-si dorința d'a face ca măcar, bulionul, și o rugă să intrebe pe mătușa Duțu unde stă bătrâna Sandovici, ca să învețe de la ea facerea bulionului.

D-nei Vizireanu îi păru cam ciudată cererea, dar i-o implini, — și eată pe bătrâna Sandovici, într'o bună dimineață că se inființă la Milli, care pregătise trebuincioasele.

Ea însăși, mai veselă, se îmbrăcase ca de treabă în casă și eat-o punând la cale, cu bătrâna, rostirea trebei.

— Nu știi, i se adresă bătrânei, într'un târziu,— că ți-am văzut și eu casa, acum adecă proprietatea d-lui Prenta.

— Ce spui, măicuță, ai văzut-o?

Și se opri, cu melcșteul ca sprijin.

A fi făcut-o frumoasă, că așa îmi spunea s'o facă.

— E un raiu. D-l Prenta e prieten vechiu, din școală, cu bărbatu-meu și așa s'a întâmplat că ne-am dus de l'am văzut acasă, și am prânzit acolo.

— Doamne! mult aș da s'o văd..... măcar de drag c'a fost odată a mea!

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Biata Aurica!... rosti apoi cu oftat adânc și ochii i se umeziră.

— Par'că te-am auzit zicând că fiica dumitale s'a perdut...

Bătrâna oftă iar..... Învârti de vr'o câteva ori, bulionul, și-i răspunse:

— E hei!... A fost ca un făcut. cuconiță dragă... la chiamă femeea să mai stea lângă cazan, că încă nu-i nevoe de mine și să'mi spuiu focul.

După câteva momente, bătrâna începea, dată mai de oparte cu Milli:

— Nu'ți mai spuiu patimile fetei cu bărbatul ei... un ticălos de care 'mi-e groază și azi, când îmi aduc aminte de el... pe unde o mai fi..... Trăiam cum da Dumnezeu, cu puținul nostru, și ajunsesem să fim în liniște, când ne-a venit chiriaș, pentr'o odae, lulică Prenta.. Ce să'ți spuiu, măicuță, era pâinea lui Dumnezeu!... Nici nu cunoșteam c'avcam om în casă.

Câte luni sta în București, trăia singur singurel, cu scrisu lui, cu minte, ca o fată mare cuminte..... Rar când sta de vorbă cu noi, și atunci ne spunea de prin alte țări..... pe unde umblase, — și nici odată să iasă din obiceiurile lui. Când venia la el prieteni, —că-i veniau tineri de-ai lui. — vorbă la locul ei între dânșii era; nici o pornire la băutură, la cărți ori să vorbiască de femei.—ca băeții,—doamne ferește!

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Mă rog, par'că erau altă lume de oameni și prietenii lui! Mie îmi era la inimă ca și cum mi-ar fi fost fecior... Numai biata Aurica, friptă cu blestematul de care se despărțise, pasă-mi-te începuse să prindă dragoste de el..... și să se topiască pe zi ce mergea..... Ce era să fac eu? Am îndrăznit într'o zi de l-am îndemnat pentru însurătoare... așa, ca să văd de nu era vr'un chip să-i puiu pe urmă înainte pe Aurica... Par'că'l aud cu ce glas „blajin" 'mi-a spus că nu-i era ursit să se însoare, și alte câteva vorbe din care am înțeles că nu puteam să trag vr'o nădejde. Așa mi s'a topit sărmana copilă... și în credința lui Dumnezeu jur că n'a fost nimica între ei, măicuță, nimica! Uite de acea d-nu Prenta, mi-a rămas drag... Doamne, cum m'a mângâiat, bietul domnu Iulică: cum a plâns când a văzut-o moartă și cum se căia c'a fost tare de inimă.... Nu! nu! om ca domnu Iulică nu e nărăvaș..... nu! zică toată lumea, eu nu cred. Doamne ferește!

Bătrâna tăcu, ostenită par'că de amintirea durerii de atunci.

Milli ascultase cu sete destăinuirea; în priviri îi licăria o dulce mulțămire.

— Dar de ce să fi fost așa, d-nul Prenta, cucoană dragă? — întrebă Milli, ca să zică ceva.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Ei, măicuță, eaca am auzit eu și în tinerețile mele că unor bărbați nu li's dragi femeile eaca de fel!... Nu li's dragi, nu-i vorbă, până la o vreme, că nu-i om pe lume să nu iubiască și el pe cineva! Numai să-i vie ceasul și să și întâlniască ursita... Așa, măicuță...

— Cucoană, se auzi glasul servitoarei... ce să mai fac eu aici?...

Bătrâna se apropiă repede; Milli rămase pe gânduri. Problema se făcea și mai anevoe de deslegat....

* * *

A doua zi, între orele 10 și 11 de dimineață, i se vesti vizita doctorului Tomescu.

Îl primi nu fără surprindere.

— Te miră vizita mea, nu-i așa, verișoară?

— Mărturisesc, dar mă și grăbesc a te asigura că'mi face plăcere.

In adevăr, îi era simpatic. Tânăr, însă foarte serios, și bun medic.

— Mulțămesc, verișoară. Ei, cum mergi cu sănătatea?... Ceva mai slabă, ochii puțin obosiți... fața cam palidă... rezultat al cercetării: puțină suferință; cauza?...cauză bine cuvântată, poate...

Emilia se înroși. Nu 'și putu opri însă un zâmbet supt o privire de șiretenie.

—Asta nu trebue să te neliniștească, urmă medicul, luându-i atitudinea ca

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

mărturisire. Mișcare, fără oboseală, la aer: poftă de mâncare, ce vom avea-o negreșit, în urma mișcării... și... toate vor fi bine, la timpul lor...

Emilia nu căută nici să afirme, nici să înlăture eroarea medicului.

— A! am uitat să întreb pe Toni verișoară: cum v'ați scăpat de Bucureșteanul... fără echilibru sigur?

— Bietul d-nul Prenta! răspunse Milli c'un'ton glumeț. A greșit și el, de sigur de bucuria că era lângă Toni, pe care îl iubește din suflet, — și toți îl socotesc drept cine știe ce pătimaș!

— A! va să zică nici d-ta, verișoară, nu'l crezi viționos... Drept să'ți spun, și convingerea mea este tot așa. Eu am însă și altă părere, provenită din observațiuni cu deamănuntul.

Milli par'că se înnăbuși.

Ce observase oare medicul?

— Eu cred, verișoară, că d-nul Prenta a jucat rolul de beat, fără să fi fost în realitate nici o singură clipă.

Milli îl privi, înmărmurită.

— Crezi? Dar atunci cu ce scop?

— Vezi, scopul nu l-am putut bine întrevedea... Singurul, de admis, e că d-nul Prenta, poate fi natură glumeață și... a voit să ne mistifice, ca să ne facă să râdem... socotindu-ne, cine știe..... prea provinciali.

— A! nu... nu, vere.... nu cred...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

prea serios și inteligent, ca să'și fi permis asemenea farsă de rău gust.

— Atunci... nu mai înțeleg... Ca să se fi lăsat băuturii, fără să'și dea seama că era necuviință,—iar nu e de crezut...

— Ce te-a putut face însă să crezi că... juca un rol?... întrebă ea.

Doctorul îi lămuri cu deamăruntul atât de limpede și cu observațiuni atât de just făcute asupra multor cazuri de beție reală, că Milli se convinse....

Dar atunci, pentru ce acest rol?

După plecarea medicului nu 'și mai luă gândul dela această întâmplare care se complica.

De altfel, că jucase un rol, se potrivea cu întărirea doamnei Sandovici că Prenta nu putea fi vițios.

Vasă zică, Prenta voise față cu dânsa să pară bețiv: spusese lui Toni, cu convingerea de sigur că el îi va spune și ei, că fusese, că prin urmare, era încă, depravat..

Pentru ce aceasta, după ce-i dăduse dovadă, cu poema, că o iubia?

Nu se putea încă lumina, dar ceva, vag încă, îi înfiora simțirea.

Nu spuse nimic lui Toni: ba în zilele următoare,—probabil că Toni vorbise cu d-rul Tomescu, — observă la soțul ei anume îngrijiri, și lăsă să plutească în juru-i credința că putea fi însărcinată.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Această presupusă stare îi învoia să fie suferindă și să nu i se ghicească suferința reală.

In primele zile ale lui Octobre Toni primi scrisoare dela Iuliu.

Îi scria în chip deșănțat că era deja in țesătura unei aventuri cu soția, cam in etate, a unui american... Și femeile, trecute de 40 ani, —scria el,—au câte odată așa provocări la plăcerea de a jertfi pe altarul Venerei, că tinerii pot să le prefere.

Toni, în adevăr desgustat, ascunse scrisoarea, neavând timp s'o rupă, căci i se ivi Milli.

Ea văzuse scrisoarea cu timbrul francez: își dădu seama că Toni nu voia s'o arate și tăcu.

S'o citiască îi fu însă primul gând, după ce plecă Toni.

In adevăr, o găsi... și... o citi, roșie de desgust, — apoi, într'o pornire de mânie, o rupse și o aruncă în coșul de la biurou.

— Nu! nu! își zise după câteva momente. Nu e adevărat..... Își urmează rolul... Dar pentru ce? strigă, cu nervositate...

De odată rămase în mijlocul camerei, nemișcată, palidă de emoțiunea ce-i dădu o gândire nouă...

Da, da, așa... Eată adevărul!... Il vedea acum în toată puternicia desfășu-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

rării lui, și o năpădi plânsul,— plâns de ușurare, de bucurie fără margini...

— O! bunul și generosul Prenta! își zise, ca în extaz.... Mi-a înțeles simțimântul pentru el și 'i-a fost teamă de urmări jignitoare pentru amicul lui.... 'Și-a zis atunci că trebuia să mi se facă urât, să 'mi aibă disprețul, prin păruta destrăbălare a ființei lui... și eată'l..... s'a sacrificat!... C'ât trebue să ti sufe-:ind! își zise apoi, cu durere... Da, îmi e drag, acuma îmi dau seama... îmi e drag... și nu pot nici măcar să-i întind mâna... O! de ce nu l'am întâlnit cu trei-patru ani înainte!... Ce fericiți am fi fost!...

I se ivi imaginea onestă, iubitoare și plină de încredere, a lui Toni, și atunci se lăsă într'un fotoliu, foarte îndurerată...

— Nu pot, cu toate acestea să mă depărtez de el!.... Îmi e bărbat..... Nu am nimic a-i imputa!..... Ce să fac? Cum să'mi împac inima și conștiința simțimântul cu datoria!

Când auzi pe Toni că vine, se sili din răsputeri să se domine. Lui însă i se păru foarte schimbată și 'și arătă îngrijarea supt un zâmbet de taină.

— Nu trebue, dragă Milli să te lași biruită de o... indispoziție trecătoare. Apoi, sărutând-o cu drag: la capătul

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

ei. vom avea alte bucurii.... Nu-i așa? îi zise.

Ea se feri a-i răspunde: se înăbuși a.

VI

Supt cerul, foarte rare ori turburat de nori posomorâți, și atunci pe timp de câteva ore sau cel mult două zile, — pe ingustul promontoriu, Antibes, între plăcutele căsuțe de pescari, se ridicau și câteva vile drăgălașe care păreau adevărate cuiburi de flori.

Una din acestea, înconjurată cu zid, care însă dispărea aproape cu totul supt clădăria de flori de mimoze, se deosebia prin terața largă a catului al doilea, întinsă pe stâlpi ce alcătuiau peristil intrării dela catul întâiu.

Era drăguț împodobită cu glastre din care coborau plante cu diferite nuanțe de verde, cu palmieri și cu trandafiri.

Când soarele o privia prea în față, o pânză se lăsa așa, încât umbra să permită visătorului care mai totdeauna sta acolo, de-a se bucura de vasta priveliște a mării și de frumoasa panoramă a orașului Cannes, umbrită într'o margine de lanțul munților vineți cari'i alcătuiau un brâu neclintit.

O masă de lucru, un scaun lung legănător, și două scaune erau mobila nelipsită a terrației. Pe timp de ploae, pânza se lăsa mai jos ca pentru um-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

brirea de soare și apăra locul de umezeală.

In adevăr, ore intregi, dimineața ori după ameaz㠗 după buna plăcere a lui Prenta.—acesta petrecea aci, scriind sau visând, — pierdut în lumea creațiunii ce devenia prin condeiu o lume reală. sau în lumea visului iubirii sale nenorocite.

Se mai schimbase, Prenta. Nu mai avea fața voioasă, liniștită. plăcută prin colorile cu care sănătatea 'i-o înviorau.

O îngălbenire aproape bolnăvicioasă 'i-o acoperia acum foarte adese ori : de zâmbia, trist îi era zâmbetul : de căta în zări, melancolică îi era privirea, de o melancolie care vădia suferință împovărătoare.

Hotărât lucru : imaginea Milliei nu'l mai părăsia: par'că nuștiu ce putere 'i-o prinsese între gene.

In zilele dintâi. căutase oarecari distracțiuni, însă nu isbutise să uite. Atunci se decisese a nu mai înfrâna ceea ce nu era de înfrânat și a'și duce viața în singurătatea cea mai deplină.

Il întâlnim la vr'o zece zile după ce trimisese lui Silveanu scrisoarea prin care'și vestia presupusa ispravă nouă.

După cum îl cunoștea pe Toni, răspuns dela el urma să-i fi venit deja. Dacă nu-i venia. să fi fost oare semn doveditor că 'l desgustase și pe el ? Poate.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Dar mult ar fi dat să fi putut avea vr'o ştire dela cineva, în privinţa stării Milliei.

Dacă i s'a fi spus că începuse să'l uite, că desgustul de el ca om vitios, fusese pentru ea medicament hotărâtor. — ar fi simţit ca ridicându-i-se o greutate enormă de pe suflet.

Ar fi rămas să iubiască numai el, care era liber, fără nici o răspundere.

Dej numai ideea că putea să fi isbutit, îl mai însenină puţin.

Era o zi nespus de frumoasă din Noembrie stil nou. Din spre şirul munţilor adia vântul şi marea se legăna cu valuri uşoare în golful în care Cannes se oglindeşte.

Din când în când îi ajungea la auz accentele fanfarei care cânta în parcul de pe Croisette.

Lumina dela soare era uşor acoperită de-o reţea foarte subţire de nori albi.

Mirosul florilor se făcea foarte simţit, din când în când, în ridicarea şi trecerea lui pe nevăzuţii curenţi de aer.

In juru-i, pe cuprinsul îngust al promontoriului, era linişte adâncă.

In larg, valurile se vedeau încoronate de spumă, frângându-se unele în altele, — vinete la faţă...

Par'că îl cuprinse dor de mişcare, de dus undeva şi după câteva momente

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

chiamă pe feciorul ce'l avea de aproape șase ani.

— Ce zici, Iacobe, facem o plimbare până la Cannes? Iago se va fi plictisit în grajd...

— Chip l'am mai plimbat eu, dar Iago e vesel numai când simte mâna D-v. pe frâne...

— Haide dar să'l înveselim.

După o jumătate de oră, Prenta, îmbrăcat cochet, se urca în dogkart-ul ușor și elegant, și cu Iacob, la spate, o luă în trapul minunat al negrului Iago.

Pe Croisette era foarte multă lume, dovadă că străinii începuseră să vie în Cannes pentru iernare.

Aerul era mai răcoros aci, vântul mai puternic. Mac-ferlanurile englezești se răsuceau în jurul înaltelor trupuri britanice, și fularurile albe ale pălăriilor fâlfâiau ca niște bandiere pe cataarguri.

După ce Prenta se opri în dreptul muzicei și ascultă un „pot-pouri" din Rigoletto,—o luă la pas pe lângă trotuar.

De odată se auzi strigat pe nume. Era unul din directorii Cazinului dela Monte-Carlo, pe care îl avea uneori la masă la el.

— Dar bine, Prenta, nu te mai arăți pe la noi? îl întrebă Directorul, apropiându-se și strângându-i mâna. Știam că ai venit: dar nevăzându-te, am cre-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

zut că poate cine știe ce.... aventură te ține ascuns. și nu te-am turburat.

— Aventurile, iubite domnule Chevrolle, nu prea mă pot ține ascuns, așa sunt ele de puțin înlănțuitoare, când le am.

— Imi pari cam schimbat, cu toate acestea...

— A! nu-i nimic... Ce-a fost... a trecut, răspunse el zâmbind... Ai plăcerea să'mi fii oaspe?

— Nu, cu părere de rău. Chiar acum mă întorc la Monte-Carlo..... E și ora trenului...

— Atunci... Sue colea să te duc cu la gară... Nu ai geamantan?

— Nimic. Am venit azi dimineață dela Nisa. Am fost în concediu pentru câteva zile... ca să mai respir departe de sgomotul ruletei.

Se urcă dintr'un salt și dogkart-ul porni.

— De ce nu mă însoțești d-ta, dragă Prenta, la Monte-Carlo?... Ai putea să 'mi fii oaspe acasă, mai ales că te-ar mai smulge poate, din... tristețea ce ți se vede bine pe chip, una din cele două vere, surori, ce'mi-au sosit cu mama, din Bordeaux...

Prenta zâmbi.

— Crezi că sufer?...

— Știu atât că... cuiu pe cuiu scoate...

— Îți închipui că... amorul...

— Tinerețea viguroasă nu poate avea altă suferință, zise Chevrolle.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Ajunseră la gară.

— Ei. nu mergi cu mine? îl mai îndemnă, când să se urce în vagon.

— Nu acum. cel puțin...

— Atunci... promite'mi că vei veni mâine. poimâne.

— Poimâne... da....

— Sigur? Bine. Pentru „dejun" dar.

— Voiu fi...

— Și cu voiu căuta să fiu liber.

Pe drum îl cuprinse un gând ciudat...

— Adică... pentru ce nu 'mi-aș crea o familie? Numai această înfierbântare a inimei să poată oare deschide drumul către căsnicie?

I se ivi imaginea Milliei și oftă adânc.

— O! dacă aș găsi cel puțin una să-i semene!

După puțin clătină din cap.

— Nu! nu!... Ea 'mi-a luat inima... Alta, nu va fi nici odată... ca!

Acasă i se dădu o scrisoare și ziarul „Credința" din București.

Desfăcu repede scrisoarea și privi semnătura:

— Codruț! Asta-i! Ce'mi poate scri băcatul ăsta! și o lăsă pe masă.

Desfăcu. distrat, ziarul.

De-odată privirea i se opri asupra câtorva linii în care zărise numele lui, — și citi:

„In urma succesului ce-a avut poe-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

ma „Visul Pescarului", de distinsul scriitor Iuliu Prenta, editura „Biuroului Universal" Atanasie I. Niţeanu a editat-o pe hârtie velină, într'o foarte plăcută broşură, al cărecă preţ de 1 leu o face să poată fi la îndemâna tuturor...

„Autorul ei se află acum în vila sa de la Antibes, pe coasta de Azur în Franţa, unde scrie romanul: „*Aceeaşi Poveste*". La întoarcerea sa în ţară, acest roman, deja mult aşteptat de iubitorii de literatură, va apărea şi va înzestra literatura cu încă o lucrare de merit".

Prenta zâmbi.

— Această reclamă o datorez lui Codruţ... Dar... editarea poemei, mă surprinde... Ia să vedem scrisoarea tânărului.

„Iubite domnule Prenta,

„Subsemnatul Codruţ, student veteran, băeat bun de altmintrelea, poate să pară cam.... plicticos cu dragostea lui, când s'apucă el să iubească pe cineva... Dar, ce să-i faci! „Aimez vos amis avec leurs défauts" zice nuş' care Rabelais ori Marmontel... Aşa fiind, am interesat pe Atanasie I. Niţeanu, editor român, care este un vrednic luptător pentru literatura noastră şi el a editat, „*Visul Pescarului*". Eată un vis care... *se vinde*... ceea ce dovedeşte că lumea noastră nu-i tocmai aşa de puţin

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

visătoare. Nota bene: ce va trece peste cheltueli, se va împărți cu D-v.

„Dela publicarea poemei ați dobândit câțiva amici, cari doresc a citi și ce-ați scris mai înainte. Cum și unde să găsească acele opere?

„Dar nu tocmai aceasta mă face a vă scri, ci alt fapt, din care veți trage conclusiunile... ce veți bine-voi.

„In calitatea mea distinsă de veteran, cu profesiunea,—fără credință—de-a trage pe dracul de coadă, indiferent de ce „sezon" ar fi,--am acceptat propunerea „Credinței" de a-i strânge abonamentele de prin județe.

„Brăilenii fiind foarte credincioși cititori ai „Credinței", dar cu puțin entusiasm pentru plata abonamentelor care susțin... orice credință,—Brăila a fost... „pragul întâiului meu pas",—(expresiune poetică din numai știu care poemă, a nu mai știu cărui poet român).

„Iar soarta, care ne conduce pașii, m'a dus și la locuința din strada Municipalității, a amicului D-v., d-nul Silveanu.

„D-nul lipsia... M'am grăbit să mă aminteșc d-nei Silveanu care, s'a grăbit a mă întreba de D-v., dacă ați plecat din Țară. Arătându'mi mirarea, d-na mi-a spus că nu le-ați mai scris, etc.

„De aci, îndelungată convorbire, de

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

mare interes literar, în privința D-v...

„Înțelegeți că, prin mijlocirea subsemnatului, băeat bine crescut, a vorbit țara întreagă cu admirațiunea cuvenită unui maestru al condeiului...

„Părea că făcea doamnei Silveanu mare plăcere, asemenea dreaptă apreciere, căci m'a întrebat apoi asupra obiceiurilor D-v., — de sigur unde fiecare autor trebue să aibă pe ale sale, care trec posterității ca trăsură caracteristică a figurii literare.

„Negreșit că nu știam anume obiceiurile dvs., dar ceea ce-am improvizat, — potrivit impresiunii ce mi-ați făcut D-vs., ce mi-a dat locuința D-vs., — părea iarăși că interesează pe doamna și că, mai mult, îi făcea plăcere.

„D-nul Silveanu sosind m'a primit cu bună voință, 'mi-a plătit abonamentul și așa am plecat, cu scopul, ajuns. Nu m'a amânat ca alții: onoare lui!

„Promisesem doamnei Silveanu să-i trimit poema, tipărită, și m'am ținut de cuvânt, eri chiar.

„D-nul Silveanu nu 'mi-a vorbit nimic de D-vs.

„Acestea fiind notele mele de călătorie în Brăila, îmi permit a vi le comunica.

„Cum petreceți pe-acolo?

„Nu mă îndoesc că... „per excelentiam".

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

„De ce nu pot avea aripi să sbor și eu într'acolo.... Aceasta ar aduce pagubă Căilor Ferate ale diferitelor țări de străbătut, dar mie 'mi-ar da mulțămirea de a le fi... tras pe sfoară.

„Salutări dela umilul meu amic Zupcu și din partea Redacțiunii.

„Credința" vă va aduce de acum în fiecare zi aminte de Țară... dacă veți bine voi să o primiți.

„Vă salut și eu cu deosebită dragoste și mândrie că vă cunosc și vă doresc petrecere bună și sănătate.

Codruț".

Prenta rămase mult timp pe gânduri. Milli se interesa dar necontenit de dânsul !... De ce Silveanu însă nu vorbise nimic de el? Să fi ghicit oare ceva? Să fi fost numai supărat de cele ce-i mărturisise și mai mult poate de cele din scrisoarea din urmă?

Nu'l interesa ce va fi gândit Codruț și intențiunea ce eșia din vorba lui „conclusiuni".

Toată luarea aminte i se strângea asupra lămuririlor ce Milli căutase a le avea despre el, și dela Codruț...

Aceasta îi dovedia că iubirea ei era atât de mare în cât putea să treacă peste vițiositatea lui?

Se putea; dar atunci jucase în deșert un rol nepotrivit cu firea lui: dar atunci era departe de-a fi putut aduce

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

liniște în sufletul acelei femei,—pentru amicul lui... Căci el era mai mult în cauză: căci pe el nu l'ar fi voit înșelat, cu pacea perdută, cu casa stricată, cu credința în amiciție, sfărâmată pentru totdeauna.

Nemărginită părere de rău, ceva care îi da impresiunea unei sfâșieri cu încetul a lăuntrului său, închipuirea propriei lui veștejiri cu mirosul obișnuit al putregiunei îl cuprinseră în mijlocul frumuseților ce se desfășurau de la terată, înaintea ochilor lui adânciți în fundurile pustii ale mării.

Cu adevărat că s'ar fi voit atunci nimicit de-al binelea ori în halul acelor nenorociți pe cari-i desparte de lume rătăcirea cât viața, a minții lor.

Cel puțin acești uitați prin ospicii își făuresc în turburata lor minte o personalitate nouă, cred în ce sunt și pot lua gesturi și atitudini croite pe măsura rolului, fără să se mai deștepte la realitate.

Pe când el, de s'ar fi lăsat visului său și l'ar fi trăit cu închipuirea, ca împlinit, l'ar fi adus în lume cea mai neînsemnată trebuință fizică, cel mai depărtat sgomot.

Umbrele serii care păreau că se împrăștie de pe culmile lanțului de munți, acum aproape negri, începeau să dea mării o față plumburie fără lucire, aceeași pe toată întinderea.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Stâncile insulei Margareta păreau grupul unor monștri marini ieșiți din adâncuri, odată cu noaptea, spre a respira și aerul lumii. Neclintirea lor închipuia uimirea îndelungată în fața panoramei orașului sclipitor de lumini mai ales tremurătoare.

Largul trimitea țărmurilor suflări umezi răcoroase.

Dincolo de promontoriu, de-alungul coastei golfului, tăia tăcerea orașului și străbătea până aci, ritmul monoton al frământării valurilor pe nisipul țărmului.

Prenta vedea fără să aibă și cunoștința, fără să simtă apropierea cuiva și lumina care luci de-odată și dădu teraței înfățișarea unei loje înflorite, în fața unei săli imense încă în întuneric.

Îl făcu să tresară un armonios quintet de voci bărbătești, însoțite de mandoline, care începu cântecul popular neapolitan: „funiculi-funicula".

Erau cântăreți de meseric și veneau la două-trei zile, seara, să cânte supt ferestrele unei familii engleze ce sta la câțiva pași de vila lui Prenta.

El se puse să asculte distrat, apoi cu interes, al doilea cântec „Romanța valurilor"...

Sgomotul de farfurii și râsetele, glasurile, anume mișcare pe veranda ce făcea față teraței, — îi spuseră că vecinii se gândeau și la pântece.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Un șuerat lung, răsunător, împunse tăcerea și o biciui câteva momente.

— Trenul spre Nisa... își zise Prenta...

Și-i veni în minte invitarea lui Chevrolle.

— Am să mă duc... Cine știe... poate să mă fi așteptând vr'un desnodământ... Aș voi să 'mi taiu calea spre Milli: să mă ingrădesc...

Dela Monaco, de pe stânca înaltă pe care se ridică palatul princiar cu grădinile și până la Monte-Carlo pe îngustul tapșan al Cazinului cu grădinile lui, tot principatul se desfășoară supt ochi, ca în palmă, într'o îngrămădire regulată de case, palaturi, vile,—corp unic tăiat de linii de uliți, în fund adăpostit de zid muntos, în față cu infinitul mării...

Privelișteа este încântătoare, ori din ce punct te-ai așeza ca s'o cuprinzi.

Puțini dintre vizitatori îl vor fi cutreerat până la capătul de unde începe coasta dreaptă a munților.

Toți, în trecere, se mulțămesc a se urca la palatul principelui ca să admire catedrala și grădinile, dar mai ales întinderea de necuprins a mării și întregimea panoramei principatului,—apoi a se enerva în fața meselor de joc din auritele și ademenitoarele săli ale Cazinului.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

In amănunt, ulițele sunt drepte, foarte curate; casele foarte plăcute de înfățișare: enorm oraș par'că numai cu oameni bogătași ce se răsfață între grădini și într'o atmosferă de bielșug și de mulțămire.

Abia către margini, case mai mici, însă nici una cu înfățișare așa în cât să strice armonia generală.

Și ce e drept, poporul monegasc trăește bine de pe urma străinilor pe cari-i atrage Banca.

Aceștia vin cu sutele de mii să se împrăștie pe litoral și cât mai apropiați de principatul „Ruletei": umplu otelurile și vilele, până chiar în locuințele celor mai modești supuși ai A. S. R. Principelui Albert, vărsându-și pungile și adese ori creerii, când pungile s'a golit în casele de fier ale Băncii.

Natura e în podoabe variate de frumuseți; viața e ușoară...

Nu departe de splendidul Casino în una din stradele ce'și ridică în amfiteatru clădiriie înflorite, Chevrolle locuia o vilă foarte drăgălașă, dovadă că-i mergea bine ca funcționar credincios al Băncii.

Curtea, micuță, dar numai flori, se ridica până la un pavilion înd'ajuns de spațios, care se lega cu locuința prin o galerie cu geamuri colorate.

Părea adevărat coș cu trandafiri, e-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

norm, așa de bine ce erau orânduite tufele, spre a'l îmbrăca și a'l acoperi de sus până jos.

Când Chevrolle și Prenta se opriră la poartă, o fată, tânără, frumoasă de sigur, urca către pavilion. De statură mijlocie, potrivit de subțiratecă, cu păr blond, bogat, pe spate; cu mers cochet,—te impresiona și te făcea să dorești a-i vedea și chipul.

— E Suzeta, una din verișoare, îi șopti Chevrolle... Noi îi zicem: „visătoarea" și celeilalte „la rieuse".

Fata se întoarse, când auzi vorbă. Oprirea trăsurii nu i atrăsese luarea aminte.

Cum se înfiorâ de tare Prenta! Aproape întruparea Milliei... Inima-i bătu mai tare și se înroși de odată.

Când i'l prezintă, copila se înroși, se făcu sfioasă. Prenta luă seama că avea ochi albaștri. — mai-mai singura deosebire de Milli.

Așa de sfioasă trebuia să fi fost și Milli, ca fată.

Pe când înaintau către casă, se ivi d-na Chevrolle, muma, cu d-ra Ivetta, „la rieuse",—în adevăr floarea întrupată a râsului voios, brună, grațioasă, —părând copilandră încă, — sglobie, întru câtva cutezătoare, vorbind mult, însă cu toate aceste calități și defecte în marginile unei creșteri bune.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Ii întinse degrabă mâna, ca unui prieten deja bine cunoscut şi'l şi întrebă dacă-i place aci.

D-na Chevrolle, sora mamei fetelor, trebue să fi fost foarte frumoasă în tinereţe.

Acum. cu părul aproape alb, adus ca bandă peste urechi. înfăţişa figura liniştită şi plină de mulţămire a fiinţii care a trăit fără vreun sbucium.

După căutătura cu care învălui pe Chevrolle, se vedea câtă dragoste-i purta şi că el era toată puterea-i de viaţă în timpul de faţă.

— Fiţi bine-venit, domnule Prenta. Amicii fiului meu sunt parte din el; ştie să 'şi-i aleagă. — şi au dar parte largă din iubirea mea pentru el...

— Vă mulţămesc, doamnă. Nu, numai odată domnul Chevrolle 'mi-a vorbit cu căldură şi cu respect, adânci, de D-vs., Permiteţi mi să vă arăt şi eu respectele mele cele mai devotate.

In salonul în de-ajuns de larg, cu lux de bun gust împodobit, se simţi peste puţin, nu fără surprindere, ca în o familie a lui.

Intîmpina prietenie curată, afectuoasă, lipsită de orice pretenţiuni convenţionale şi aceasta îi plăcea. il punea la îndemână.

In lipsa bătrânei. începu a duce o vie convorbire cu Chevrolle şi cu „la

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

rieuse", plină de „calambururi" de spirit din partea ei, de glume isteţe din partea lui şi a lui Chevrolle.

Aproape uitase cu totul cu ce sfâşiere de suflet pornise dela Antibes.

La masă, Chevrolle vorbi de locuinţa lui Prenta,—un paradis, tăcut însă şi singuratec, ceva călugăresc...

— Poate că d-nul Prenta aspiră la partea de cer a multor muritori prea sgomotoşi.—râse „la rieuse".

— Nu, el respiră toată poezia pe care n'o văd în natură pătimaşii de multe viţiuri... zise Chevrolle...

— Domnul e poet? întrebă visătoarea Suzeta.

— Uneori, d şoară, răspunse el, zâmbitor.

— O! şi mie 'mi place poezia, măcar că râd mereu, zise Ivetta. De aceea propun vărului Francisc să facem o invaziune în locuinţa călugărească şi poetică a d-lui Prenta... dacă mătuşica permite, dacă vărul primeşte şi dacă d-nul Prenta nu se înspăimântă...

— Ah! nebunateco! exclamă d na Chevrolle.

— Cu cea mai vie plăcere, d-şoară...

— Atunci ..... ne-am înţeles..... zise Ivetta şi bătu în palme cu bucurie. O călătorie la Antibes e pentru mine ca o călătorie în ţări din basme...

Cafeaua se duseră să o bea în pavilionul numai miros de trandafiri.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Când Prenta le spuse însă că scrierile lui erau în limbă străină, Suzetta păru contrariată.

— Nu e nimic, strigă vesela Ivetta, d-nul ne va traduce... odată ce ne vorbește perfect limba.

— Cum le orânduești, d-ta, toate, verișoară,—zise, râzând, Chevrolle.

— Dovadă că mă acomodez ușor împrejurărilor, răspunse ca c'un hohot de râs grațios, ademenitor.

După puțin, silirăcu politeță,pe Prenta să se odihnească puțin. — ceea ce de altfel era și în obiceiul familici, — ca apoi să facă o plimbare cu barca la Cap-Martin,—ideea Ivettei.

In seara aceea Prenta își părea lui însuși, altul, — într'o dispoziție sufletească veselă,— măgulit întru câtva că fusese obiect al unor atențiuni delicate și sincere, din partea familiei.

Dormi dar. în camera ce i se destinase, pentru întâea oară cum de mult timp nu se odihnise, cu drag de viață, cu zâmbetul pe buze, fără gânduri hotărâte, într'un fel de visare dulce.

In aceeași seară. când să se culce, Ivetta se apropiâ de „visătoarea".

— Ei, ce zici tu, Suzetto?

— Despre ce? întrebâ ea. sfioasă.

— Despre cine, vrei să zici. Despre el, de sigur.

— Ce pot să zic? Pare cum se cade.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Atât? și începu a râde.

— Atât. Ce-ai voi mai mult?

— De pildă, n'ai văzut în visurile tale, ca ursit al tău, un bărbat cam la fel cu d-nul Prenta?

Suzetta se înroși tare.

— Du-te de te culcă, născocitoareo!

— Atunci... noapte bună, surioară...

Îi făcu plecăciune adâncă, râse apoi și suflă în lampă.

Razele lunei poleiră atunci patul Suzettei.

— Roagă pe eterna visătoarea Regină a nopților, să 'ți înfrumusețeze somnul, râse Ivetta.

A doua zi bătrâna, înainte de plecarea lui Chevrolle, la Bancă, (unde era de rând cu direcțiunea crupierilor și a sumelor pentru fiecare masă), — îl trase de-oparte și i zise în chip de taină:

— Dragă Francisc, știi bine dorința mea cea mai caldă. Iarna aceasta trebue să hotărăști căsătoria cu una din verele tale. Îmi place și amicul tău Prenta. Haide, pe care din două, ca să știu pentru care să mă puiu pe lângă amicul tău.

— Dragă mamă, cuvântul meu să'ți fie d'ajuns, că voiu face pasul. Nu te supăra dacă 'ți voiu răspunde că'mi plac amândouă fetele. Alcagă'l una din ele

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

pe Prenta; una tot îmi va rămânea și mie. Eu nu mă însor din dragoste, dar voiu fi soțul cel mai bun.—te asigur.

Bătrâna îl sărută pe frunte.

— Ești băcat bun. Nu 'mi ești tu mie drag numai fiindcă ești al meu...

— Un cuvânt însă, mamă. Știe vreuna din vere intențiunea ta?

-Știu și e curios că amândouă mi-au răspuns aproape ca și tine: pe care din noi va alege Francisc, va fi fericită de a-i fi soție.

— Atunci poate că vom eși cu bine.

— De ce zici: „poate“?

— „Poate“, zic, cu privire la Prenta.

— Ce? e în contra căsătoriei?

— Nu, în contra, — dar mă tem că are o desiluziune din amor...

— Dragă băete, toate'n lume se vindecă tot cu mâna unei femei...

— Atunci... să sperăm. La revedere, mamă.

— La revedere. Vino la timp, Francisc.

Prenta ceruse voe doamnei Chevrolle de-a fi cavalerul fetelor, ceea ce i se acordase cu bunătate.

Aveau deja o amintire plăcută din plimbarea la Cap-Martin; acum o luară câte trei spre Monaco, întru vizitarea grădinei princiare.

Timpul, potrivit de cald: marca, o întreagă scânteiere: pulbere de raze pe

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

o splendidă mantie regală de un verde smaragdiu.

Cei întâlniți în cale, se întorceau și-i priviau din urmă cu plăcere.

Chipurile lor frumoase și vesele erau în potrivire cu natura, căci și „visătoarea“ era mai puțin visătoare și mai mult apropiată de mediu.

Când se văzură în măreața grădină de pe stânca înaltă, câteva momente rămaseră în contemplare.

— Ce frumos e! murmură Suzetta.

— Mi se pare că văd întâia oară frumusețea aceasta! zise Ivetta pe un ton mai serios.

— Sufletul omului, domnișoarelor, după anume dispozițiune a sa, vede același lucru, aceeași priveliște, în feluri deosebite. Frumusețea poate fi în natură; ea mai înainte de toate însă este în sufletul nostru.

— Par adevărate acestea, domnule... zise Suzetta, cu ochii ațintiți pe mare.

— Ba nu pare, dragă Suzetto; eu cred că e adevărul. Am venit încă odată, cu vărul Francisc; negreșit că ne a impresionat și atunci, dar nu ni s'a ivit privelișteа, ca astăzi, atât de splendidă de jur împrejur...

Suzetta privi pe furiș, la Ivetta: ce insemna pornirea aceasta de a fi numai decât de părerea acestui pricten prea de curând cunoscut lor?

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Nu vi se pare, domnule Prenta, urmâ ea, după ce ocoli cu privirea, privelişte a,—că lanţul munţilor dela Cannes e prea înaintat în mare şi prin urmare strică întru câtva tabloului luat în general?

— Prea mult încă, d-şoară Lavalle. Fără aceşti munţi, am putea vedea coasta până la Toulon poate,—şi ideea de nemărginit ce ne-o dă marea, nu ar fi jignită, de partea aceasta.

El ar fi voit pe Suzetta mai degrabă să-i vorbiască, şi din potrivă ea se arăta rezervată,—în timp ce Ivetta trecea dela veselie, la o notă mai serioasă de convorbire, şi părea a'l privi cu simpatie mai vădită.

După puţin făcură înconjurul catedralei impunătoare, de curând terminată.

— De ce va fi clădit-o, Principele?' observă Ivetta. Poporul Alteţei Sale nu prea pare religios.

— Mai degrabă Banca a clădit-o, d-şoară, răspunse Prenta, spre a da o podoabă mai mult Capitalei Principatului...

— Ca mulţămire Creatorului care permite despoiarea creaturilor sale,— râse Ivetta.

— D-v., ce credeţi, d-şoară Suzetto? întrebă Prenta...

— Că e ciudat Principele acesta,

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

domnule, fiind-că e sprijin viţiului grozav al jocului de noroc...

— Ah! dar nu te gândeşti, Suzetto, că de pe urma acestui viţiu trăesc şi oameni onesti, ca Francisc, vărul nostru, de pildă?

Suzetta se înroşi foarte tare.

Părea a-i fi la neîndemână că nebunateca-i surioară pusese înainte pe Francisc, în asemenea cestiune.

— Voiţi să ne coborâm? întrebă ea repede ca pentru a curma convorbirea...

— La dispositiunea d-vs., domnişoarelor, se grăbi a zice Prenta, şi fură pe Suzetta cu privire nedumerită.

Il impresiona din ce în ce mai mult par'că, chipul acesta cuminte... şi simţia totuşi că atenţiunea fetei nu era pentru el...

Nu'şi zicea că ar fi iubit-o; era încredinţat însă că ar fi putut duce cu ea viaţă liniştită... 'I-ar fi amintit pe Milli, până ce şi amintirea aceasta s'ar fi contopit cu imaginea reală a Suzettei.... care, i-ar fi dominat gândirea, cu totul, în cele de pe urmă.

Ivetta vorbi mult, mult, în drumul către casă. Prenta îi zâmbia, îi răspundea pe scurt; însă nu mai putea fi întreg al convorbirii cu ele.

Alături cu ideea nouă de a se apropia de Suzetta, începuse a pluti ima-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

ginea Milliei, tristă, suferindă, cu cugetul fără încetare la el.

Nu! nu era de uitat ființa aceasta, pe lângă care Suzetta rămânea închipuire palidă.

Era rău că'și propusese să lege de viața lui o inimă curată, pentru care lumea ținea de sigur, de vis încă; pentru care amorul era necunoscutul ademenitor, — în timp ce inima lui pătimia, în timp ce'și crease un trecut peste care nu putea trece, în sbor, ca pasărea ce nu lasă urmă.

Ivetta simți schimbarea și începu a rări cuvântul, până ce umbletul ei se făcu repede, în tăcere, ca supt boldul unei preocupațiuni.

Chiar Suzetta luă aminte și, la întrebarea din ochi, a Ivettei, răspunse c'o ridicare din umeri, de nedumerire.

Aproape de poartă, Prenta își dădu seama de melancolia lui și căută să lege iar vorba, dar pornirea se întrerupsese. Apoi, și ajunseseră și trebuia să se despartă, ca să lase pe musafir cu d-na Chevrolle și ele să vadă de ale casei.

Când se văzură singure:

— Ai luat seama, Suzetto, la... întrebă Ivetta.

— La ce? o întrerupse surora.

— La schimbarea, de odată, a d-lui Prenta?

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Dragă Ivetto, îmi permiți să'ți fac, dacă nu o imputare, o obiecțiune însă?

— De ce nu, drăguță, de ce nu..... zise Ivetta, râzând... Vrei să mă certi c'am fost... prea serioasă?

— Nu: voiu să'ți atrag luarea aminte că... pari a te interesa prea mult de... amicul vărului nostru... și nouă ne e încă îndajuns de străin...

— Vezi că 'mi-e drag, Suzetto, să stau cu el de vorbă...

— Da?... Nu cumva...

— O! ce idee! Nu, scumpă Suzetto... nu: te asigur... Liniștește-te.... Inima mea încă n'a vorbit...

— Nu? de fel? pentru... nimeni?

Și o privi foarte adânc în ochi...

— Cum te uiți la minc!... îi zise ea râzând. Deodată apoi, cu chip serios... a! știu... știu... Nu... nu... îmi închipuesc adecă.

O mângâiâ pe obraz, și adaose:

— Nici pentru vărul Francisc, Suzetto.

Suzetta se înroși foarte tare și își făcu de lucru... Ivetta o urmări cu priviri ironice, însă pline de bunătate..

Îi păru a înțelege că surioara ei începuse a simți dragoste de Francisc și avusese acum prilej să-i cerceteze și ei inima...

— Suzetto... Zetto...o strigă pe șoptite..

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Suzetta se întoarse.

— Vino să'ți spun o vorbușoară...

— Ce vorbă?

— Să spun... cuiva... că... poate să'ți ceară mâna?

— O! te rog, Ivetto... nu face vr'o copilărie... te rog...

— Dar vezi că și eu te rog...

Și, învârtindu-se într'un picior, eși, râzând cu hohot.

Suzetta rămase în neliniște...

Ce-i trecuse oare prin gând, nebunatecei?...

I se înfățișă chipul plăcut, serios, prietenos, al lui Francisc; văzu par'că pe Ivetta că-i vorbește de ea...și simți că-i ard obrajii...

VII

De două zile Prenta se afla în neastâmpăr îngrijitor.

Se gândia la deosebita atențiune pentru el, aproape părintească, din partea d-nei Chevrolle, în timpul celor cinci zile, în loc de două, câte petrecuse la Monte-Carlo.

Se gândia la alusiunile, în de-ajuns de pe departe dar cu însemnătate vădită, privitoare la căsătorie, pe care, orice tânăr cuminte trebuia s'o privească de aproape ca datorie către sine și către societate.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Se g[illegible] apoi, la ce vorbise cu Chevrolle.

Ii spusese că el era hotărât să împlinească dorința mume-si și să ia pe una din surori, dar că aștepta să zăriască din partea uneea din ele simpatie mai pronunțată pentru dânsul.

Lui pe urmă îi dăduse a înțelege că era bine să caute a se decide de asemenea pentru pasul acesta... și'l întrebase care din amândouă îi făcuse o mai plăcută impresiune?

Negreșit că nu-i putuse răspunde categoric, și rămase între ei înțelegerea ca, pe timpul ședерei familiei, la Antibes, să'și spună cuvântul.

Vedea că lucrurile ar merge cu ușurință, dacă s'ar hotărâ, și simția remuscare că se lăsa pe tărâmul acesta.

In chip instinctiv aproape avea convingerea că la Brăila se petrecea poate ceva dăunător pentru Silveanu; aștepta parcă din oră în oră să-i cadă vestea unei întâmplări care să-i mărginiască libertatea.

Totuși, hărțuit de-asemenea gânduri, făcea pregătiri pentru primirea familiei Chevrolle; orânduia anume camerile din catul de sus pentru bătrână și pentru fete, iar pe cele din catul întâi, pentru el și pentru Francisc.

Avea sfătuiri cu Iacob, cu bucătarul... Cel dintâi se bucura în sine ca

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

de un eveniment cu urmare fericită pentru domnul său; celalt. se bucura că nu avea să se mai plictisiască gătind numai pentru unul singur.

Adusese pentru câteva zile o femee, în etate, dar vrednică și pricepută, spre a fi în serviciul cucoanelor; și aceasta, cu Iacob, scutura acum, pregătia încăperile.

Se ocupa cu alcătuirea programului escursiunilor, când Iacob îi vesti că un domn îl aștepta.

Prenta citi pe carta de vizită numele căpitanului Arsène Thiebaud...

— Nu 'i ai spus că nu's acasă?

— Am încercat, dar 'mi-a zis că v'a zărit pe terrață... răspunse Iacob.

— Bine. Mă cobor acum...

Căpitanul Thiebaud se plimba liniștit prin salon, cu țigara în gură, când intră Prenta, imbrăcat cum se găsise, cu costumul lui de lucru.

— Bună ziua, scumpe domnule Prenta, îl întâmpină, prea afectuos, căpitanul..., ceea ce'l mirâ foarte.

— Bună ziua... Ce plăcută surprindere, domnule căpitan... Poftiți, ședeți ..

— Mulțămesc. Sunt în garnizoană la Cannes, numai de câteva zile, căci m'am mutat în regimentul vânătorilor Alpini..., și prima 'mi vizită m'am grăbit să o fac d-stră., scumpe domnule Prenta...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Foarte plăcută vizită... răspunse Prenta, încă nedumerit în privința scopului... ei.

— Înțelegeți, scumpe domnule Prenta că mă simt legat de d-stră ca de un fel de înrudire, unde știu cât v'a iubit de mult biata mea soră Clarissa.... la care țineam ca la ochii din cap.. Căci, știți ce s'a întâmplat cu ea... la Paris?...

Și'l aținti cu o privire adâncă

— Nu știu... răspunse Prenta. cam încurcat.

— Lucru neprevăzut, scumpe domnule Prenta.... Abia o măritasem de două luni... și... a murit... Tânără. frumoasă, cu casa ei... și.. să piară!...

Ochii par'că i se umeziră...

Glasul însă îi suna falș...

Era apoi de neexplicat lucrul acesta să'l viziteze și să-i vorbiască de Clarissa ..

— Nu mă întrebați, scumpe domnule, de ce a murit? stărui Căpitanul.

— Era tocmai să vă întreb...

— O! scumpe domnule Prenta... Unor oameni le plac nevestele altora, ca amante; e un fel de tristă meserie a unor desfrânați, foarte măeștri când e vorba de a se duce... Vă puteți dar închipui cauza morței scumpei Clarissa! Biata mea soră... vă iubise... dar nu vă putuse lua ..

Am căutat s'o măritäm după Sauvin,

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932
amic al casei. cam în etate, dar onest, bun de caracter, excelent!

Fiind el la Paris, a chiămat-o şi pe Clarissa, să-i arate marele oraş până îşi va termina el afacerile. Cum şi ce fel, nuştiu. ea întâlni acolo un asemenea seducător şi .. cine-ar învinovăţi o biată fată în situaţiunea ei? A căzut în braţele acelui mizerabil... Era aproape să se întoarcă acasă, când soţul se pomeni cu dureroasa înştiinţare că nevasta-i a fost scoasă, moartă, din Sena... Bietul om a căzut ca din cer...

Nu'şi putea lămuri cauza... s'a crezut să fi fost crimă .. Insă, nu mai îmi amintesc cine, l'a luminat întru câtva, spunându-i c'a întâlnit o de câteva ori c'un domn tânăr la braţ...

Bietul nostru Sauvin constată reaua credinţă a soţiei, -- dar cauza morţei 'i-a rămas taină şi acum..

Prenta asudase, ascultând, înroşit la faţă, bănuitor întâiu că poate Căpitanul cunoştea şi pe acela ce'l numia: mizerabil seducător.

Când termină Căpitanul de vorbit, se linişti şi i răspunse cu politeţă rece:

— Regretele mele domnule Căpitan ..

— Hei, dacă aţi fi luat-o... d-vs... nu se întâmpla nenorocirea...

— Cu atât mai mult regret..... răspunse Prenta, impresionat în chip ne-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

plăcut de stăruința Căpitanului de a-i vorbi de cestiunea aceasta.

— In fine... nenorocirea s'a întâmplat și nu se mai poate îndrepta. Dar prin faptul că ați fost, cât de puțin, cu mine în înrudire sufletească, prin iubirea sărmanei Clarissa, vă declar încodată că sunt fericit să vă fiu și să vă rămân amic..

Prenta se înclină numai. Căpitanul îi era aproape cu totul de nesuferit, ca și repetata-i declarațiune.

Căpitanul simți că nu mai avea în ce chip să siliască prietenia celui ce se ținea în rezerva strictei politeți și se ridică să plece...

Era furios, în adâncu-i; dar cu aceiași căldură semuită strânse mâna lui Prenta și eși, petrecut până la ușă numai.

— Câne străin, murmură Căpitanul, când fu la poartă... Am simțit eu că tot tu trebue să fi fost amantul din Paris care a pierdut pe Clarissa. Dar am să te demasc eu, lasă.... și atunci îmi vei plăti moartea ei...

Și. cu fulgere în ochi, ca un răzbunător de melodramă, se depărtă, mormăind înjurături...

—Ce dracul a vrut descreeratul ăsta? se întrebă Prenta, cu nedumerire. Suna rău, ca o monetă falsă, jalea lui pentru sora-sa...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

După puțină gândire :

— Dar absolut nici un motiv nu avea să mă mai vadă : cu atât mai mult dacă știa că am avut relațiuni cu ea...

In fine, treaba lui... N'am să'l mai primesc însă,—și, chiămând pe Iacob îi ordonă să ia aminte că nu mai era acasă pentru individul, — în uniformă sau civil,—ori cum s'ar fi mai ivit.

Totuși intâmplarea aceasta îi mări neliniștea ce deja avea...

— Unde mi's anii de deplină pace? se întrebă, pe gânduri... Eată cum unele intâmplări. — dacă nu le înconjori,—îți răsar spini pe cale, mai târziu ori mai curând... Ce neplăceri îmi păstrează oare faptul c'am primit invitarea lui Chevrolle? Urmări văd că începe să aibă... Suzetta pare să fi intrat în viața mea...

De aci gândul îi trecu în o clipă mări și țări și alergă la Milli... apoi la Silveanu. Ce va fi făcând ea? De ce nu-i scria el?

Casa și curtea lui Prenta dobândise însuflețire neobișnuită.... Vorbă, glasuri multe, râsete voioase aproape copilărești, — aparițiuni seducătoare, pe terrată. — plimbări prin curte a două grupuri de câte doi, care'și limpeziseră par că situațiunea unul față cu altul.

Vecinii englezi se mirau și o Miss,

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

lungăreață și lipsită de grații, spiona printre jaluzelele lăsate, mișcările de pe terrață și din curte...

In adevăr, fără să se fi spus încă vr'un cuvânt, Francisc Chevrolle părea că umbla să așeze între el și Suzetta cea gânditoare, apropiere de simpatie.

Prenta observând aceasta, — și Suzetta fiind singura către care se simția mai inclinat, — se mărginia față cu nebunateca Ivetta, ca și la Monte-Carlo, numai la glume vesele, ferindu-se de a rămânea singur cu dânsa

Neputându-se apropia de Suzetta, care, și dânsa părea că arată pornire către Francisc, pasul căsătoriei i se ivia și mai de neîmplinit.

Ii părea bine, în sufletul lui; era și neliniștit însă, de oarece Francisc părea a'l tot îndruma către o declarațiune într'un fel.

Trecuseră cinci din șapte zile, de plimbări, de petreceri intime între el și familia Chevrolle.

Fuseseră prin împrejurimile frumoase dela Cannes și acum se întorseseră de la San-Raphael, cu trenul.

Bătrâna se pregătia să se schimbe, când intră Francisc.

— Permiți, mamă?

— Dacă mai întârziai, nu era rău. Voiam să mă schimb.

— Nu te grăbi, dragă mamă, fiindcă

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Prenta s'a dus la gară, pentru trenul de Nissa. Ii vine un amic din Patrie.

— Atunci, să vorbim, Francisc. Ce impresiune ți-au făcut ție aceste adevărate serbări cu care ne-a onorat amicul tău?

— Negreșit, impresiunea cea mai bună.

— Crezi însă, Francisc, că asemenea primire poate avea numai prietenia drept cauză?

— Înțeleg, răspunse Francisc, râzând. Legi primirea de anume intențiune?

— Firește; altfel, ce să zic, nu m'ar încânta prea mult... Mie 'mi pare că 'i-ar fi plăcând Suzetta, lui Prenta...

Și'l spionâ cu priviri furișe.

— Suzetta, mamă? Ești sigură? Și chipul i se întunecâ puțin.

—Așa cred că mi s'a părut...Tu n'ai observat?

Francisc făcu prin odae câțiva pași. Bătrâna zâmbia.

— Atunci... zise el, oprindu-se...

— Ce? întrebă d-na Chevrolle...

— Mamă, 'mi-ai zis într'o zi că ori pe care aș alege din amândouă verele mele, ea s'ar simți fericită să 'mi fie nevastă. Da?

— Am zis. Și?

— Eu am ales pe... Suzetta...

— Suzetta însă?

— Verișoara Suzetta, pe cât am pu-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

tut simți... ar părea mult mai fericită, decât mi-aș fi putut închipui, de alegerea mea...

— I-ai vorbit?

— Nu încă... prea de aproape, dar pe cât s'a putut, ca să nu-i par... știu eu... prea cutezător: mai degrabă, ca să nu'ți iau dumitale partea de intervenire ce o cred că se cuvine...

— Înțeleg, înțeleg.... răspunse bătrâna, cu foarte mare duioșie...

Îți încuviințez delicatețea și sunt fericită că te-ai hotărât...

— Ce vom face atunci cu Prenta, dacă, după cum crezi că ai observat, ar înclina către Suzetta?

— Îi vom pregăti calea către Ivetta. Eată ce ar trebui să întreprinzi pe lângă el... firește, cu pază cuviincioasă...

— Mi-ai pus o grijă în suflet...mamă...

— Ori cum, trebue întru câtva hotărâtă cestiunea. Altfel, Francisc dragă, petrecerea la el n'o mai putem prelungi și venirea lui la noi, n'am putea-o primi cu aceeași dragoste... Înțelegi...

— Uite, voiu căuta să-i vorbesc...

— In fine, eu îți mulțămesc, fiule, pentru hotărârea ta de-a lua pe Suzetta.

Il sărută pe frunte, cu ochii umezi de mulțămire și se despărți de el...

— Ei, eată-mă legat, își zise cu drag. Apoi, cu puțină gelozie.

— Cum dracul de s'a nemerit să-i placă și lui Prenta, tot ea?...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Şi vorbeşte mult cu Ivetta!
C'un zâmbet, după aceea:
— Negreşit, dacă eu stau numai cu Suzetta de vorbă. In fine, voiu vedea ce va fi şi cu el...

Foarte surprins citise Prenta telegrama ce-i dăduse Codruţ, din Milano...
Ce căuta neastâmpăratul pe aci? Cu ce mijloace? Eaca încă un amic, de ocazie, ce voia cu orice chip să'l lege de el. Ori cumnu-i era lucru neplăcut, venirea lui. Atât numai că ar fi voit să fie singur.
Cum se opri trenul, glumeţul Codruţ se şi repezi, la subţiori c'un geamandan mic de tot...
Ii strânse mâna, — aproape să'l sărute, — dar oprindu-se dacă'l văzu pe Prenta mai rece decât el.
— Te importunează vizita mea de atât de departe?
— Nu, domnule Codruţ, — dovadă că am venit să te primesc. Mărturisesc numai că m'a surprins.
— Ce vrei, maestre! Descrierile dumitale, ale locurilor de pe aici, m'au înflăcărat şi cum am putut fi... în fonduri, mi-am zis c'un gest teatral: „Andiamo" şi am plecat...
— Ai vr'un cufăr de luat?
— Ce cufăr? Toată garderoba îmi e aci... Un reporter trebue să fie uşor...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

cum îi e condeiul ce mânuește... poate cum este și valoarea operilor sale...

— Atunci să mergem. căci am musafiri și 'mi e să nu-i fac s'aștepte prea mult cina..

— Nu. dar serios glumind: nu te importunez? Altfel, mă duc la otel....

— Nu e nevoe.

—Musafirii dv. nu se vor intimida, de sigur, de costumul meu de... călătorie?

Prenta zâmbi...

— Vom impăca noi convenințele....

Se urcară în dogkart și... mână!

Nu fu chip să vorbiască nimic mai mult.

In timpul cinei, Codruț. cu franțuzeasca lui cam cu piedeci. dar cu îndrăzneala-i caracteristică. cu veselia lui. plăcu, și mai ales Ivettei, cu care se făcu repede prieten.

După cină. doamna Chevrolle se retrase a se odihni și fetele trebuiră să o imiteze,—dar trecură pe terață. unde da camera lor.

Francisc rugă pe Prenta să-i dea voe a se duce la Cannes, pentru vr'o oră, două,—și astfel Prenta rămase cu Codruț...

— Nu cumva că am avut darul să risipesc din juru-vă pe interesanții dvs, musafiri?

— Nu, căci am umblat mult azi. împreună, și oboseala, mai ales la doamna și la nepoatele sale, e firesc să fie.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— „Sacrebleu“, cum se zice în Patria dumneaior,—nostime domnișoare!

— Ei, ce ai să'mi mai spui de prin țară?

— Lucruri neînsemnate... Politica, de care nu te ai ocupat, este tot pe temelia știută a lui „scoală tu să șed eu“. Avem un guvern nou, cu aceeași oameni vechi, cari își închipuesc că vor duce Țara în progres.... Și, Țara, în ciuda lor, stă... cam tot unde stă de obiceiu. Fapt însemnat este putința mea de a veni să vă plictisesc... Am dobândit de pe urma unui amic influent, —schimbarea de guvern tot 'mi-a folosit în ceva, — bilet de liber parcurs până la Paris, trecând pe litoral și înapoi. prin Elveția. Ziarul 'mi-a înlesnit trei sute de lei... și m'am simțit cel mai bogat turist din lume.

Prenta zâmbi.

— Te voiu ruga să primești și din parte'mi un dar de vr'o cinci sute lei măcar...

— O! ce bun sunteți... Dar aș voi să'mi încerc norocul la Monte-Carlo, după sistemul de care 'mi-ați pomenit odată. De atunci n'am alt vis...

— Bine, domnule Codruț, bine... Îți voiu face plăcerea aceasta.

— Pe la Brăila n'am mai fost... și, glumețul. privi anume intenționat, la Prenta.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Acesta nu răspunse și se ridică să ia o țigară, dând una și lui Codruț.

— Vrei să ne plimbăm puțin pe țărm? E lună și privelișteа va fi demnă de notele d-tale de călătorie.

Codruț înțelese că nu trebuia să mai vorbiască de Brăila,—și de sigur fiindcă era acum ceva mai serios la mijloc: erau prea frumoase fetele! Pe care însă o ochise Prenta? Se vede că..... *„și Boccacio avea să intre în tagmaoa însuraților!"* vorba bărbierului Quiquibio din opereta *Boccacio.*

In ziua următoare,—zi ploioasă, cu frig neașteptat. salonul cel mare fu loc hotărât de strângere, al oaspeților lui Prenta. După ce se servi cafeaua cu lapte,—cucoanelor în salonașul de sus și domnilor în sala de mâncare de jos, Prenta, cu toată siguranța ce avea de Iacob, se duse să vadă dacă se făcuse foc, precum orânduise de altfel a se încălzi toate odăile locuite.

Ca pentru orice întâmplare, și deosebit de obiceiul căminurilor franceze, el ridicase sobe de teracotă în toată casa,—ceea ce prindea bine acum pentru așa zi friguroasă,— spre mulțămirea oaspeților.

In adevăr, era călduț, era plăcut în salonul frumos mobilat, cu înfățișare primitoare.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Când se întoarse spre a eși, ușa se deschise și răzătoarea figură a Ivettei apăru. de o frăgezime și de o drăgălășic cum par'că nu le văzuse Prenta încă în ființa ei.

Ea nu se aștepta, de sigur, să găsiască pe cineva, în salon,—ori poate că nu pe Prenta, căci avu o mișcare de repede întoarcere.

Fiindcă pianul era în salon, Prenta își închipui că pentru a cânta venia copila:

— Vă rog, d-șoară Lavalle, poftiți... pianul vă e la dispoziție... Eu mă retrag...

Ivetta îl salută:

— Și aci e călduț... A! ce bine e... Frigul de afară m'a făcut să tremur în cele câteva momente cât am cutezat să stau pe terață.

— In adevăr, neașteptată schimbare...

Ea se îndreptă spre piano...

— Am să'l încerc...

— Faceți ca la d-vs acasă..... Mie, îmi dați voe să mă retrag?...

Ea făcu din cap un semn învoitor și atinse clapele...

Prenta căță încă odată la ea, din prag... Ea, cum făcu, privi spre ușă,—și ochii lor se întâlniră.

Prenta o mai privise supt imboldul ideei că poate copila aceasta era să fie a lui: Ivetta, după eșirea lui, se gândi:

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Ce a însemnat privirea lui? Să fie ce 'mi-a dat mătușica a înțelege că domnul acesta ar fi având intențiuni... pentru mine?

Apoi, ridică din umeri, râzând...

— Prea ar fi serios... pentru nebuniile mele... Și începu a cânta...

Când terminâ, tresări auzind la spatele ei bateri de palme.

— Minunat, verișoară...

Era Francisc.

— Ah! cum m'ai speriat, vere... strigă ea și se ridică, râzând.

— Nu se prea vede...

— Cum se vede la d-ta că ești... innamorat... cutezâ nebunateca să-i zică.

— Eu, verișoară? întrebă el, surprins intru câtva, zâmbitor însă și înroșinduse puțin.

— Eu 'i-am spus Suzettei că ești așa; Suzetta însă...

— Ce 'ți-a răspuns? zise el, râzând...

— A! vere, mie nu'mi plac innamorații neserioși...

— D-tale,—veselia în persoană?

— Nu pentru mine, ci pentru Suzetta...

— Ei, uite, devin serios, răspunse Francisc, mișcat. Ce 'ți-a zis Suzetta?

— Că.... nu crede, căci d'ac'ar fi în adevăr... 'i-ai fi spus-o deja de mult...

— Pe cuvântul d-tale?

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Negreşit... Ia notă că nu mai râd...

— Iţi promit că-i voiu spune-o, scumpă confidentă...

— Iţi mulţămesc, vere, pentru Suzetta, de mii de ori; pentru mine... tot de-atâtea ori, dacă primeşti, — şi începu a râde, — strângându-i însă mâna.

Francisc 'i-o ţinu câteva clipe şi cătându-i în ochi, o întrebă cu glas mângâios, îndemnător:

— Nu crezi că'mi datorezi o contramărturisire, scumpă verişoară?

Ea îşi retrase mâna:

— A! cu mine se schimbă şi vorbă, şi atitudine, şi credinţă... plus alte idei cu mai multă ori cu mai puţină aparenţă de adevăr... răspunse ea cu ton glumeţ...

— Aşa?... Iertaţi, vă rog, d-şoară... dacă am greşit adresa... Voiu căuta atunci să văd ce va zice amicul meu Iuliu Prenta...

— „Apropo", vere Francisc... Adevărat să fie că domnul Prenta îmi face curte? întrebă ea cu ton luător în râs, fără răutate însă.

— 'Ţi-a spus cineva, verişoară, fără ca d-ta să fi luat seama? întrebă şi el, pe acelaş ton.

Ea simţi că s'a prins singură, văzu că Francisc o avea la mână, şi începu a râde cu haz...

— Ne-am înţeles, va să zică, veri-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

șoară... că întrebarea d-tale era afirmațiune. Îți displace curtea amicului meu? Nu ai fi fericită să-i fii soție? Răspunde'mi te rog, cu sinceritate, și numai pentru mine. Îți dau cuvântul meu că nu voiu spune nimic lui Iuliu.

Ivetta, ușor roșie la față, plecă ochii, o clipă, apoi răspunse căutând la el drept și curat.

— Vere Francisc, între d-ta și Suzetta s'a putut face o repede înțelegere, acum, fiind-că vă cunoașteți de ani îndelungați... Eu ce-aș putea răspunde, întru cât privește pe domnul Prenta, prietenul familiei numai de câteva zile? Nu-i așa? El dorește atât de curând căsătoria cu mine? sau mătușica o dorește, în marea grijă ce are de soarta noastră?

Aci Francisc simți că Ivetta avea dreptate, cu bunul ei simț deosebit și că era pus în impas cu răspunsul, întru cât Prenta nu-i vorbise încă.

— O dorim cu toții, răspunse el în chip evasiv.

— Atunci... veți bine voi să mai așteptați cu toții, vere... și 'mi permit a te saluta... ca să alerg lângă Suzetta...

Și, eși.

— Uite ce s'ascunde sub pornirile ei nebunatece! își zise Francisc...

Și rămase să se plimbe prin odae, aproape sigur că înțeleapta nebunatecă era să-i trimită pe Suzetta.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

In adevăr. Ivetta își află singură surora, îi sări de gât, o sărută cu drag, — apoi începu să joace valțul în jurul ei.

— Ce e pe tine, puțin mintoaso?

— Ce e? Ah! era să uit... du-te în salon că... te chiamă mătușica... Haide, repede...

Și, fără să-i dea pas de dumerire, o luă de spate, o duse la ușă și-i făcu vânt în sală...

După aceea stătu o clipă pe gânduri:

— Prenta!.... S'ar putea.... nu zic.... Insă... Ciudat... Nu simt nimica pentru el...

Se vede că i se ivi alt chip, căci zâmbi și 'și zise...

— Mai degrabă.... acela.... In fine.... avem timp...

După amează ploaea încetase, cerul se limpezise dar marea era furioasă. Par'c'ar fi fost supărată că i se luase prea degrabă vălul misterios al ceței.

Francisc și Iuliu se plimbau prin curtea, numai alee de grădină, și de sigur că țineа de mult convorbirea lor, căci Iuliu era emoționat iar Francisc înrâurit de o mărturisire sinceră...

— Bine bănuisem că nu putea fi altceva, la tine, decât urma unei suferinți din amor... Ceea ce-ai făcut, dragă Iuliu, e fapta unui om de onoare. Totuși

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

nu mă pot opri de-a nu ți aduce o învinuire...

— O învinuire?

— Învinuirea pornirii primului moment, când nu ai putut avea dominarea trebuincioasă, căci ți-ai arătat, de sigur, măcar din ochi acea admirațiune naivă, ca să zic așa, care în sine e o mărturisire a scânteei dragostei ce va putea fi... Femeea cea mai onestă, e aproape cu neputință să nu se simtă atinsă, măgulită de-acea manifestare, când se știe frumoasă, când e tânără, când are „micul" păcat de-a fi puțin cochetă. A fost fără voea ta, Iuliu, dar eată că ai aprins scânteea iar celelalte calități ale tale, au întețit focul...

— Foarte bine judecat. Aș vrea să știu însă, Francisc, dacă primul moment, care aproape este cuvântul inconștient al simțirii noastre, poate fi dominat... Și apoi, când a isbucnit acea primă pornire de curent electric, a admirațiunei mele, nu o cunoșteam cine era...Ca să se pretindă că nu trebue să privesc, că nu se cuvine să admir în chip cuviincios o femee, fiindcă e soția cuiva, — s'ar merge prea departe cu morala și ar fi în contra firei lucrului...

— Negreșit. Iuliu, negreșit. Mărturisirea ta e sinceră și, făcându-mi-o, mi-ai dat ocaziune să te cunosc și mai

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

bine. Nu te îngriji dar, că făcând pasul ce'ţi propun, făptuieşti o necredinţă faţă cu doamna Silveanu. Sigur să fii apoi că, dacă pân'acum nu ai nici o ştire dintr'acolo, rolul ce ai jucut a avut efectul dorit.

— Dragă Francisc, trebuia să'ţi spun aceasta. ca să mă răcoresc pe de o parte, fiindcă mă sugrumau temerea şi nesiguranţa; pe de altă parte, ca să'mi cunoşti cauza nehotărârii pentru pasul căsătoriei mele... Simt că este de datoria mea să mai aştept... Dacă d-na Chevrolle îmi va permite însă, voiu urma să te visitez la Monte-Carlo..... Părerea mea este că d-şoara Ivetta Lavalle încă nu s'a deprins cu mine, spre a se putea deprinde atât de uşor cu ideea de a'mi fi soţie... Dar, crede-mă, propunerea ta mă onorează, iar eu încep a vedea că aş putea găsi în verişoara ta o tovarăşă de vieaţă, încântătoare şi cu inimă bună...

— Amândouă surorile, Iuliu, sunt comori de însuşiri nobile...

— Deocamdată bucuria îmi e nespus de mare că vei fi tu fericit cât mai curând... şi te felicit din nou, scumpe Francisc...

Codruţ se ivi atunci cu ţigara în gură.

— Domnilor, ca Napoleon Cel Mare, bătălia dela Wagram, aşa am studiat şi eu planul jocurilor dela Monte-Carlo.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Voiți, va să zică, să câștigați cu orice preț, râse Chevrolle.

— O! dac'aș putea face să sară Banca... nu în aer... ci în buzunarele mele... declamâ Codruț...

— Domnule, nu hrăniți în contra Băncii, asemenea plan... criminal, căci mă voiu vedea silit să vă denunț... glumi Francisc.

— Poliției Monegasce? exclamâ c'un ton comic. O! vă rog să n'o faceți, căci aș fi expulzat ca... anarhist..

— Lasă amice Codruț, zise Prenta. Iți vei vedea visul cu ochii... în una din zilele acestea.

— D-nul Codruț ne va face plăcerea să ne visiteze, i se adresâ Francisc.

— Să nu mă poftiți de două ori, ca pe urmă să nu aveți cumva regretul, îndoit... N'o să vă mai scăpați de mine... Adecă, vorba vine. Și cum vă spuneam, în prima zi, voiu studia mesele după numerile cele mai grămădite cu pontări...

— Iar a doua-zi...asaltul! râse Francisc.

— A doua zi.. mă voiu mulțămi cu o mie de lei câștig.

— Ești modest, îi zise Prenta.

— Modestia ..e vițiul meu...răspunse el, în chip de rușinos. A treea zi...joc mia toată... la plin...

— Și o perzi... râse Prenta.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Nu'mi slăbi geniul de strategist amice!

— La urma urmei, noroc!...

— Mulţămesc... Mă rog, — adaose după o clipă.... Nu observaţi nimic.... nou la mine?

— Nu, zise Francisc...

Codruţ se învârti în juru-i...

— Fac bine pe manechinul croitoresc?

— A! 'ţi-ai luat haine nouă? râse Prenta.

— Da; în timp ce ploua, în timp ce era frig; în timp ce d-vs. stăteaţi la căldură şi la adăpost de ploae, eu m'am dus la Cannes... şi m'am îmbrăcat mai ca oamenii... Tocmai eşiam din prăvălia, unde'mi lăsasem în depozit vechea carapace,—când eată căpitanul Thiebaud...

— Thiebaud? Arsène Thiebaud de la Lion? întrebă Francisc..

— Da, răspunse Prenta. Il cunoşti?

— A fost cunoscut cu noi, când era în garnizonă la Bordeaux...

A! nu face onoare armatei noastre...

— Mi se pare şi mie... Inchipueşte-ţi amice Prenta, judecaţi-l, domnule Chevrolle... nici una, nici alta... m'a făcut să'l împrumut cu 20 lei... până acum după amează când va veni la vizită la D-ta, Prenta.

— Şi 'i-ai dat?

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Negreșit; mi-a fost rușine... de rușinea lui. Abia l'am văzut odată, acum trei zile, când d-vs. domnule Chevrolle, încă nu vă întorseserăți din Cannes.

— Așa; nu mă pot scăpa de el, cu nici un preț, zise Prenta. Abia m'am cotorosit de el, să nu-l găsiți la întoarcere...

— Mai bine: eu nu l'am prea suferit niciodată, zise Francisc. Imi datorează și acum vr'o cinci sute de lei... Mă rog, povestitu-v'a istoria „nenorocitei Clarissa", — vorba lui? zâmbi Chevrolle.

— Da cum nu, 'mi-a spus-o și mie... râse Codruț... E o dramă: Dar chipul cum o spune el... te face să o consideri banalitate.. Nu înțeleg apoi, de ce umblă s'o spună tuturora? E ridicul...

— Crede că devine interesant poate, zise Chevrole...

— Ascultați, amicilor; ia să plecăm pe „cornișă", căci e timpul frumos, zise Prenta. Altfel riscăm să nu putem răsufla de istoria... „nenorocitei Clarissa". Va voi s'o spună și d-nei Chevrolle... și d-șoarelor...

— Mamei a spus-o odată, la Bordeaux... De atunci o știu și eu.

— Va crede că a uitat-o d-na Chevrolle... și va mai repeta-o râse Codruț...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

După o jumătate de oră erau gata.

Când se iviră fetele, pe urma d-nei Chevrolle, Suzetta se înroşi la vederea lui Francisc. Chipul ei resfira mulţămire, ca o stea cu razele luminei sale tremurătoare.

D-na Chevrolle adresă lui Francisc o căutătură de părintească duioşie; pe tăcute se arătă lucrul ca făcut... Rămânea consfinţirea de faţă cu toţi ai familiei...

VIII

Doamna Vizireanu se îmbrăcase, într'o dup'ameadă frumoasă de la capătul lui Octobre, spre a se mai duce pe la prietene.

Fusese nu prea bine, câte-va zile, şi acum simţia nevoe de mişcare şi de aer.

Voia apoi să-şi mai abată gândurile de supărare tăcută ce i le da starea Milliei.

Căci, îşi zisese: sarcină ca sarcină, —dar putea fi altceva şi acest „altceva" o neliniştea...

In adevăr,—Milli nu mai era cea de altă dată...

Părea dusă dintre cei din jur, cu silă de a vorbi,—mai slăbită, mai palidă... Şi ea nu lipsise de a o întreba, precum mai făcuse, desmierdând-o, arătându-şi

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

îngrijurarea. Milli, cu acelaş zâmbet trist, răspunsese că nu avea nimic...

Inima ei de mamă era însă ca supt presimţimântul unei apropiate nenorociri ..

Când să treacă în sală, eată se ivi Toni, la subţioară cu ghiozdanul profesional. Doamnei Vizireanu par'că i se întunecă înaintea ochilor: când mai venise Toni singur şi mai ales ce însemna chipul acesta, închis, nemulţămit?...

Ea nu putu vorbi; Toni îi sărută mâna.

— Voiai să eşi, mamă?

— Nu e nimic; mă întorc, dragă Toni... Ce face Millia?

—Continuă a fi în starea ei de nervozitate şi de... neînţeleasă tristeţe... De aceea, să mă ierţi, mamă, dacă am venit,—nu să mă plâng,—ci să mă sfătuesc cu d-ta, arătându-ţi amănuntele...

D-na Vizireanu ascultă, viu impresionată, povestirea lui Toni, foarte amănunţită, cu delicateţă spusă, cu cuvinte care să nu prea jigniască urechea şi mai ales inima de mamă, a soacrei lui.

— Cum m'ai lăsat să înţeleg, nu mai sunteţi ca bărbat şi nevastă?... zise ea, după puţină gândire...

— Se fereşte de orice desmerdare, mamă... Eri, în fine, vesel că avusesem

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

o isbândă c'un proces, care îmi adusese și vr'o cinci mii de lei, — m'am întors acasă cu un giuvaer pentru Milli, cu de-ale mesei, cu șampanie... Voiam să sărbătoresc cu dânsa succesul material și moral... D-ta știi, mamă, cât îmi e de dragă... Înțelegi dar cu câtă mulțămire 'i-am înfățișat darul meu, și cu câtă durere am văzut că l'a pus pe masă fără să se uite ce-i aduceam. Masa de eri nu 'mi a mai fost masă; aseară 'mi-am perdut un moment simțirea de delicateță, în fața îndepărtării brusce de lângă mine, și 'i-am făcut Milliei câteva întrebări cam aspre. A părăsit patul, s'a închis în salonaș și cu toate rugăciunile mele, a petrecut acolo noaptea, și dimineața, până ce-am plecat eu la tribunal...

Astfel am socotit că e bine din parte'mi să te rog, mamă, s'o cercetezi d-ta, cu autoritatea, cu priceperea, cu dragostea de mamă, și să îndreptezi starea aceasta, ca să nu făptuesc cine știe ce necuviință, de voiu fi prea silit să'mi pierd răbdarea.

— Dar bine, Toni, d-ta, om care respici ușor lucruri grele, nu te-ai întrebat de cauză?...

El se gândi o clipă, apoi răspunse:

— Negreșit că m'am întrebat...însă... nu am aflat-o...

— Ciudat... Voiu căuta să lămuresc...

Cuvântul îi fu întrerupt de oprirea

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

unei trăsuri. Indată se auzi glasul Millici, întrebând de mumă-sa.

Toni se făcu palid; d-na Vizireanu alergă înaintea ei.

Dar atunci uşa se deschise şi Milli intră grăbită.

La vederea lui Toni, se opri, înmărmurită...

Inainte de a deschide gura d-na Vizireanu, servitoarea intră cu omul de ogradă. Aduceau un cufăr... îl aşezară şi eşiră.

Milli se lăsă pe un scaun şi 'şi ascunse faţa cu mânile cari îi tremurau.

— Ce este asta? întrebă d-na Vizireanu...

— Milli i se aruncă atunci de gât şi izbucni în plâns.

— Nu mai pot sta la el.... mamă....

Toni, galben ca ceara, cu faţa numai broboane de sudoare, aproape să cadă, de lovitura ce-i dăduseră vorbele ei,—înaintă.

— Milli! Milli dragă... Se poate oare asemenea nenorocire pentru mine?

— Nu te iubesc... Nu te-am iubit...

Nu te voiu putea iubi nici odată, îi răspunse, printre lacrimi... fără să se depărteze de sânul mume-si...

— Cu toate acestea, Milli...'mi-ai spus de atâtea ori că'ţi sunt drag...

— Era din neştiinţă...

Toni plecă fruntea şi şezu, sdrobit.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Ia şezi colea, Milli, interveni d-na Vizireanu, mişcată de scena aceasta, cu glas autoritar însă.

Ce înseamnă hotărârea ta? Nu e nici înţelept nici cinstit să pleci din casa bărbatului tău... Orice s'ar putea întâmpla între bărbat şi nevastă judecata trebue să neteziască neînţelegerile, fiindcă viaţa împreună este mai îndelungată decât pot să fie ciocnirile din unele momente de nervozitate.....

— Te înşeli, mamă, îi răspunse Milli, care părea că'şi redobândeşte energia. Nu e nervozitate, nu sunt neînţelegeri, nu sunt ciocniri. E voinţa mea de-a mă despărţi de Silveanu.

— Milli! strigă acesta...

— Să te desparţi, când eşti şi în poziţie?...

— Şi aci vă înşelaţi. N'am fost vr'odată şi nici nu sunt..... Dar v'a părut tuturora şi v'am lăsat în greşeala d-vs., fiindcă aşa am voit...

— Milli, nu te mai cunosc! Mă înspăimânţi cu cruzimea ta! zise Toni cu adevărată spaimă...

— O! dar trebue să vorbesc odată, ca să răsuflu, căci de-ajuns este de când nu mai pot să'mi cuprind sufletul, de când mă înnăbuş!... Nu înţelegeţi că iubesc pe altul şi că m'am luptat cu datoria mea de nevastă, cu simpatia cc'ţi purtam, Toni, cu teama de

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

ce va zice lumea, cu durerea ce vă voiu pricinui D-vs., mamă,—cu turburarea ce știam că voiu arunca în sufletul d-tale, Toni!

Se opri din pornirea impetuoasă căci îi pieri de odată glasul,...căci îndelunga răsuflare a inimii par'că i luase toată puterea.

— Iubia pe altul... murmură Toni... cu amărăciune... Am avut bănueala, dar numai ca o sclipire de fulger...

— Mamă dragă, îi zise d-na Vizireanu, ce 'mi-a fost dat să-aud?...

— Da, mamă, da... începu Milli, mai potolită, dar hotărâtă să termine odată, A fost ceva fatal ducerea mea la București...

Toni sări, cu ochii scânteietori:

— Prenta! strigă cu glas înăbușit de surprindere și de mânie. Era cel din urmă la care m'aș fi gândit...

— Ah! ce rău vedeți, d-stră, bărbații însurați! zise ea, aproape cu dispreț.

— Milli! rosti Toni cu glas rugător.

— Prenta, stricatul acela bețiv...

Milli! dar bine... glăsui muma.

— Te rog, mamă, ascultă-mă...

— A! mizerabilul, — tună de-odată Toni... Să mai ai încredere în amici!

— Te rog și pe d-ta, ascultă; ascultați-mă amândoi și înțelegeți omenește totul, totul!... Vă înșelați și despre

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Prenta, cum într'o amăgire ați dus-o și de închipuita mea sarcină...Ascultați-mă... Din momentul dintâi de când am văzut pe tânărul acesta, am avut ca un junghiu în inimă...Nu 'mi-am dat seama apoi de nimic, ci tot ce am făcut, am făcut ca fiind într'un fel de amețeală, jumătate în vis, jumătate deșteaptă...supt imboldirea unei puteri ascunse. Din dorința mea, din voința mea ce-am știut să ți le insuflu, Toni, m'ai dus în casa lui, l'ai făcut să ne povestiască viața lui...

— Era falsă povestirea... Își da numai calități ca să te ademenească... strigă Toni...

— Nu e adevărat; așteaptă și te vei convinge... Din voința mea el ne-a citit din lucrările lui și chipul plăcut al citirii lui, și valoarea lucrărilor ce citisem 'mi-a complectat pe om, — un om așa cum îl visasem pe când eram fată, un om așa cum l'aș fi iubit la nebunie și-a căruia soție aș fi rămas până la moarte...

— Taci, Milli, taci, te rog... murmură Toni, ca sugrumat.

— Nu; trebue să ascultați tot. Din voința mea l'ai invitat la noi, și așteptarea venirii lui 'mi-a fost, cum nu aș putea spune nici odată cu graiul viu, chin de nerăbdare și plăcere de-a'l vedea... Eram însă tot în neștire; încă nu mă

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

luminasem asupra simțimântului meu... Numai când l'am văzut m'am înțeles, și, dă'mi dreptatea aceasta. Toni, că m'am și înspăimântat în mijlocul bucuriei mele... Vă puteți închipui deziluziune, durere, când am văzut ceea ce știți că s'a întâmplat... Și totuși nu știu ce glas al sufletului îmi spunea că nu se putea ca el să fi fost vițios... Și așa a fost la urma urmei... Ascultați: îmi trimiți d-ta, Toni, pe vărul nostru, doctorul, pe care îl las să creadă că lupta mea sufletească era un rău fizic... Vine vorba însă de Prenta și doctorul îmi spune că dupe observațiunile lui, — Prenta jucase un rol, cu beția lui... Il surprinsese trist, îl surprinsese cu mișcări și cu priviri, în unele momente, care nu puteau fi ale unui om beat... Văzui o potrivire între părerea doctorului și ceeace mi se păruse c'am observat și eu... Aceasta 'mi-a deschis o nouă zare... și 'mi-a dat alte emoțiuni, alte gânduri... Vii d-ta pe urmă și-mi spui ceea ce 'ți-a mărturisit Prenta, cu privire la întâmplările cu fiica gazdei și cu d-șoara dela Cannes... Mi-ai clătinat iar credința în el, dar numai un moment.. El își urma rolul, acum prin tine...

— Care rol! în ce închipuire vrei să mă faci să cred! strigă Toni.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Aşteaptă te rog... Ţi-aduci aminte mamă de ducerea noastră la tuşa Duţu. Era acolo o bătrână care, când a auzit pe tuşa Duţu vorbind rău de Prenta, a luat cuvânt şi l'a apărat. Eu am chiămat-o acasă, chip să'mi facă bulionul, — în realitate însă, ca să ştiu adevărul... Bătrâna era chiar fosta gazdă a lui Prenta şi ea 'mi-a povestit în ce chip nobil s'a purtat Prenta şi cum a murit fiică-sa, iubindu'l, fără ca el să fi căutăt cât de puţin s'o seducă... La moartea ei a plâns, cu bătrâna, şi a regretat că n'a putut bănui iubirea ei, căci s'ar fi hotărât s'o ia, ca să nu se piardă suflet de om... Care altul dintre bărbaţi ar fi fost aşa? Ar fi fost amantul acelei femei şi ar fi uitat-o apoi, în egoismul bărbătesc de cuceritor... Atunci s'a făcut lumină deplină în sufletul meu. M'a iubit şi el!.. şi fiindcă eram soţia amicului lui cel mai bun, a vrut să má desguste de el, făcându-se neplăcut tuturora, şi căutând să mă facă să văd în el un vitios, un necinstit!... Şi d-ta îl acuzi! Şi d-ta nu-i înţelegi devotamentul pentru prietenia ce-i era sfântă... A plecat apoi din ţară.... mai curând ca de obiceiu, tocmai spre a rupe mai degrabă cu putinţa de-a mă mai vedea, pe mine, care'l făceam să sufere... şi'l iubiam!...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

De acolo, din locuința lui, îți scrie acea scrisoare ce-am găsit-o, cu toate c'o ascunseseși. In ea urma cu rolul său: se învinovăția de un amor depravat cu o bătrână...Era o generoasă minciună, tot în scopul ca să mă scape pe mine. Dar eu îi ghicisem deja caracterul lui nobil: dar eu începusem a'l iubi fără să mai pot schimba pasul soartei.... De-aci lupta mea sugrumătoare, de-aci codirea de-a nu te mai lăsa să te apropii de mine, de aci hotărârea, în fine, de-a mă despărți de d-ta... Vinovat nu e Prenta, vinovată nu sunt eu: a fost ceva fatal și rămâne pas fără întoarcere .. M'am mărturisit, judecați-mă!...

Se lăsă pe un scaun cu fața în mâini, tremurând de enervare, iarăși ca lipsită de puteri.

Toni sta înmărmurit: d-na Vizireanu era cu lacrimile în ochi și nu știa ce să zică: n'avea glas, n'avea putere.... Vedea lucrul ca de neîndreptat; înțelegea că mijlocirea ei nu putea fi nici mângâere ginerelui său, nici protestare a autorității sale părintești în contra Millie'..

— Așa dar, Milli, putu să rostiască în fine Toni, ridicându-se, palid, sdruncinat; așa dar... pot să plec...

Ea se ridică repede și trecu lângă el:

— Te rog, Toni: iartă-mă...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Lacrimile îi brăzdară faţa.

— Iartă-mă, adaose. Închipueşte'ţi că m'ai pierdut prin moarte...

Iartă-mă că te fac să suferi: dar vei avea să suferi, un timp, în iubirea d-tale pentru mine,—iar nu în amorul d-tale propriu. Nu te-am înşelat; nu ţi-am adus nici o necinste... Imi pare rău, din tot sufletul, căci eşti om bun. .Insă nu pot altfel! nu pot! nu pot!..

Şi izbucni în plâns sdruncinător, la peptul mume-si...

— Milli! Milli mamă... murmură bătrâna.... Pentru ce nu'ţi stăpâneşti aprinderea închipuirii?...

Ea i se smulse dela pept...

— A! nu, mamă,— te rog... te rog nu'mi coborâ simţimântul, socotindumă în vr'o rătăcire. Dacă 'ţi-ai da seama de cât am luptat, de cât am suferit în tăcere, tocmai ca să 'mi biruesc nu o închipuire, ci realitatea, — ai vedea că, odată ce-am hotărât despărţirea, — am hotărât-o fiindcă altfel nu se putea!...

— Atunci..... adio Milli..... răspunse Toni, întunecat .. 'Mi-ai sdrobit viaţa, dar... te iert... Adio, mamă...

Şi, cu lacrimile în ochi, eşi.

Milli nu avu nici o mişcare de-a'l opri: se finise!

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

IX

Codruţ era în culmea bucurici: în patru zile câştigase o mie trei sute de lei.....

Se apropia ziua mare a vieţii lui, de a ponta pe un număr, în plin, o mie întreagă. Ori, ori!—vorba lui.

In ziua de 14 Noembrie, — zi care avea să se numere în viaţa lui de apoi, —se apropiă în chip tainic de Prenta, care se plimba prin curte, visător.

— Amice dragă, îi vorbi Codruţ, azi ne ducem la Monte-Carlo?

— De ce, Codruţule?

I se făcuse simpatic. Avea pe cineva lângă el, inteligent şi om de inimă, cu toate copilăriile,—eroice,—cum le zicea Codruţ,—şi era mulţămit.

— Apoi, să vezi d-ta, scriitorule fericit: azi mi s'a bătut de dimineaţă coada ochiului drept, şi bunica zicea că: e a bine. Acum dar, ori nici odată, e timpul să văd dacă în adevăr sunt om cu noroc! Haidem să joc pe un număr, în plin, o mie de lei!...

— Nu mă împotrivesc. Haidem.

Voiu juca şi eu astăzi..

— Unde pui că te duc într'un centru de lumină sufletească?..

— Dar Francisc nu m'aşteaptă azi...

— Un cuvânt mai mult: gata, surprinderea frăţească! Pe urmă...d-şoara

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Ivetta... Ah! oare voiu iubi şi eu, maestre!

— Când va suna ceasul...

— Nu va fi eşit încă ceasul acela, din ciasornicăria soartei... Şi pe cine? mă întreb?

— O fată, o femee...

— Nu! femeea altuia nu mă încântă.

— Atunci, o fată...

— O! ceasornic al soartei, fă'mi-o văzută cu arătătorul tău de aur!..Aşa dar, haidem...

— Haidem. Iacobe! pune caii!

— Apucăm trenul P. L. M.?

— O! da... Ba încă îi vom face onoarea să'l aşteptăm...

In jurul unei mese din prima sală a Cazinului, era o grămădire neobişnuită.

Acolo se da bătălia cea mare asupra numărului 3 dela ruletă.

— Nu mai putea ţine, — aşa îţi venia să crezi, — locul numărului acesta grămada de napoleoni şi de hârtii care'l acoperia...

— „Faites vos jeux, Messieurs" repeta atunci crupierul pentru a treea oară... şi mâni înfrigurate tot mai aruncau, — când se apropiară Prenta şi Codruţ.

Şase mii în plin, strigă Prenta şi aruncă biletele...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— O mie, în plin, zise şi Codruţ, însă cu glas înăbuşit.

— „Rien ne va plus!“ decretă crupierul.

Alt crupier dădu putere de învârtire ruletei şi boaba albă începu a sări peste numere...

Era o emoţiune de nedescris. Codruţ se făcuse palid...

— „Trois“! strigă crupierul. „Rouge perd, couleur gagne!“

Se făcu o mişcare de răsuflare generală, răbufnire de bucurie, sclipiri în ochi, tremurături de nerăbdare.

Câştigase *Trei!*

Codruţ, cât p'aci să strige ura! Trase, enervat, de mânecă, pe Prenta care, era liniştit, zâmbitor...

Crupierul risipi grămada de pe numărul trei, cu o lopăţică, în timp ce altul trăgea banii de pe numerele ce pierduseră, — şi cel dintâi, cu siguranţă de uimit, împărţi tuturora câştigul, din pachetele cu bilete şi din grupurile de napoleoni.

Apoi, dede lui Codruţ 36.000 lei şi lui Prenta un cec de 216.000.

— Ei, ce zici, Codruţule, îl întrebă, pe când se îndrepta spre casieria Băncei, spre a'şi încasa cecul.

— Ce să zic? Mare noroc! 216.000 lei! o avere!

— 16.000 ţi-i dăruesc...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— „Parole“ ?

— Dar mie, norocosule, nu 'mi dai nimic? îl întâmpină o frumoasă brună, aninându-i-se de braţ.

— Nu, d-şoară sau doamnă... Sunt în contra aventurilor amoroase.

Ea începu a se ţine gae de Prenta, apoi trecu la Codruţ.

— Eşti poate mai generos, domnule? şi-l aţinti cu priviri galeşe.

— Ah! d-ră, nu mă onora cu aşa priviri asasine, că'mi cutremuri virtutea...

Şi, râzând cu hohot, se depărtă după Prenta.

— Da ce înseamnă, amice, îl întrebă cu surprindere, atacul acesta indecent în Templul Fortunei?

— Amice străin de secretele Băncii, află că această scuturătoare a buzunarelor lumei, are cu plată mai multe zâne internaţionale. Ele au datoria de a ameţi cu corpul lor, pe cei ameţiţi de câştig norocos, în scop de-a-i întoarce la masa de joc. Norocul nu dă de două ori: astfel, fericiţii nerozi se întorc şi joacă, şi joacă înfierbântaţi de aceste zâne, până ce înapoiază Băncei tot şi mai dau pe deasupra şi ce bruma mai au în fundul pungii.

— Se poate, maestre?

— Se poate! Banca e cumătră isteaţă, Codruţule!

— A dracului cumătră!

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Prenta încasă suma în bilete de o mie, nouă-noăşoare, dădu 16000 lei lui Codruţ, şi-i grăi:

— E periculos să porniască omul cu banii asupra lui, din cauza unor anume pungaşi, cari pândesc şi urmăresc... S'au întâmplat asasinate, chiar în tren... şi prădăciuni...

— Brrr! mă înspăimânţi...Am 52.000 lei... Ce să fac cu ei? versuri?

— Nu! să mergi cu mine şi să ne depunem fie-care câştigul la banca Lionează...

După o jumătate oră eşiau dela bancă numai cu câte o recipisă.

— Şi acum, fericitule şi la joc, hai la presupusa viitoare logodnică...

Nu-i aşa, maestre?...

— Haidem. N'am jucat nici odată 6000 lei, maximul pentru ruletă. Am făcut-o, bizuindu-mă pe inspiraţiunea ta, Codruţule.

— Şi a fost... o operă de artă, inspiraţiunea mea.... Hei! păcat că n'o să mai aibă surori...

— Să nu te lăcomeşti, Codruţule, că o paţi!

— Înţelepciune, maestre, înţelepciune! N'ai văzut, nu m'ai aplaudat că nici în faţa eternului femenin graţios nu mi-am perdut sărita?... Şi, de! om sunt!...

— Şi ce-ai să faci acum. Codruţule?

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Stai să'ţi răs[illegible]l serios. Grozav mă simt de ridica[illegible] proprii mei ochi: 52.000 lei!... „Sacrebleu şi-un car de nemţi!“ Apoi,maestre,eaca ce decidem noi, milionarul Codruţ: ne vom duce la Paris şi ne vom pune pe Drept până ce vom eşi strâmb de tot,—adecă Doctor, bun de a ne despica în două pentru eterna dreptate a clienţilor noştri...

Da, maestre... căci îmi pare că e timpul să mă fac om... Pân'acum fost-am moft universitar... şi nu mai trebue să meargă cu mofturile..... care nu aduc parale...

— Bine gândit, Codruţule... Câţi ani îţi trebue?

— Apoi, chip am dat eu două examene. Dar am să iau Dreptul de-a capul...

— Şi literile?

— Literile rămân... o amintire a nehotărârilor tinereţii fără strună..

— Bună isbândă!...

— Stai că nu plec încă. Voiu întâi să'ţi joc la nuntă...

Prenta zâmbi şi-i strânse mâna.

La biuroul vărului lor, în o încăpere luminată de soare, răcorită de vântul mării, cele două surori înfăţişau tabloul liniştit al frumuseţii ce se încrede în viitor.

Ocupaţiunea era cam de rând, poate:

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

scriau adrese pe numeroase cartoane tăiate în formă de plic...Dar acele plicuri închideau supt aripile lor taina unei apropiate fericiri; dar acele plicuri aveau să fie purtătoare unei mândre sciri: logodna săptuită deja, a încântătoarei Suzette.

Vioaca Ivetta dicta câte un nume, de pe o listă în d'ajuns de lungă, şi Suzetta il scria pe plic, cu scrierea ei mărunţă şi subţire.

— A !... uite.... scumpa Nineta... Ce bucuroasă va fi când va primi plicul. Teresa însă... par'c'o văd lungindu-i-se nasul de un metru... Eacă şi familia Pintaud... Vor rămânea toţi guri căscate... Credeau că dacă ai refuzat pe lunganul şi prostănacul Raoul, nu te vei mai mărita... Dar tânărul şi dulcele ca o portocală, marchiz dela Boullaye.... Işi închipuia, moţatul, că era onoare pentru tine căsătoria de mâna stângă.

— O ! taci, te rog, Ivetto. Nu'mi aminti acea grozăvie... acel vis urât..

— Dar lasă că şi mătuşica ! Par'c'o văd : era teribilă, draga mătuşica ! 'I-a fi şi acum domnului Marchiz, roşu, nobilul său obraz, de palmele ce-a primit ! A ! dar ştii că e pe terminate ?

Şi o sărută pe Suzetta cu duioşie.

— De-aş fi bărbat, te-aş iubi la nebunie ! Ce fericit va fi vărul Francisc !...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

După ce o desmierdă și Suzetta, îi zise :

— Dar tu, scumpă surioară, tu ?

— Eu, Suzetto ?... Ce să'ți spun ?...

— Nu te-a impresionat încă ind'ajuns, amicul lui Francisc ?

— Voiu fi sinceră cu tine, Suzetto, dacă'mi promiți taina numai pentru noi amândouă...

— Ai o taină ? Ah ! șireată mică ce ești !

—Da, Suzetto...un vis...ciudat poate... Dar, ce vrei, — gusturile nu se discută... Prenta 'mi-e simpatic ca amic... al familiei.... Ceva dulce, discret, duios... mă leagă par'că, fără voea mea... de Codruț...

— De el ? O ! ce idee !

— Ei, de ce zici așa, Suzetto ? Oare supt înfățișarea mea de nebunatecă, nu ascund... însușirile ce'mi cunoști ? De ce n'ar fi așa și cu..... el ! O ! te rog, Suzetto, spune...

— Scumpă surioară.. nu cred să se fi înșelând bunul tău simț, inima ta...

— O ! îți mulțămesc, Suzetto ! îți mulțămesc ! zise ea, cu pornire și par'că-i lucira lacrimi în ochi.

— Dar atunci, Ivetto...

— Vezi, aceasta doresc eu, să nu se grăbiască lucrul... Simt că el nu cutează, unde aproape s'a consfințit de ai noștri libertatea lui Prenta d'a se a-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

apropia de mine: dar simt în acelaș timp că'l stăpânește un regret ascuns : simt că.... ține la mine, Suzetto, da, simt : mi-au spus-o ochii lui, pe furiș, în clipe când socotia că nu-i puteam lua seama.

— Dragă surioară, îți voiu respecta taina, fii sigură, îi zise Suzetta, — și, ridicându-se, o sărută dulce, adăogând : doresc din suflet să fii fericită : altfel, fericirea mea n'ar fi deplină.

Atunci se auzi glasul lui Francisc.

— Aci, trebue să fie, domnișoarele noastre... vă rog, domnilor...

— Ah ! c și... el... șopti Ivetta...

Se înroși : apoi se dominâ și se ridică repede.

Francisc, Iuliu și Codruț, se iviră, pe urma doamnei Chevrolle.

— Vă spuneam eu. zise bătrâna, cu zâmbetul ei plin de bunătate, că scrieau biletele logodnei...

Codruț înaintâ :

— Domnișoarelor, îmi permit a vă prezinta pe doi nababi... rosti el...

— In adevăr așa e, fetelor, zise bătrâna, d-nul Prenta a câștigat la ruletă 200,000 lei și privi la Ivetta lung; iar d-nul Codruț 50,000!...

— Eu... mai puțin, deci nabab mai mititel... râse Codruț...

Aștept felicitări... Mă rog... vă mulțămesc, d-șoarelor..

Ivetta râse cu hohot...

— Le aveți, d-le Codruț... le aveți....

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Suzetta se apropiase de Francisc...

— Eu am câştigat ceva ce nu poate avea preţ: inima ta, — îi şopti Francisc... sunt mai fericit decât ei...

— D-şoară Ivetta Lavalle.... Sunteţi dispusă să râdem de mutra nababului numărul doi?

— De ce nu... cu plăcere... Asiguraţi-vă însă: nu vă şade rău de loc...

Apoi, întorcându-se către Prenta, mai serioasă...

— Vă uniţi cu noi, domnule?

— Ca să scap eu de-aceeaşi soartă? răspunse Prenta, zâmbind...

Codruţ, socotind că era timpul să-i lase pe amândoi de vorbă, odată ce vorba se legase între ei,—se apropiă de d-na Chevrolle şi începu a convorbi cu dânsa...

— Închipuiţi-vă, domnişoară Lavalle, ce 'mi-am permis, — îi zise încet. Inspiraţiunea de-a juca a fost a lui Codruţ, — dar invocându-vă numele, am încercat şi eu norocul... şi norocul 'mi-a zâmbit...

Ivetta avu un zâmbet uşor.

— Nu ştiam că numele meu e aducător de noroc...

'Şi plecă ochii, stânjinită...

— Eu sunt... cam ca mărarul într'un şerbet de vanilie..... se gândi Codruţ, şi arătând cu ochii, d-nei Chevrolle, amândouă perechile, se înţeleseră să iasă,—şi eşiră.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

După puțin, el plecă în oraș.

— Incotro? se întrebă Codruț, cu gest à la Hamlet, în vestitul monolog *„a fi sau a nu fi?"*

Incet, încet, fără anume țintă, se pomeni pe terrața Cazinului. Il ciupi par' că dorul de-a pune măcar 100 lei pe un diavol de număr.

— Ascultă, Codruțule,—începu a'și vorbi: tu ești un Socrate, e lucru constatat. De ce n'ai fi și Catone? Aud? Prin urmare, călcâile înainte, îndoitule înțelept. Și făcându'ți cruce, cu fața la Ispita cu două turnuri (Cazinul are două turnuri dinainte), fugi... ca de ucigă'l toacă.

Tot sie'și, după câțiva pași, pe de-a 'ndăratele:

— E ușor să fii Socrate, Catone și alți mucenici, când te simți virtuos. Dar să cauți norocul, ca un vițios, și să dai peste el, ca un orb, e un bine cu folos imediat... Ia hai nene Codruț.... O sută numai, ce dracul...

Și... intră, mândru că biruința ce suferise era ca o victorie...

Numărul 13 era „grevat" de data aceasta...

— 13! Numărul dracului!... își zise... Măre, dracul nu face biserici... va fi având și el vr'o răfuială cu Banca... Hai cu el în contra Băncii... și aruncă suta.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— „Rien ne va plus“ cântă crupierul.

Nervii lui Codruț vibrară...

Mica boabă albă începu săriturile...

— Dansez, dansez, ma belle !...“ mormoi Codruț...

Incă o săritură a boabei... și...

— 13! strigă crupierul...

— Drace! fie'ți lăudată mărirea!

Am să'mi fac un cap de drac...pentru cravată...

Incasă 3.600 lei, cu foarte mare liniște, — ca un englez... „național“..... vorba lui de apoi.—și eși mândru...încântat...

— Azi a fost ziua... ziua porcului... Mare sfânt, în calendarul norocului, își zise și coborâ terrața, la mare.

Pe când se plimba pe dinaintea micei gări, trenul dela Menton sosia...

Coborâră mulți și multe, de sigur, cu destinațiunea pentru Cazino...

— Sărmane victime! murmură el, de colo, cu milă...

De odată rămase cu ochii holbați la una din ferestrele unui vagon...

— Doamna Silveanu !... murmură, încremenit...Ea e...Uite, m'a recunoscut...

O salută și vru să se apropie ; dar trenul porni...

— Veniți acum? îi strigă...

— Da...

Trenul începea fuga...

— Ea, aci!.. de sigur cu bărbatu-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

său..... Ce va zice Prenta? Să fi fost adecă ceva între el și ea? Ei și, la urma urmei? Atâta, că bine făcea de nu mai venia...O idee...N'am să-i spun nimic lui Prenta... Altă idee: ia să mă întorc la Cannes, cu trenul următor... Prenta va veni mâni, ori poimâni..... Voiu avea timp să întâlnesc perechea Brăileană și să-i dau vestea apropiatei logodne a lui Prenta..... Pe urmă, doamna va urma cum mai nemerit va crede.

Trenurile sosesc la fiecare 10 minute, circulând între Menton și celelalte stațiuni ale Litoralului.

Peste zece minute Codruț, pleca.

Fiind cam târziu pentru seara aceea, Codruț voi să plece de la gară de a dreptul la Antibes.

Dar nu știu ce îndemn tainic, stăruitor, îl făcu să se opriască pe „Croisette".

— Tot am nevoe de cinat... Acasă nu e nimic pregătit... Ia s'o facem pe Craiul de cupă...

Cină. Apoi, pe luna aceea superbă, care poleia marea și orașul, începu să se plimbe, cu țigara între dinți.

Gândul i se întoarse fără voe, la Monte-Carlo.

— Ce avea oare, domnișoara Ivetta... Era cam... nu tocmai... cu Prenta...

Ea veselia; Ea aproape viitoarea lui! dulce, întrupată... Ce păcat că o va lua Prenta!

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Ei, aşi! S'ar fi uitat ea adică, la mine, un calic... nu... şi adică ce nu? Nu am în mine tăria unui om cu voinţă, la adecă?... Dar... „e prea târziu... e prea târziu" termină el, fredonând. Şi cu toate acestea,—urmă după puţin,—'mi a intrat în inimă... Vezi că, nene Codruţ, ai şi tu o bucăţică de inimă, nu-i aşa? Femeea visurilor noastre!... Ce frumuseţe! ce deliciu!...

Era foarte adâncit pe gânduri, când auzi nişte şoapte:

— E dânsul... mamă...

Tresări.... Privi.... In preajmă, două femei.

— Doamna Silveanu? întrebă şi salută...

— Eu, domnule..... şi mama mea.... Domnul Codruţ, amic al d-lui Prenta. Sunteţi de mult aci?

— De aproape o lună, doamnă... şi am onoarea a fi oaspele lui Prenta.

Milli se înroşi foarte tare.

— Ce face... domnul Prenta?

— Sănătos, voios..... Dar d-nul Silveanu?

— Am venit numai cu mama... răspunse ea, cu glas schimbat.

— Ce-a fi asta? se gândi Codruţ.

— Domnul Prenta e acasă? întrebă doamna Vizireanu.

Codruţ îşi schimbase ideea, într'o clipă. Faptul că d-na Silveanu venise numai cu mumă-sa, i se părea ciudat,

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

—odată ce el bănuia relaţiuni între ea şi Pienta. Socoti mai prudent să nu le vorbiască el, de ceea ce avea să fie. Răspunse dar:

— Zica vorba să se ducă la Monte-Carlo şi poate să se fi dus...

— E departe Antibes, de aci? întrebă Milli.

— La un cuart de oră cu trăsura, doamnă. Şi arătă direcţiunea. Vila lui se cunoaşte uşor, după teraţa largă a catului al doilea, împodobită cu flori şi cu plante...

— Te rog, spune-i că ne-ai întâlnit, zise d-na Vizireanu...

— A! nu, mamă; lasă să-i facem surprinderea mai...

— Tu n'ai cuvânt acuma. Ştii învoirea noastră... îi zise, cam cu asprime.

Milli se făcu cam roşie şi plecă ochii.

— Îi voiu spune, doamnă...

— Vă lăsăm, domnule, căci suntem obosite de patru zile de drum.

— Vă salut, doamnelor...

— La revedere, rosti Milli...

Trecură calea şi intrară în otelul din faţă.

Codruţ notă numele otelului şi o luă către staţiunea de trăsuri de lângă capătul bulevardului, cu gând de-a se întoarce la Antibes.

Era foarte nedumerit de vorbele

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

schimbate între mamă și fiică: era ceva tainic, de sigur... Numai de n'ar fi fost să se iviască vr'o încurcătură pentru Prenta!...

Și porni, întru câtva îngrijat.

Acasă, cu surprindere, îl află pe Prenta...

— Dar bine, ce te-ai făcut, Codruțule? M'am întors numai de grija ta că nu'ți știam de rost.

— A! o aventură... mititică... după un noroc mititel...

— Ai jucat!

— Numai o sută, pe 13, în plin... Știi că sunt modest.

— Închipuește-ți: văd că nu te mai arăți și 'mi cer voe să mă retrag ca să te întâlnesc... Bănuisem că ești în cazino... Tocmai când să urc treptele... eată căpitanul Thiebaud...

— Nesuferitul cu iscăliturile.... Plicticosul cu mofturile...

— «A-propo» Codruțule... Bine că'mi aduseși aminte... Ce s'a făcut oare de pe biurou foaea aceea cu iscăliturile noastre de atunci... N'am mai văzut-o..

— A! va fi la gunoiu, în coș... N'avea nici o însemnătate...

— Ascultă Codruțule... Mi se pare c'am făcut o prostie... Mie nu'mi pare naturală ideea aceea a lui Thiebaud să ne facă să ne iscălim, eu, tu și Francisc... pe foaea aceea, supt cu-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

vânt că, după semnătură, va cunoaşte temperamentul şi gusturile fie-căruia. Am făcut haz de năsbătiile lui, însă foaea a dispărut .. şi. de ! cu imitaţiunea unei semnături... poţi da de vr'o pagubă, prin localităţile astea, unde, nu prea ştii bine cu cine ai aface...Nu ştiu de ce, dar unele apucături ale căpitanului ăsta,au început să mă neliniştiască. De pildă, după cum începusem a'ţi spune, îl întâlnesc...sau mai nemerit cred că a căutat să mă întâlniască... Şi de ce bănuesc asta? Fiindcă l'am zărit par'că, de cea parte a mesei, la care am câştigat... După câteva vorbe, aşa, în dorul lelei,—mă şi atacă cu o cerere de împrumut,—ca şi pe tine, pe mine însă nu mai puţin decât cu o mie de lei... Ca să cei atât unui amic, când eşti legat cu el intim, trece-merge, dacă'l ştii că dispune ; dar unui om de curând cunoscut,—atâta, c prea mult de odată. L'am refuzat... neted... S'a strâmbat... c'un zâmbet răutăcios. 'mi-a strâns mâna şi s'a dus... Dacă am văzut că nu te întâlnesc cu nici un chip, m'am întors la Chevrolle. 'mi-am luat seara bună şi am plecat. Mi s'a părut că văd în dreptul porţii pe Thiebaud... Sta cu spatele spre poartă... Am trecut înainte... De ce mă va fi urmărit, nu înţeleg !... Eată de ce socotesc că omul ăsta nu are gând bun cu mine...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Şi-i povesti istoria cu sora lui, deducând din vizitele lui părute fără motiv, din apucăturile celelalte apoi, că Thiebaud ştia de relaţiunile dintre el şi Clarissa şi urmăria poate vr'o răsbunare.

— A! prea ar fi lucru de roman, maestre! Dar cum de nu 'mi-ai spus lucrul mai de demult, că 'l dam eu pe faţă... în mod machiavelic...

— In fine, să'l dăm dracului. Ia să vedem care 'ţi-e aventura?

— Dragă Prenta, d-ta nu m'ai emoţionat cu căpitanul şi cu... căpităniile lui... Eu... însă, de sigur că te voiu face să sai în sus... de bucurie, ori de... contrarietate. Asta, după cum vei lua lucrul; după cum, ştiu eu? va fi fost *ceva*, ori nu, între d-ta şi... d-na Silveanu...

— De ce mai pronunţi numele acesta, Codruţule! zise Prenta, devenind serios şi cu accent de imputare.

— De ce? Fiindcă doamna Silveanu e la Cannes!

— Ea? la Cannes? şi se ridică, roşu la faţă. De unde-o ştii?

Codruţ îi povesti lucrul.

— Şi numai cu mumă-sa! Şi vorbele acelea dintre mumă-sa şi dânsa! Ce să fie oare?

— Ceva ciudat,—dar ce, nu pot pătrunde...

Prenta se plimbă prin cameră, turburat, emoţionat.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Ascultă Codruţule... Imi eşti drag, şi mi eşti apoi singurul amic din ţară. Să ţi spun ce e cu doamna Silveanu.

Şi, ceea ce spusese cu câteva zile înainte, lui Francisc Chevrolle, — o spuse şi lui Codruţ.

Acesta, se scărpină după ceafă, când Prenta termină:

— Drace! Să ştii că d-na Silveanu, cu toată maşinăria d-tale, te iubeşte... şi că, nu-i cu neputinţă să 'şi fi lăsat bărbatul, odată ce e cu mumă-sa p'aci!

— Cum? crezi una ca asta? zise el cu explozie de bucurie.

Codruţ il privi mirat.

— Dă'mi voe să'ţi spun că nu mai înţeleg....

— Şi e drept să nu mă înţelegi, Codruţule.... Pân'acuma 'ţi am vorbit de onoare, datorie; aşa-i; pân'acuma m'ai văzut îndreptându-mă către altă fiinţă, pe urma unei hotărâri: aşa-i. Şi totuşi, în adâncul meu pasiunea exista, iar eu numai cât mă lăsam unui curent de dinafară... Nu era dar însăşi hotărârea, energie şi voinţă, ci mai mult o stare asemănătoare amorţirii... Dacă se făcea pasul, negreşit că totul ar fi fost cuvânt zis, fapt judecat, incident închis. Cum să nu uit însă Monte-Carlo şi fiinţa gingaşei Ivetta, în faţa splendidei icoane a iubirii mele? Cum să nu isbucnesc de bucurie gândindu-mă la pu-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

tința, în fine, a împlinirei visului nostru? O! Codruț, dragă Codruț! vino să te sărut pentru marea și frumoasa veste ce 'mi-ai dat...

Îl sărută, în adevăr: dar și Codruț îl sărută pe el, cu mai mult drag de cât ar fi făcut-o, poate, în altă împrejurare.

In sărutarea lui era acum și bucuria ascunsă a unei speranțe: Ivetta, liberă!.... Drumul lui, către dânsa, liber!... Cine știe dacă nu-i era ursita... Cât îi era de dragă!

Și apoi, Prenta, fericit în felul lui, de sigur că s'ar fi pus sprijin, pentru el, pe lângă Francisc Chevrolle...

— Ce oră să fie Codruțule? întrebă de odată Prenta... și câtă la orariu-i de buzunar, cu mișcări nervoase... Orele 10! Nu! nu e chip să mă reped la Cannes!

— In adevăr că nu e...

— Vrei tu un lucru, Codruțule!...

Hai să facem o plimbare pe luna asta superbă; haide să văd otelul.— poate ferestrele, după care Milli doarme cu zâmbetul pe buze...

— Haide, poete, haide... Dacă vrei... facem și serenadă... Eu iau mătura, tu tărnul... zise el, râzând.

Prenta nu tinu în seamă oare care lipsă de cuviință, în gluma lui Codruț, —și ordonă lui Iacob, uimit, să înhame calul.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Peste zece minute. dogcartul sbura, petrecut de mirosul puternic al florilor. răscolit și dus de adiere, pe urma lor...

Cannes, palid par'că, în revărsarea liniștită a luminei de lună plină, începuse a se da odihnei...

Pe „Croisette" erau numai câți-va bărbați, cu pardesiuri groase. Frigul era simțitor. Marea, o scânteere fără sfârșit, pe valuri legănătoare...

— Iată otelul...

— Il știu. Am dormit aci o noapte. Ține frânele...

Sări dintr'o săltătură și intră pe gangul adânc.

Portarul tocmai voia să închidă poarta.

— La ce număr sunt două doamne care au sosit astă seară... din România?

— A! Știu.. La numărul 8 și 9: o cameră de culcare și un salonaș.

— Cu ferestrele?

— Asupra „plimbării"...

— Te rog să faci a li se da mâni dimineață cărțile mele..... și strecură o monedă odată cu înmânarea a două cărți de vizită...

Portarul salută foarte politicos.

Codruț din dogkart-ul rămas pe „plimbare", cercetase în timpul acesta ferestrele... și se oprise la o ușă ce da pe un balcon îngust... Din când în când se ivia o umbră până în dreptul feres-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

trei-uși, căta de sigur pe întinderea mării și își relua umbletul prin odae...

Cum se întoarse Prenta, Codruț îl și făcu să ia seama acelei iviri...

— O! nu mă pot înșela, șopti el,— e dânsa,—e Milli...

Și, ca și cum, pe cine știe ce tub tainic s'ar fi urcat suflarea caldă ce întovărășise cuvintele lui, până în încăperea aceea, ivirea se apropia mai mult, își aplecă privirea și rămase câte-va momente în observare.

De-odată avu o mișcare repede... Ferul ferestrei se răsuci, fereastra se deschise și'n bătaea lunei apăru pe balcon încântătoarea înfățișare a ființei iubite...

— Prenta... Iuliu... șopti duios, un glas înăbușit...

— Eu Milli, eu... Bine-ai venit... De ce nu pot sbura acolo?...

— Noapte bună..... La revedere pe mâine.... Un comisionar îți va aduce, cât de dimineață, invitare din partea mamei...

— Noapte bună, la revedere..... O! lungă noapte...

Își trimiseră sărutări cu mâinele,— surprinse de doi trei martori nu tocmai depărtați. Prenta se urcă în dogkart, îi trimise încă un sărut, încă o salutare... și apoi, duruitul repede al trăsurelei...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Sus rămânea o inimă cu dorul revederii pe jumătate împlinit : jos, pleca altă inimă, ce nu se putea mulţămi par'că cu infinitul spaţiului, în care încăpea cu greu.

X

Căpitanul Thiebaud era în adevăr la poartă, cu spatele întoarse, când eşia Prenta dela Chevrolle.

Până, Thiebaud, până ce'l văzu că s'a depărtat bine, apoi intră în curte. Amândouă surorile, după ce'l petrecuseră pe Prenta, rămăseseră şi se plimbau braţ la braţ prin curte. Francisc intrase în casă. Căpitanul le salută cu cea mai mare curtenie....

Fetele îi răspunseră în d'ajuns de rece...

— Vărul nostru e în casă... Poftiţi... se grăbi Ivetta a-i zice...

— Fericitul d-stră logodnic... d-şoară Suzettă Lavalle, răspunse el, înclinându-i-se... De şi nu mi s'a făcut onoarea să iau parte la sărbătoarea aceasta a familiei, îmi permit a vă felicita.

— Mulţămesc, domnule.

— In curând voiu avea, de sigur, plăcerea să urez şi d-şoarei Ivetta, fericirea dorită...

Ivetta nu răspunse.

— Un străin ne va răpi una din fru-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

moasele flori ale Franței... adăogă el, cu regret par'că. Și e ciudată, dacă'mi dați voe, increderea aceasta ce dăm noi străinilor, fără o de mai nainte cercetare.

Ivetta îl privi cam de sus...

— Ne-ați putea spune, domnule, ce însemnează cuvintele acestea?

— Hm... râse, un râs urâcios, căpitanul. Închipuiți-vă d-șoarelor, că un tânăr, plăcut la chip, părând după exterior perfecțiunea visată de fete, — întâlnește un bobocel de copilă, abia eșită din școala cărții, pe pragul școalei vieții, fără nici un pic de experiență,—privindu-și existența viitoare ca într'un vis. Această ființă duioasă vede pe ademenitorul tânăr și'l aseamănă la moment frumosului cavaler al visurilor ei. Tânărul, — adevărat seducător de profesiune, un călcător de inimi, ca orice cosaș peste florile fânețelor, — se simte atras de noutatea fecioreasă a ființii și.... nenorocirea se întâmplă.

Ochii Căpitanului erau furioși acum. Fără voea lor, fetele ascultau, înfiorate.

— Era sora mea d-șoară...începu iar, de astă dată cu duioșie aproape de lacrimi. Sărmana surioară Clarissa...

— Dar ce ne privește pe noi, domnule, întrerupse Ivetta, cu vioiuciune... căci...

— Numai câteva momente, d-șoară,

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

că să aflați ceea ce... In fine, veți vedea. Când, după cum vă spuneam, aflu că sărmana fată era deja... lucrul străinului seducător, am alergat nebun, la el, spre a-i impune s'o ia de soție.... Miserabilul promite, ca să scape de furia mea și... fuge.

— O!...

— Da, d-șoară. Atunci, cu moartea în suflet, ne-am întors acasă, și a trebuit să o mărităm, cu sila, după un om mai în etate, ca să-i dăm o stare cinstită. Dar la Paris întâlnește pe miserabilul: amorul ei reizbucnește... și restul îl cunoașteți... moartea sărmanei Clarissa.

D-șoară, ertați-mi răul ce vă voiu cauza, dar mai bine acum decât mai târziu: seducțiunea s'a întâmplat la Antibes și seducătorul este... onoratul d-nul Prenta.

— El? Nu se poate, domnule...

— Dar ce interes aș avea d-șoară Ivetto, să vă fac rău? Nu-i așa? Din contra, pentru impresiunea admirabilă ce mi-ați făcut, aș dori să vă văd fericită, pe deplin fericită, dar alăturea c'un adevărat om de onoare.

Ivettei, — ori cât nu era legată de Prenta, i se răcise inima și fața-i pierise. Totuși nu-i venia să creadă.

El văzu această luptă.

— D-șoară, îmi veți zice însă, ce căutam în casa lui, în chip prietenesc?

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Uitându-mi resimțimintele, căutam să-l interesez de soarta copilului rămas dela Clarissa,—copil ce familia îl știa că era dela Prenta. Sauvin, soțul Clarissei, a aflat toată drama și nu voește să știe de copil, să vadă pe copil.. Eată de ce m'ați întâlnit în casa lui...

— Domnule căpitan, luă Suzetta acum cuvântul, dați-ne voe să vă conducem în casă... Cele ce ne-ați spus... nu erau vrednice de ascultarea noastră.

Atunci se și ivi Francisc și s'apropiă cu vădită contrarietate. Răspunse însă la salutul căpitanului. ducând ușor mâna la pălărie.

— Ce lucruri interesante vă spunea domnul ?

— O ! vere,—dac'ai ști !... zise Ivetta.

— Amice Chevrolle, începu căpitanul, am ghicit că se plănuește o căsătorie nepotrivită între d-șoara Ivetta Lavalle și un oare-care... aventurier, și... am vrut să impedec lucrul, care, ar fi fost curată nenorocire...

Francisc încruntase deja sprâncenile...

- Istoria... „nenorocitei Clarissa..." zise el cu nedominată pornire de ironie.

— Cum ? o cunoșteai vere ? întrebă Ivetta, uimită.

— O cunoșteam... tot dela domnul...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Ştiai că d-l Prenta?...

— Cum Prenta? Ce are a face Prenta în asemenea întâmplare?

— Domnul Thiebaud pretinde că domnul Prenta e autorul acelei nenorociri...

Francisc rugă pe fete să-l lase cu căpitanul şi ele se retraseră, bucuroase că scăpau de el, dar ducând cu ele o impresiune neplăcută.

Francisc aruncă Căpitanului o privire de supărare.

— Domnule Căpitan, un om de onoare nu se amestecă în afaceri ce nu-l privesc...

— Mă rog, mă ertaţi. Mă privia, foarte direct, de vreme ce d-şoara e franceză şi cu francez; de vreme ce seducătorul mizerabil al surorii mele, e ales ca viitor al d-şoarei.

— Pe Prenta nu-l cred vinovat, domnule Căpitan... ori ce-ai zice d-ta.

— Domnule! Nu permit nimănui să nu creadă în cuvântul meu.—în rana ce mai ales port în suflet...

— Încă odată zic: nu cred, domnule Căpitan..... Prenta 'mi-ar fi spus mie, ca prieten.

— Prenta nu e prieten nimănui, şi nu era nebun să se acuze de infamia ce făcuse.

Francisc măsură lung, cu ochi buimuitori încă, pe Căpitan.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Şi chiar aşa de-ar fi fost, domnule: ce-ai avut să spui fetei? Aud? Sora d-tale nu trebuia să se ofere lui... sau altuia! Acestea sunt lucruri... deale tinereţii.

— Domnule! Nu-ţi permit.

— Ia ascultă, căpitane, nu se loveşte în soarta unei fete, spunându-i asemenea necuviinţe. Trebuia să-mi spui mie ori mamei şi noi eram în stare să apreciăm gravitatea unui aşa fapt... trecut..... Ce-ai făcut, nu e lucru cuminte...

— Dar domnule Chevrolle, poate fi soţ bun, un om, care...

— Erai din familie ca să te pui la mijloc?

— Eram francez!

— Ia lasă domnule, declamaţiile! Eu cunosc pe Prenta mai bine decât d-ta... Şi de va fi comis ceva faţă de sora d-tale, va fi fost vr'o greşală, nu însă ceva în contra onoarei.

— Va să zică, domnule Chevrolle...

— Va să zică, domnule Thiebaud, rămâne constatat că ai greşit, că ai făcut pe verişoara să se îndoiască...

— Dar nu ai decât să mergi, cu mine chiar, la Prenta, şi...

— Domnule căpitan permite-mi să-ţi răspund că voiu orândui eu lucrurile, după cum cred, şi... te salut cu toată consideraţiunea...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Căpitanul, necăjit că nu fusese chip să convinge şi pe Chevrolle, eşi.

Rămânea cu speranţa că îndoeala pătrunde sufletul unei fete, mai cu temeiu: că ea nu poate suferi ceea ce-i pare o trădare în trecut...

Răzbunarea în contra omului pe care nu-l putuse înşela cu bani, se implinise.

Francisc intră întâiu la mumă-sa şi o puse în cunoştinţa celor întâmplate.

D-na Chevrolle se nelinişti adânc:

— Multă simpatie nu prea pare să fi având Ivetta de amicul tău. Acuma, dobitocia Căpitanului o va îndepărta cu totul de Prenta...

— Dar eu nu-l cred capabil de-asemenea lucru, mamă!..

— Ori cum, Francisc, aşa să fi fost chiar, ce-a avut căpitanul să se amestece şi să o spună fetelor? zise ea, cu supărare...

— De-aceasta l'am certat şi eu...

— Curioasă obrăznicie... a omului acesta! N'ar fi rău însă să vezi pe Prenta mâine şi să-i ceri adevărul... cu toate că nu ne-ar privi tocmai mult, cred eu, ce-a fost în trecutul lui...

— Mamă, negreşit că-l voiu vedea, şi chiar la el acasă.. Insă, îţi repet: Prenta n'a făptuit ceva jignitor onoarei... Rămâne lămurită intriga lui Thiebaud.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Nu cumva își va fi pus, deșuchiatul, ochii pe Ivetta noastră? zise d-na Chevrolle. Ar avea haz!

— Să nu-l mai primim p'aci... E om periculos... e de nesuferit, în fine!

— Vom da ordine în privința aceasta. Fapta lui ridică stavilă între noi și el... Ia să mă duc eu să găsesc fetele...

In timpul acesta Suzetta vorbia cu aprindere, apărând pe Prenta.

— Dragă Suzetto, ceva tot trebue să fi fost... Ori cum, nu mă atinge învinuirea ce 'i-a adus Căpitanul. Și apoi... îmi cunoști adevăratul simțimânt.. Chiar dacă n'aș crede lucrul, întâmplarea e bine-venită ca să-l refuz... și să rămân liberă... cu visul meu.

— Ivetto! Cum? ai suferi ca un prieten al lui Francisc să fie socotit vinovat, fără drept de apărare? Și apoi, ar fi demn de tine, când nu ești în d'ajuns de convinsă, să-l refuzi pe asemenea motiv? Ia te gândește bine, surioară.

— Adevărat, Suzetto, nu e tocmai leal... Insă...

— Refuzul tău pe asemenea motiv l'ar răni mai mult decât dacă ar cunoaște adevărul...

— Și totuși, Suzetto, vor bănui toți ai noștri, cu el împreună, că acesta e motivul adevărat...

— El nu... dacă nu i se va spune...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Așa e... Atunci... să nu i se spună... și să lăsăm să treacă timp... până după cununia ta...

Intrarea doamnei Chevrolle puse capăt acestei convorbiri, spre a începe din nou cu bătrâna.

După ce auzi dânsa povestirea ce le făcuse Căpitanul, se ridică de odată, supărată :

— A ! dar e mișel, Căpitanul... Fetelor, adaose apoi, unele lucruri nu ar trebui să v'ajungă la auz. S'a deschis vorba însă, trebue să vă pun în vedere o nepotrivire care dovedește spiritul de intrigă al căpitanului acesta. Când mi-a povestit mie întâiu istoria, nu mi-a pomenit de nici un copil,.. Clarissa murise după două luni de la căsătoria ei cu Sauvin. Când era să fi putut lăsa un copil ?

— Adevărat, zise Ivetta... un copil care să trăiască și de care să-l facă acum Căpitanul, pe Prenta, a se interesa...Atunci? Pentru ce intriga aceasta, mătușică ? O ! mizerabilul ! Mă revoltă !

— Nu-i putem, fetelor, ghici încă scopul, dar îi vedem bine mișelia. Prin urmare, scumpă Ivetto, nu avea nici o deziluziune asupra viitorului tău logodnic.

— Bine, mătușică,—lasă... se grăbi fata să zică, spre a opri aci convorbirea.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Cu trenul de ora nouă Francisc ajunse la Cannes. Se sui în o trăsură și porni de a dreptul la Antibes.

Codruț îl întâmpină, cu pipa în gură. — obiceiu nou. - foarte voios, foarte amical. — mai să-i sară în brațe.

— Ce e veselia aceasta, domnule Codruț, îl întrebă Francisc. Bogăția d-tale să fie singura cauză?

— Iubite domnule Chevrolle, îți dai seama că în douăsprezece ore s'ar putea schimba fața acestui vechiu pământ?

— Eu cred că și'ntr'un minut, într'un cutremur teribil. - ferească-ne Dumnezeu, — schimbarea s'ar putea face.

— Ei, uite anume, cutremure... sufletești aduc schimbări neașteptate. — în cazul nostru, fericite de sigur, după cum sper pentru scumpul Prenta...

— Pentru ce? Tocmai era să te întreb: ce face? unde e?

— Unde e, nu te va mira; dar ce face, grozav te va uimi...

— Vrei să mă înspăimânți? ori..

— Ba nu: să te cutremur... de mulțămire.. Îi ești amic bun: asta nu se mai discută. Nu-i așa, prin urmare, că ori de unde și ori cum 'i-ar veni lui fericirea, nici o contrarietate nu vei simți?

— Dragă domnule Codruț, nu-ți pare că prea enigmatic îmi vorbești?

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Haidem înlăuntru și vei afla...

Codruț il duse în sala de fumat unde era și un billard.

Apoi, spre marea uimire a lui Francisc, îi spuse unde era Prenta și ce se întâmpla în momentele acelea.

— Așa dar temerea lui era din instinct, întemeiată, zise Chevrolle, după câteva clipe de gândire... Aproape îl încredințasem însă că nu mai putea fi ceva, dacă într'atâta timp nu-i venise nici o știre.

— Nu era temere, dragă domnule Chevrolle: era speranța... El poate aștepta asemenea desnodământ...

— Nu, domnule Codruț. Ținea prea mult la amicul lui, Silveano..

Ținea și ține încă: din asta tot va rămânea cu o remușcare. Dar ori cât nu-i voia nenorocirea, în adâncul lui, fără voea lui chiar, stăruia lumina învăluită a speranței... Ce vrei! o iubia!... Ah! să-l fi văzut când a aflat că a sosit.. Era înduioșătoare, încălzitoare izbucnirea pasiunei lui, a dorului de-a o vedea... Atunci uitase pe amicul... Atunci sentimentul viitoarei fericiri îl transfigura!

Chevrolle stătu puțin cu capul în jos, apoi se ridică...

— In fine... poate că era inevitabil!...

Și se gândi numai, la Ivetta, fără să vorbiască de ea lui Codruț.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Nici el nu cuteză a zice ceva, ca să nu deștepte luarea aminte a lui Chevrolle, asupra simțimântului lui.

— Totuși, negreșit că mă bucur de fericirea lui, rosti apoi, zâmbind.

Îi vei spune că am fost pe aci...

— Cum? nu-l aștepți? Va regreta...

Eu cred, dacă 'mi dai voe, că 'i-ar fi mare plăcerea să te afle aci... Poate că ar fi apoi... și necesar... Și, cu privirea, îi complectă gândul.

— Bine: rămân...

— Și ca trecere de timp... ce-ai zice de-o partidă de billard?

— Primesc...

— Și... să te ții bine... Am să fac niște serii... să te uimesc!...

Prenta plecase la opt și jumătate, după cum d-na Vizireanu îi statornicise ora...

Sbura dogkartul, spre mirarea aprigului arab... și a lui Iacob.

— Să m'aștepți, Iacobe, îi rosti cu glas ferbinte... Îi aruncă frânele și sări... Îl năbușia bucuria.

Eată-l suind treptele, fără să mai asculte vorbele portarului.

Inima i bătea atât de puternic, că-i auzia tâcâiturile. Era pojar în întreaga-i ființă, și nu căuta să se domine.

Cum va fi primul moment? Fi-va de față și d-na Vizireanu? De sigur... Cerea cuviința...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

La ideea aceasta se opri o clipă, se potoli puțin.. și se hotărî a se înfățișa mai calm. De-ajuns că privirea lui va spune Milliei ce era în sufletul lui și cum ar fi sburat în brațele ei...

Numărul opt .. Bătu la ușă.

— Poftim... auzi glasul bătrânei

Intră...

In dreptul unei ferestre sta Milli în picioare, — frumoasă, strălucitoare de bucuria neîntrecută a inimii, silindu-se a fi și ea mai liniștită, dar izbucnindu-și în căutătură toată pasiunea care o cutremura.

Doamna Vizireanu îl întâmpină întru cât-va ceremonioasă, c'o înfățișare nu tocmai prietenoasă par'că...

El îi sărută mâna..

— Bine-ați venit. doamnă... îi zise cu glas tremurător...

Milli înaintă întinzându-i mâna..

El 'i-o coprinse...

Dar atunci, văpaea izbucni...

— Prenta !.. Iuliu... strigă ea cu drag și i se lipi de pept. plângând plânsul dorului de atâta timp înfrânat...

— Doamnă... Milli .. șopti el înăbușit... și o strânse cu patimă sărutând'o pe cap...

— Milli... rosti d na Vizireanu cu putină asprime...

Ea se dădu înlături, confuză, ștergându-și ochii spre a lăsa mulțumirii toată scânteerea..

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Ertați, vă rog, doamnă Vizireanu, pornirea aceasta, care, în ochii dumneavoastră, nu e potrivită cu situațiunea morală... zise Prenta.

Dar, ori cât v'ar face să suferiți, poate, ea e în legătură c'un fapt împlinit și cu ceeace viitorul apropiat va consfinți...

— O! copii, copii... răspunse d-na Vizireanu, mai îmbunată par'că...

Șezu, făcu semn lui Prenta să șeadă și el, apoi vorbi:

— Domnule Prenta, în adevăr că e un fapt împlinit, însă, mărturisesc și în fața dumitale, — că, fără să-l pot încuviința din toată inima .. Nu pot uita că un om ce-mi era drag, sufere acum și că va rămânea neîmpăcat cu suferința și nemângâeat cu perderea din pricina căreea a fost silit să pătimească... Nu ert nici chiar vinovăția voastră.. ori cât s'ar părea că fără voea voastră a fost.

— Mamă dragă.. șopti Milli, gata să plângă... și se lăsă pe scaun.

— Tu n'ai cuvânt, Milli... Apoi se întoarse iarăși către Prenta: a trebuit totuși să n'o las singură în călătoria ce hotărâse s'o facă pân'aci. Fiind că va trebui să vă luați amândoi, am primit hotărârea Milliei să vie să te vadă și să te încunoștiințeze de libertatea ce 'și-a dat... Atât însă, pot învoi, — și

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

alerg la tot simțimântul d-tale de cuviință și de onoare, domnule Prenta, rugându-te de a veghia asupra tuturor convenințelor...

— Vă promit, doamnă, pe cuvântul meu de onoare, răspunse el, înclinându-i-se cu respect...

— Suntem aci... doamna și d-șoara Vizireanu... Nu uita te rog... aceasta, îi zise Milli, zâmbind ciudat.

— Nu voiu uita doamnă...

— Ținta mea, domnule Prenta, zise apoi bătrâna, este să stăm la Cannes o lună și pe urmă să ne ducem la Paris... pentru vr'o trei luni de zile...

— In care timp, îmi veți da voe, să vă fiu respectuos tovarăș și conducător mai ales în marele Paris...

Milli îi aținti o privire plină de recunoștință...

— Fie... rosti după puțină gândire...

— Doamnă, îmi voiu închipui tot timpul acesta că voiu avea lângă mine pe mama și pe sora mea... Mai respectuoasă întovărășire, mai discretă afecțiune, nu veți avea să mai întâlniți dela nimeni...

— In timpul acesta, zise d-na Vizireanu, despărțirea se va fi terminat la tribunal, căci așa s'a înțeles bărbatu-meu cu Silveanu... El a promis apoi că se va muta din oraș,—ceeace noi de sigur nu 'i-am cerut,—care lu-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

cru însă ne-a liniştit pentru la întoarcere...

— Şi va mai trebui să treacă zece luni încă, după aceea... murmură Milli, căutând la Prenta, cu părere de rău...

— Ei! aceasta va fi pedeapsa ta, Milli mamă... răspunse d-na Vizireanu, oftând... şi se ridică.

— Zece luni de aşteptare! mai murmură ea... A! dar cel puţin voiu fi liberă să mă gândesc la fericirea noastră, Iuliu... Nu e aşa? Ridicându-se şi ea, veni lângă el, cu linişte aparentă.

— Vor trece repede, Milli... răspunse el, zâmbind dulce, duios...

Apoi, către d-na Vizireanu: îmi veţi da voe însă, doamnă, să vă orânduesc pentru fie-care zi împlinirea orelor cu plimbări pe tot litoralul,— nu e aşa?

— Când se va putea, negreşit... Eu nu mai sunt tânără să pot lupta cu osteneala:..

— Vor fi în aşa fel, plimbările, doamnă, încât nici o osteneală să nu simţiţi.

— Ei, ce să fac! Mă voiu supune ca să nu vă împedec vouă plăcerea d'a vă vedea.

— Mamă, mamă, cât eşti de bună! îi strigă Milli, sărutând-o...

— Dar ce situaţiune ciudată, Milli dragă!

— O va cunoaşte oare cineva, în străinătate, aceasta?

— O va cunoaşte, o va simţi mereu

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

i nima mea, copilă ce ești! Domnule Prenta, rămâi cu noi la prânz astăzi?

— Cu cea mai mare mulțămire... Să-mi dați voe numai să trimit pe feciorul meu c'un bilet musafirului ce am în gazdă...

— Ai pe Codruț, nu-i așa? întrebă Milli... 'Mi-e foarte simpatic de când 'mi-a vorbit de d-ta, Iuliu, cu admirațiune.

— Și eu îi datorez recunoștință, Milli... Mi-a fost părtaș gândurilor, 'mi-a vorbit de d-ta, 'mi-a adus cel întâiu vestea că ai sosit aci.

— Atunci, de ce s'ar plictisi singur la masă? nu-i așa, mamă? Primești să fie invitatul nostru?

— Bine, Milli, fie...

— Atunci... mă voiu repezi eu însu'mi să'l aduc... tot îmi e dogkatul jos... La revedere peste o jumătate de oră, doamnelor...

Și, eși.

— Ei, spune drept, mamă: nu e frumos? nu e distins? nu e inimă aleasă? Nu are toate calitățile? zise Milli, apucând mânile mame-si și sărutându-le.

— O! tare-aș vrea ziua de azi să fi fost, Milli, peste un' an și jumătate!...

— De ce tot ideile astea, dragă mamă? De ce, dacă mă vezi fericită, pui o umbră alăturea?

— De ce? vrei să'ți spun drept? Prea vi'l simt mare focul unul de al-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

tul, ca să nu'mi fie teamă de vr'o ră-tăcire !..

Milli se înroşi.--dar avu un zâmbet discret, care ar fi putut insemna : voiu şti să mă înfrânez : ori : şi la urma ur-mei... nu sunt a lui ? nu e al meu ?

Partida de billard ţinea de o oră şi jumătate când se ivi Prenta pe pragul fumătoriului.

Codruţ era în focul unei serii mi-nunate : Francisc îl văzu dar apărând.

Prenta păru o clipă contrariat : dar apoi înaintă cu mâinele întinse. Fran-cisc i le strânse cu căldură :

— Eşti fericit, aşa e ? Felicitări din inimă, Iuliu.

— Mulţămesc, Francisc. Sunt fericit.

D-şoara Ivetta Lavalle însă... îmi va erta încercarea...

— Ivetta îmi va erta mie, dragă Iuliu, stăruinţa ce-am pus pe lângă tine... Tu'mi făceai plăcerea, în contra in-stinctului ce te prevestea şi te păzia...

— Adevărat, aşa e, Francisc...

— Nu mai merge ! strigă Codruţ... Dar încetăm, domnule Chevroille căci... te-am bătut, cu voea d tale.

Apoi, cu tacul drept armă, pe u-măr, veni de strânse mâna lui Prenta.

— Vei prezinta totuşi, d-şoarei La-valle, scuze respectuoase... termină Iuliu vorba... Venisem să te vestesc

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Codruțule că prânzesc cu viitoarea mea...

— Eu, voiu prânzi cu d-nul Chevrolle... zise Codruț.

Francisc se uită la orariu:

— Nu pot, și te rog să erți, d-nule Codruț. După amiază trebue să fiu la Bancă... E chiar și timpul să plec.

— Atunci, Codruțule, hai să conducem pe Francisc la gară și mă vei însoți la viitoarea mea...

Plecară, în momentul următor.

La întoarcerea dela gară, Prenta povesti în câteva cuvinte lui Codruț, cele petrecute...

— Ei, da știi că soacră-ta, — cu tot respectul ce simt că-i voiu purta, — va fi un fel... de jandarm la stânga ori la dreapta fiică-si? râse Codruț... Cam plicticos lucru.. să nu puteți fi și voi mai liberi.

— Dragă Codruțule, să'ți spun un lucru și crede-l: nici o senzațiune materială, nici un gând omenesc nu mă turbură. Fericirea ce simt e numai partea sufletului și nu voiu dela Milli decât poezia iubirii... Par'că mi s'a pogorât în suflet o liniște dulce, o siguranță ce nu tremură de nimica, o răbdare de copil ascultător în fața unui necunoscut ce știe că va veni timpul să'l afle. Ei aici! e totul. Știu că va fi a mea și aștept viitorul cu încredere.

— Cred, Iuliu, cred. M'am obicinuit

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

să văd în tine o excepţiune în mediul în care trăim mai mult ca animalele. Ori cum, când vei vedea că e nevoe, fă apel la priceperea mea... Eu voiu ţine de urât respectabilei doamne Argus. iar tu vei putea şopti măcar, iubitei, ale sufletului drăgălăşii.

Prenta zâmbi şi-i strânse mâna.

— Care va să zică ne-am înţeles, îi zise Codruţ. Să ştii că voiu face parte din toate plimbările voastre...

— Ce va zice însă Monte-Carlo, dragă Codruţule? râse Prenta.

Codruţ îl privi o clipă nedumerit şi se înroşi.

Să fi prins Prenta de veste căutăturilor lui adesea aţintite pe furiş la Ivetta?...

Lăsă însă lucrul, încurcat.

De cum fu prezintat doamnei Vizireanu şi de Prenta, Codruţ căută să-i dobândiască o bine-voitoare atenţiune care să o ducă la prietenie pentru el.

Fu glumeţ, pe timpul mesei ce li se servi în salonaş,—dar glumeţ ales, moderat, spre a da doamnei Vizireanu şi o idee de seriozitate, la el.

Ce e dreptul, isbuti să-i placă şi să o ţie cu el de vorbă.

Ziua se fini cu plimbare pe „cornişă" în spre Nissa...

Se întorceau în landoul mare şi la îndămână tuturor, când Milli, întrebă:

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— A! dar nu ne arăți. Iuliu, încotro vine vila dumitale ?...

Prenta le-o arătă, așa cum se zărea puțin printre arbori.

— A! e un raiu! strigă Codruț.

— Mamă dragă, nu ai bunătatea să mergem s'o vedem? întrebă Milli, cu oare care sfială.

D-na Vizireanu clătină ușor din cap, în semn de imputare, dar nu putu refuza.

— Bine, să mergem... dacă d-nul Prenta crede...

— Dar e o fericire, doamnă...

Și dădu ordin birjarului să apuce un drum mai scurt...

Vizitarea vilei, în tot cuprinsul ei, fu mulțumitoare pentru d-na Vizireanu; fu aproape extaz de fericire pentru Milli.

Il vedea, în fine, acel cuibuș poetic, în care cu mintea îl văzuse de atâtea ori pe Iuliu, dar în ceva alcătuit de imaginațiunea ei.

Realitatea îi întrecea imaginațiunea.

— O! dacă ați bine-voi,' să primiți, doamnă, a cina aci!... se rugă Prenta. Ar fi gata peste o oră, cina... și ar fi, cred, o plăcere pentru dv.. acest ceva neașteptat. D-na Vizireanu întâlni privirea rugătoare a Milliei,— și, în buna dispoziție sufletească în care se afla.— primi.

Pentru Milli fu aproape o închipuire

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

că era deja în casa ei. și după câteva momente. cu femeia de serviciu, se afla în sala de mâncare, orânduind așezarea mesei.

Îi regăsi pe câte trei pe terața minunată și se puse pe vorbă cu o pornire de veselie și de drag de viață. în locul acesta, – că înduioșă pe d-na Vizireanu, în taina sufletului ei de mamă.

In timpul cinei convorbirea avu caracter intim familiar, de nespusă gingășie...Nimic care să inspire mumei vr'o temere, căci nimic în atitudinea tinerilor nu putea da de bănuit.

In salon. Milli alergă la piano...

— Ți-aduci aminte Iuliu, „mândrulița de la munte?“ și începu s'o cânte cu căldură, cu drag...

— Ce bine-ai învățat'o, Milli... îi zise el. răpit.

— De la dumneata, Iuliu, – d'atunci...

Apoi, repede:

— Ah! poema pescarului... O ai?..

— Da.

— Citește-ne-o, te rog...

Și retrăiră amândoi, în citirea frumoasei poeme, momentele de altă dată, -acum însă cu farmecul deplin al iubirii împărtășite...

— Nu-i așa, Iuliu, îi zise ea, emoționată adânc, că pescarul... „nu va mai muri?“

— Nu, Milli... Adecă. da, a murit în gândirea mea d'atunci, când nu spe-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

ram nimic: reînvie acum și va trăi în viața mea, din fericirea ce ne-o păstrează soarta.

Și doamna Vizireanu părea cuprinsă de emoțiunea lor, de frumusețea acestei iubiri curate și puternice...

Uitase deja pe Silveanu și uitare era să fie d'aci înainte.

Timp de-o săptămână, cina era la vila lui Iuliu: prânzul pe unde-i apucau escursiunile.

Codruț se făcuse tovarășul de umblet mai în urmă, al d-nei Vizireanu, iar „mirii", cum le zicea el, cu drag, — își visau în șoapte mulțămirea d'a fi la ol'altă, ca și cum ar fi fost singuri.

Tot aceeași intimitate familiară, fără nici unul din îndemnurile pasiunii, îi călăuzia în plimbările lor, în depărtare, adese-ori, de mama prinsa în vorbă.

Și nici că nu-i mai pândia cu ochi temători: încrederea în Prenta i se așezase deja în suflet...

Codruț se ținea, în adevăr de vorbă, dar se împărția sufletește, între d-na Vizireanu din datoria ce-și crease, și între imaginea Ivettei după care doria...

Într'o dimineață, găsi pe Prenta scriind, pe terrață. Nu'l turbură, ci așteptă de-oparte până ce'l văzu că lasă condeiul, apoi se apropiă și-i zise:

— Macstre, toate bune. Azi însă îți

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

voiu cere voe pentru oare-care... „relâche"... Mă duc la Monte-Carlo.

— Iar te ispitește spiritul necurat?... Vrei să joci.

— Nu, maestre, cu voea dumitale. A venit momentul să'ți descoper și eu. taina mea...

— Tu? o taină?

— Și ce taină încă! — Maestre, iubesc pe vesela d-șoară Lavalle, eată taina...

— Tu, Codruțule? Bine, glumețule, dar dacă s'ar fi întâmplat s'o iau?

— Nu mi s'ar fi întâmplat nici mie să văd că'mi se făcuse dragă...

— Bine atunci, Codruțule... Du-te la Monte-Carlo și... joacă acum pe numărul cel mai greu de câștigat: inima unei femei!

— Voiu căuta să câștig, maestre!

— Noroc bun, dragă Codruțule!... 'Mi-ai face o nouă mulțămire, cu fericirea ta.

Și-i strânse mâna.

— Mă voiu duce să puntez... de-a dreptul... iar diseară mă voiu întoarce, pentru cină, afară numai de ceva neprevăzut...

— Vezi să nu mă faci să pornesc mâine întru căutarea ta...

— Nu te teme... maestre... Nu mă voiu rătăci... în labirintul...iubirii.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

XI

Când Francisc duse d-nei Chevrolle vestea întâmplării de la Cannes, lămurindu-i în amănunțime și cestiunea mărturisirii ce-i făcuse mai nainte Prenta,—doamna Chevrolle îi impută, de și cu blândețe:

— 'Mi-aduc aminte ce 'mi-ai spus că Prenta ar fi avut o deziluziune din amor: vina ta a fost, dragă Francisc că nu 'mi-ai arătat, ca acum, adevărul în întregime.

"Ți-aș fi spus și eu că nu era deziluziune, ci pasiunea în toată puternicia ei, dar numai acoperită, — și n'aș mai fi stăruit să-i punem în cale pe Ivetta...

— Mamă, când am vorbit cu d ta atunci, Prenta încă nu'mi mărturisise lucrul. Tocmai când am fost oaspeții lui și când am voit oare-cum să-l strâng de-aproape, spre a se declara pentru Ivetta, el a fost atât de leal, în cât să nu'mi ascundă starea sufletului lui. Totuși, de oare-ce din Țară nu-i mai venia nici o știre, am crezut că nu mai putea fi nimic, că jocul lui isbutise și m'am silit a'l convinge de aceasta... Ca și dumitale, mamă, îmi era drag să'l văd soțul Ivettei...

— La urma urmei, Francisc, răul nu e mare, odată ce nu s'a făcut logodna... Ivetta nu va avea să sufere

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

nici o atingere în amorul ei propriu... Căci iubire nu cred să fi simțit încă pentru el.

— Ești de părere, mamă, să 'i-o spunem acum și Ivettei?

— Nu: mai lasă. Voiu să o pregătesc cu încetul. Ori cât de puțin prinsă, o vorbă tot era, și n'aș voi să afle prea de-odată.

Trecură trei zile. Prenta nu se ivi.

Ivetta începu a se sfătui cu sora ei, printre pregătirile ei de nuntă:

— Ce-i va fi spus Francisc, de nu mai vine Prenta?

— Și mama, și Francisc au ceva... misterios par'că, Ivetto... Nu'mi vine să'l întreb măcar pe el, unde văd că nici el nu'mi zărește curiozitatea...

— Bine. de Prenta înțeleg să nu mai vie, dacă așa crede, din rușinea de fapta lui... Dar Codruț? Oare să mă fi înșelat de... simpatia lui pentru mine?

Și Ivetta avu un zâmbet plin de tristețe.

— Să mai așteptăm o zi, două, Ivetto. Ceva trebue să fie... Voiu cuteza apoi să vorbesc eu lui Francisc.

In dup'ameaza acelei zile d-na Chevrolle avu, cam pe departe, o convorbire cu Ivetta...

— A! mătușică,—zise de odată, fata înțelegând că era o pregătire,—Prenta nu se mai crede vrednic de mine, nu-i așa? Și d-ta socotești că retragerea

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

lui m'ar costa? O! nu! mătuşică... O bine cuvintez chiar...

Bătrâna căută la ea, surprinsă foarte mult de accentul ei.

— Cum?.. nu'l aveai de loc... simpatic?

— Dragă mătuşică, primiam o situaţiune ce vedeam că d-voastră doriaţi a 'mi-o da... Sau, mai lămurit, păream că o primesc,—fiindcă nu cutezam încă să vă spun ce era în inima mea... Intervenţiunea căpitanului Thiebaud însă... a fost nu se poate mai la timp venită...

— E ceva ce nu înţeleg, Ivetto...

— Bine, d-ta nu vezi, mătuşică dragă, că Thiebaud a avut dreptate? De ce nu mai vine domnul Prenta pe la noi?

—Nu, copilă, căpitanul nu a avut nici o dreptate. Şi fiind-că primia-i retragerea lui Prenta cu atâta uşurinţă, aproape par'că cu mulţămire,—pot să te fac să cunoşti adevărul...

Şi-i povesti întâmplarea. Apoi, cu tărie:

— Asupra nimănui să nu lăsăm, vre-odată, copilă, să plutiască chiar cea mai uşoară idee de purtare neonestă... Un om de ideal, cu asemenea pasiune în inima lui, şi totuşi cu asemenea luptă spre a păstra amicului lui o soţie iubită,— nu e capabil să făptuiască mişelia de care l'a acuzat Thiebaud.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— O! adevărat, mătușică. Dar e un caracter de admirat!

— După cum i am spus și lui Francisc. vina a fost numai a noastră, — vină de ertat, scumpă Ivetto, fiindcă Prenta ne plăcea pentru tine... Eu l'am dorit ca soț al tău și Francisc a căutat să'l apropie de tine.

El a voit să uite și începuse a vedea cu plăcere în tine pe viitoarea lui tovarășă de viață, totuși înainta încet: avea presimțimântul că. ori cum, se grăbia...

— Dragă mătușică, m'am convins de caracterul lui și bucuros îi voiu rămânea o bună prietenă, mai ales că, de se va împlini ce... doresc, — prietenia aceasta va fi și mai cu putință... zise ea, înroșindu-se, dar râzând cu drag: în acea clipă avea înainte-i chipul deștept al lui Codruț.

— Haide, scumpă copilă, nu mai ascunde... nu mai amâna desvăluirea tainei tale...

Ivetta, emoționată, își acoperi o clipă fața cu mâinele, apoi, alipindu-se de peptul bătrânei, foc de roșie și de sfioasă,—șopti:

— Imi e... simpatic, mult, mult... amicul lui Prenta... Eată taina.

Și cătă dulce în ochii bătrânei, cu multă rugăminte de-a nu fi certată.

— Codruț! zise bătrâna... Dar bine,

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

copilă, nu'l cunoaștem în d'ajuns... Are vr'o carieră sigură?

— E om să poată avea totul, mătușică! O! l'am pătruns eu. E inimă bună și foarte onestă... Aș jura, ca înaintea lui Dumnezeu, că voiu fi fericită cu el...

— Bine, dar ți-a spus el ceva? Și cum să'ți fi putut spune, când știa că amicul lui îți era destinat?

— Ei, mătușică, înțelegem și noi, nevinovatele, nebunatecele astea, ceea ce nu ni se spune...

— Scumpă copilă, eu în viață nu v'am dorit, ție și Suzettei, decât fericirea... Pe-a'ci o văd cu drag și cu liniște, că e asigurată. Francisc și Suzetta s'au fost ales tot singuri: facă cerul să fie și cu tine așa, după dorul tău... Eu nu mă voiu împotrivi... Numai... de!..

— Dragă mătușică, răspunse ea cu vioiuciune, să credeți în ce vă va spune Prenta, de Codruț; eu de mai înainte cred în ce îmi va spune Codruț...

De-odată, cu tristețe:

Dar de ce nu va fi venind el, cel puțin, dacă Prenta nu mai poate să vie!

— Acum că pentru Prenta s'au lămurit lucrurile, dacă în adevăr Codruț se va fi gândit la tine, de sigur că va veni... Voiu vorbi cu Francisc. Deci, copilă dragă, răbdare acum.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Răbdare, da: nu poate fi altfel, negreșit. Insă... liniște... nu încă, dragă mătușică... Și oftă..

— Oh! fetele astea, fete!.. zise bătrâna,—nu fără îngrijare...

Trecu săptămâna însă și Codruț,—doritul fără să știe el,—nu se arăta.

Ivetta se făcea din zi în zi mai tristă, nervoasă și tăcută.

Ajunseseră acum ca toți ai casei să doriască ivirea glumețului așteptat de Ivetta.

— I se va fi întâmplat ceva, zise lui Francisc, bătrâna, în chiar ziua când glumețul era pe drum către Monte-Carlo.

— Nu am motiv să mă mai duc la Antibes... Ar fi să nu'mi am încă locul acolo, până ce Prenta nu va da semn că la bucuria lui dorește și participarea noastră...

— Și asta e... de! cam greu, față cu situațiunea viitoarei lui...

— Ba nu zău, mamă, adecă să nu credem noi convenabilă primirea, în casa noastră, a familiei Vizireano? In intimitatea în care mă aflu cu Iuliu, anume convenințe cred că nu'și pot avea locul...

Ar fi, din contra, o plăcere pentru Prenta, să-i recunoaștem situațiunea ca de ne-imputat prin o invitațiune din parte-ne...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— In adevăr, Francisc, acea familie e cinstită, de şi imprejurarea pare a fi. ori cum, nu tocmai obicinuită,--şi apoi, sunt curioasă să cunosc pe d-na Silveano.

— Vizireano, mamă ; pentru noi nu mai poate avea alt nume...

Să facem dar poftirea, pentru poimâne, la masă la noi...

Să întoarcem întru cât-va lui Iuliu, frumoasa lui primire. Cu prilejul acesta şi domnul Codruţ, cel dorit,—zise el zâmbind ironic, dar cu bunătate.—îşi va face aparițiunea, ce din sfiosie nu va fi cutezând s'o facă de la sine.

Nu le fu mică dar surprinderea. când, pe la orele zece de dimineaţă, — pe când erau la cafea, în frumosul pavilion, — îl văzură pe tânărul glumeţ că se iveşte, vădind după înfăţişare că era în adevăr sfios.

Francisc îi eşi înainte : Ivetta se făcuse palidă de emoţiune.

— Curaj, surioară, îi şopti Suzetta... Azi este şi ziua ta..

O puternică roşeaţă îi învioră atunci faţa şi Ivetta se ridică.

— Nu pot sta... Voiu veni mai apoi... şi, eşi pe după pavilion.

— A! dar e mai serios înamorată, decât credeam,—zise bătrâna.

— St!.. eată-i... şopti Suzetta.

— Vă prezint, doamnă şi domnişoarelor. A! dar unde-i Ivetta?...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdr1901-1932
d-lui Francisc,—valurile m'au adus aci.. precum mă vedeţi: doamnă Chevrolle, cum credeţi? pot fi vrednic de... mâna d-şoarei Ivetta Lavalle? D şoară Ivetto Lavalle, pot spera la fericirea de-a fi soţul d-tale?

Fu un moment de tăcere... Glumeţul, veselul Codruţ se declarase, în felul său: dar se vedea cât era de emoţionat. D-na Chevrolle zâmbia cu bunătate; Suzetta, cu ochii la Francisc, arăta mulţămire; Ivettă era palidă, tremurătoare: se făcuse dar... pasul cel greu.

Codruţ îi întreba acum cu privirea, neliniştit întru cât-va. Original îi fusese chipul d'a se prezinta ca pretendent al Ivettei, de-odată. faţă cu familia întreagă, ca adunată în consiliu, dar până la un punct destul de cutezător.

Totuşi, în acele clipe de nelinişte, era şi speranţă, culeasă de pe feţele acestea, pe care nu vedea contrarietate.

— Domnule Codruţ, luă cuvânt d-na Chevrolle, ne sunteţi plăcut. nu o negăm. Pasul căsătoriei însă are nevoe, negreşit de oare-care garanţii, în vederea necesităţilor neapărate ale vieţii..

— Înţeleg, doamnă, şi'mi cer voe să 'mi lămuresc situaţiunea.

— Atunci, şedeţi, vă rog...

Codruţ şi Francisc se aşezară: Ivetta

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

trecu lângă Suzetta și rămase în picioare, cu o mână în mâna surorei sale.

— Părinții îmi sunt săraci, ca să mă pot sprijini pe puținul lor avut,—ceea ce n'ar fi de altmintrelea nici o laudă pentru mine. Dar suntem o familie onestă, care a dat dovadă de energie și de muncă cu rost, la timp și în anume împrejurări. Am început Dreptul, la București și am trecut bine două examene. M'am hotărât însă să mă așez la Paris unde să fac doctoratul. Îmi trebue pentru aceasta trei ani și jumătate de muncă sârguitoare și mijloacele bănești, după cum știți, le am... Iar credința că la capătul acestor ani, voiu avea fericirea să am ca răsplată... o ființă iubită,—și privi cu duioșie la Ivetta care-i zâmbi dulce.—îmi va da puteri neîntrecute ca să mă și disting.

La întoarcere în țară, voiu intra în magistratură și... calea spre viitor sigur, îmi va fi statornicită. Eată ce sunt și ce voiu fi.

— Cu condițiunile acestea, dragă domnule, noi putem primi cererea d-tale, zise d-na Chevrolle. Acuma... Ivetta are cuvântul.

— Condițiunile generale sunt totdeauna supuse modificărilor, după anume învoiri de mai apoi, între părți,— zise ea cu seriozitate.

Intru cât privește cererea, în sine, a

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

d-lui Codruţ, ca mă onorează şi-i rămân recunoscătoare...

Ii întinse mâna cu simplitate, în timp ce cu o privire îi mărturisi cât îi era de drag.

Codruţ îi sărută mâna cu perfectă curtenie, împlinind acest act, după convenienţe, cu privirea prin care îi răspundea la mărturisire.

Apoi, cu pornire glumeaţă prin care străbătea însă emoţiunea, vorbi mult, analizând situaţiunea lui din timpul când Prenta era considerat ca pretendent şi până în preseara acestei zile când se hotărâse a'şi cerca norocul...

Şi era transfigurat de dulce voioşie, de mulţămirea nespusă a sufletului lui că ajunsese să fie pe pragul de unde, în viitor, i se ivia acum sigură putinţa de-a trăi în o viaţă de iubire şi de armonie sufletească.

De-aci, trecu la Prenta, pe care nu'l putea despărţi de simţirea lui din aceste momente. Vorbi şi de el dară, arătând cât era de deplină fericirea lui,—şi făcu în chip strălucit apologia amorului,ceea ce puse în toate inimile căldură, credinţă în viitor bun şi linişte pentru timpul de faţă.

— Sunt în aşa poziţiune prin însăşi orânduirea lucrurilor, termină el, că va trebui să mă împart cu timpul, dacă nu cu inima... Vă voiu cere dar voe să fiu şi al lor, însă nu voiu mai lipsi

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

nici o zi din casa aceasta ce'mi cuprinde și'mi păstrează odorul cel mai scump...

— Negreșit, domnule Codruț... încuviință Ivetta... Te datorezi și amicului d-tale...

— Cu care dorim să urmăm relațiunile de prietenie, implini d-na Chevrolle. Te vom ruga chiar să-i duci invitațiunea noastră pentru un prânz la noi, pe ziua de poimâni.

— O! va primi-o cu însuflețire! Chiar vă va fi recunoscător, d-nă... și... înțelegeți pentru ce...

— In ochii noștri, Codruț, situațiunea d-nei tinere Vizireano și a lui Prenta, e naturală, onorabilă și bine determinată pentru viitor, spre a nu fi primită în timpul de față.—zise Francisc.

— A! doamne, ce oameni aleși sunteți cu toții... Uite, a fost să am și eu noroc... pe coasta de Azur!... Laudă lui Dumnezeu... și... recunoștință cât viața, d-șoară Ivetto!..

După încă puțină vorbă, Codruț rugă pe Francisc să'l însoțiască la Banca Lioneză.

— Mai am de depus vr'o trei mii de lei...

— Păzește-te, domnule Codruț, îi zise Ivetta c'un adorabil zâmbet. Banca cea mare e... amăgitoare...

— Cu prudență, d-șoară Ivetto... și

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

cu credință în... simpatia d-tale pentru mine...

Când îi dădu mâna, ea îi șopti repede:

— Zi: iubire...

— O! cât îți mulțumesc.

Și-i sărută mâna, de astă-dată cu căldură.

Când Codruț se prezintă la „guișeul" Băncei Lioneze,—văzu că imediat se produce o mișcare între funcționarii din încăperea zăbrelaită.

De casierul de la „guișeu" se apropiă repede un funcționar, om în etate, cu bună înfățișare...

— Așa dar d-voastră sunteți autenticul domn Codruț, deponentul a 50.000 de lei?

— Negreșit, domnule... respunse el, mirat... Domnul Chevrolle o poate atesta...

— A! domnul Francisc Chevrolle e aci?

Se salutară cordial.

— Dar ce e, domnule Lapeyral? întrebă Francisc...

— Vă rog, fiți buni domnilor de treceți în cabinetul meu...

— E directorul acestei sucursale, îi zise lui Codruț, Francisc.

Trecură în încăperea directorului, unde Francisc făcu prezintarea și șezură.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Închipuiți-vă, domnilor, că era să fim victime ale unei înșelătorii cutezătoare, în dauna deponenților, d-nii Prenta și Codruț...

— A noastră? strigă cu surprindere Codruț. Cum asta?

— S'au prezintat alaltă-eri la „guișeul" retragerilor doi domni, foarte bine de altfel de înfățișare, cu câte o recipisă fie-care, recipise ale Casei noastre... Unul s'a dat drept Iuliu Prenta, cel-l'alt drept Codruț... pe scurt. Casierul a luat recipisele, i s'au părut bune și le-a și dat pentru efectuarea operațiunei de retragere a sumelor... Când, la semnare pe foaea de operațiune, casierul observă că semnătura „Codruț" nu e complectă: lipsia numele de botez. Se adresează dar persoanei și o invită a semna numele întreg, după regulă, odată ce așa era și semnătura din momentul depunerei. Persoana răspunde cu bruschețe că ajunge și atât și că se grăbește. Se întâmplă, în fine, o ciocnire de vorbe între ea și casier și aceasta mă face să intervin. Negreșit că 'mi-a dat prin cap că era poate înșelătorie și am început a examina recipisele; cerui apoi registrul și constatai de grabă că tăetura lor nu se potrivia cu tăetura din registru. Erau apoi pe hârtie mai veche par'că... de și purtau numerile exacte și scrierea impiegatului nostru... Vă-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

zând că în adevăr nu era lucru curat, am şi trimis pe ascuns după procuror şi după jandarmi,--în timp ce domnii se impacientau şi tot cereau mai repede sumele.

— Şi cine erau, domnule Lapeyral? întrebă Francisc...

— Nici vorbă că pungaşi, dar de sigur subţiri, cari trebue să fi cunoscut cumva pe unul din deponenţi. Le veţi afla numele numai de cât. Ca să nu le dau de bănuit, 'i-am poftit în cabinetul meu şi 'i-am ţinut de vorbă până ce în fine sosi procurorul. Când acesta se recomandă, unul din ei o şi rupse de fugă, şi anume cel cu semnătura d-tale, domnule. Negreşit că jandarmii postaţi la intrare, l'a prins...

Prostia, din groază, a fugei lui, a lămurit repede lucrurile, dovadă că era şi novice în meserie. A mărturisit că nu se numia Codruţ ci Baudin şi că era din Lion. Nimic mai mult însă; ba încă negă cu tărie să fi cunoscut pe cel-l'alt, care, susţinea cu ori ce preţ că e Prenta, că locueşte la Antibes, că nu'şi putea închipui ce încercare era, a domnului cu care se nemerise a intra tot odată... Indoindu-se procurorul şi de identitatea d-lui Prenta, a telegrafiat la Antibes...

— Alaltă-eri? întrebă Codruţ. In adevăr că n'am fost, pe zi, acasă, nici

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

eu nici Prenta. Dar mă mir cum de nu ne-a spus feciorul...

— Şi totuşi a răspuns cineva că, în adevăr, lipsiaţi d'acasă. Atunci procurorul a luat din scurt pe cel-l'alt pungaş şi, dacă a văzut, că n'o scoate la capăt cu el, — a pus de l'a căutat. Închipuiţi-vă mirarea noastră. S'au găsit cărţi de vizită cu mai multe nume, la el, aşa că atunci bine nu s'a putut stabili încă cine era... După ce-au fost duşi la arest, a trebuit să limpezim falşificarea recipiselor. Ideea procurorului a fost că lucrul nu se putea face de cât cu complicitatea unui impiegat sau a vr'unui servitor al Băncei. Aşa a şi fost. Vinovatul era unul dintre uşieri, în serviciul biuroului încasărilor... Acesta a mărturisit că se lăsase a fi corupt de căpitanul Thiebaud.

— Thiebaud, strigă Codruţ şi sări în sus.. El! e cu putinţă...

— Arséne Thiebaud... zise şi Francisc... A ajuns oare pân'la coborişul acesta !...

— El, domnilor... Dar nu cred să mai fie în armată pentru onoarea armatei franceze. L'aţi cunoscut dar.

— Se introdusese în casa amicului meu Prenta, zise Codruţ... Ah! gluma cu iscăliturile... Îţi aminteşti, Francisc.

— Da, îmi amintesc...

— Eată pentru ce ne-a pus să ne

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

iscălim câte trei numele... Şi povesti lui Lapeyral păcălitura.

— Şi cum vă spuneam, uşierul a tăiat două recipise dintr'un registru vechiu şi le-a procurat un model de scriere a împiegatului respectiv, iar dumnealor s'au ocupat cu falsificarea... Acum stau închişi. Căpitanul urmează a-nega că e amestecat, dar procurorul vă va chiema pentru confruntare, de sigur... Aci stau acum lucrurile.

— Bine că atunci când cu gluma, am semnat numai: „Codruţ".

— Negreşit, a fost o întâmplare în favoarea d-voastră. Altfel...luam acum urma pungaşilor.. Voiaţi acum, domnule Codruţ să retrageţi suma?

— Nu, domnule Director, ci să mai adaog vr'o trei mii de lei...

După un pătrar de oră amândoi prietenii eşiau, foarte rău impresionaţi de persoana lui Thiebaud...

Când se întoarseră acasă şi comunicară familiei întâmplarea, d-na Chevrolle privi în chip însemnător la Ivetta

Aceasta înţelese şi zâmbi:

— Vedeţi dar, zise Francisc, ce crezământ se poate da unor anume calomnii ale onorabilului Thiebaud.

I

Domnia mare şi călduroasă însufleţire, a treia zi, în salonul lui Chevrolle: frumuseţea Milliei, şi acea iubire adâncă ce e unica gândire a unei fiinţi,

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

în toate manifestările vieţii, — iubire care înnobila şi făcea să-i strălucească şi mai mult frumuseţea, — înrâuriseră pe toţi ai familiei

Erau apoi trei perechi de fericiţi supt duioasa privire a două mame ce deveniseră prietene ca de când lumea; erau nespus de mulţămiţi că se cunoscuseră, că puteau fi uniţi prin o puternică legătură de prietenie sinceră.

Cu deosebire d-na Vizireanu era cu totul mulţămită: fiica ei nu era privită ca în afară de anume legiuiri sociale.

Codruţ era ca pe ghimpi însă. Mult ar fi dat să se afle singur cu Ivetta pentru câteva momente. Avea de lămurit nişte cuvinte ale ei, ce nu-i mai eşiau din gând şi care-i dădeau speranţa unui lucru ce i-ar fi convenit... „la nemurire“...

In adevăr, acelaş gând părea că avea şi Ivetta... Dintr'o privire se înţeleseră şi... pe furiş, putură a se strecura, unul după altul.

Se regăsiră în chioşc.

— Va să zică... ne pricepem noi.... şi dela distanţă, râse Ivetta cu prietenie...

— Inimile noastre, d-şoară Ivetto... lucrează pe fir telepatic... respunse el... învăluind-o cu privire pasionată.

— Şezi colea... cum să'ţi zic?

— Zi'mi Alexandre...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Prea lung. Iți voiu zice Sandi...

— Perfect. In limba noastră există „Sandu“... Deci, s'a potrivit.

— Și mie 'mi vei zice... pe nume: Ivetta...

— Da, fiind-că avem în limba noastră: „Veta“,—dar nu prea e muzical...

— Și... ia să vedem acum: ce aveam noi să ne spunem, Sandi?

— Mai întâiu și întâiu, că: te iubesc! te ador, scumpă Ivetto!

Și-i apucă mânile, sărutându i-le.

— O! dar eu, Sandi... dar eu... Eu, nebunateca Ivetta...

— Știi că ne-am potrivit doi.. nebunateci? Zău că n'aș fi putut trăi cu una... prea visătoare.

— Nici eu cu unul... prea... salcie plângătoare...

— Un păcat, numai, Ivetto... Să ne luăm noi... tocmai după trei ani și-o jumătate pe d'asupra... plus timpul pentru formalități?

— Adevărul, Sandi... e prea mult...

— Uite ce, Ivetto... Ai putea să'mi spui d-ta cum s'ar tâlcui următoarele d-tale cuvinte d'alaltă-eri: „Condițiunile generale sunt tot-deauna supuse modificărilor, după anume învoiri de mai apoi... între părți“... Grozav mi s'au înfipt vorbele astea în minte și nu mă lasă să dorm... Uite-așa dantează pe dinaintea ochilor mei... iau forme fantastice, apoi să prefac toate la un loc în-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

tr'o biserică, în o cununie apropiată, în o mireasă care îți seamănă leit.

Ivetta râse cu hohot:

— Imi place că ești foarte ager la minte și de spirit în glumele d-tale...

— Nu-i așa că și în aceasta ne-am înțeles, scumpă Ivetto ?...

— Da, Sandi, da. Lasă-mă pe mine să supun condițiunile în cestiune, modificărilor ce dorim...

— O ! te rog, Ivetto ! fă-o...

— Nu-i așa, Sandi ? ne-am cununa acum și am pleca amândoi la Paris !

— Doi studenți ! Ivetto !

— Doi : tu în drept.—eu în... casă... și se porni pe râs.

— Ziua vom învăța, seara vom fi pe la teatre...

— Ziua voiu fi... „doamna la ea acasă“... Dacă vei voi, îți voiu pregăti eu prânzurile... Zău, Sandi...

— Ba nu, Ivetto... Vom prânzi la birt. Va fi mai ușor.

— Atunci măcar cina, Sandi, — se rugă ea așa, că era adorabilă. Să nu crezi că nu știu ale... casei... O ! vei vedea ce harnică și ce pricepută sunt... Pe urmă, de ! știi d-ta... cât mai multă economie Sandi... Cu toate că am și eu ceva zestre... Treizeci de mii de lei.. Nu cât tine, dar să chiamă că am... că aduc și eu ceva la masa comună.

— Adecă, Ivetto... am putea noi tră-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

la Paris numai cu venitul banilor amândurora?...

—O! nu, Sandi... In tot ar face 80.000 lei. Aşa-i? Dobânda la noi e 2 la sută, 1 chiar la sută..

— Ce spui? Atunci mai bine stăm noi în România. E cinci la sută. Ivetto, dobânda ce o dă Statul pentru titlurile lui de rentă...

Aşa! Ar face atunci 4000 lei pe an! Ei da, cu 4000 lei am trăi... împărăteşte... eu îţi garantez...

— Voiu scri lui tata şi de asta, — căci de căsătoria noastră i-am scris deja... Şi apoi... am să caut să mai ciupesc Băncei...

— O! nu, Sandi... Te rog...

— Ca să vezi cât sunt de înţelept, voiu merge cu d-ta, Ivetto...

— Bine, atunci... permit. Vezi, Sandi, —eu sunt cam... autoritară...

— Să fii, dragă Ivetto... Dar n'ai grijă... şi eu voiu fi... în anume împrejurări... Lasă! Vei vedea, d-ta...

Să fii, dragă Sandi! Ah! ce bine vom trăi... Par'că mă văd, — par'că ne vedem.

— Uite! uite!... unde s'au ascuns dumnealor! se auzi atunci glasul doamnei Chevrolle...

Şi ceilalţi toţi se iviră.

Amândoi se înroşiră ca nişte copii prinşi la borcanul cu dulceaţă.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Ei, lasă, nu vă rușinați. — le zise în râs, Francisc...

— Căci nu știți ce am complotat în contra d-voastră, zise Prenta...

— Un complot? strigă Codruț... Și cine e inspiratorul? Un poet, de sigur...

— Eu, cu adevărat, Codruțule... Deci, să vă așteptați la ceva...

— Dulce și plăcut, nici vorbă, ca de la un poet, râse Ivetta cu drăgălășie.. O! nu ne spuneți, căci nu suntem curioși...

— Lăsăm d-nei Chevrolle sarcina de-a vă... arunca bomba...

— O! dinamitarzii! esclamă Codruț c'un gest comic.

Peste patru zile „*Petit journal*“ — ediția marsileză. — publica următoarele:

— „E trist cum unii indivizi, lipsiți de ori ce simț moral, caută să desonoreze armata, servindu-se de grade ce le au avut odată, dar pe care le au perdut din greșelile lor.

„Un anume Arsène Thiebaud, reformat al unui regiment cu sediul la Bordeaux, pentru grave abateri de la onoarea de militar, — continua a se numi Căpitan. Se da, prin diferite localități, ca făcând parte din garnizoanele respective: une-ori cuteza să se înfățișeze chiar în uniforma gradului ce-avusese. Se prezinta autorităților

militare, spre a fi în regulă și se zicea în concediu, apoi abuza de naivitatea unor ofițeri tineri, împrumutând de la ei bani și făcându-se pe urmă nevăzut.

„La Cannes a căutat să intre cu ori ce preț în intimitatea mai multor streini și a isbutit să le ia bani.

„Cu atâta nemulțumindu-se însă, s'a gândit la un atac pe scară mai mare, cu mijlocul imitațiunii de semnături".

Povestea apoi în ce fel a operat, — precum cunoaștem, — în ce chip a fost dovedit, în urma confruntării cu Prenta și cu Codruț, că el era așa zisul căpitan Thiebaud, — și termina:

„Amândoi pungașii sunt acum predați autorităților franceze, care, le vor da pedeapsa meritată".

XII

După zece ani.

Un timp, admirabil. Semne de toamnă lungă.

Din una din viile ce impodobesc malul Brăilei, Dunărea se vede curgând liniștit, cu turbureala-i aurie pătată de sclipiri luminoase ce se joacă pe unde.

In timpul acesta, din cauza multelor ploi de prin Austria, Dunărea e mare, revărsată în bălți, cu care s'a ajuns tot una: de-aceea pare mulțu-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

mită, ca un pântice enorm, care, s'a umplut bine în toate colţurile lui.

Peste acest mare drum de apă, o ramură de munţi închide zarea depărtată, zid stâncos ce bate în vânăt.

Via, puţin cam pe clina malului, nu e mai mare de două pogoane, dar e foarte sistematic plantată. Cuprinde o căsuţă foarte drăgălaşă, cu prispă largă ţărănească, umbrită de trei nuci enormi.

Crama, grajdul, magazia par nouă aşa de curând ce sunt reparate.

Între doi nuci stă întinsă o masă mare, căreia numai oaspeţii îi lipsesc încă.

Supt al treilea nuc, care e ceva mai depărtat de tovarăşii lui, pe un scaun stă o doamnă plină de-o frumuseţe aşezată, senină. În mari-i ochi negri e mulţămire şi adâncă bunătate...

În picioare, cu spatele sprijinit de tulpină, un bărbat cu părul aproape alb, dar cu faţa foarte tânără încă, cu mustaţa neagră, cu privirea vioe.

E nalt de statură, corpolent; e impunător. Şi totuşi, după râsul lui, după anume priviri, după vorbă, se vede că e bun şi blând; se mai vede apoi cât e de înnamorat de frumoasa femee plină de voluptoase forme ispititoare.

În vale, printre butuci se desenează din când în când staturile graţioase a trei femei, cu capete acoperite cu pă-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

lării mari de pae cu margini largi. — cât și staturile viguroase a doi bărbați.

— Francisc și Suzetta sunt încântați de călătoria prin țara noastră...

— Cred și eu... Cărui strein nu-i face impresiune, aș voi să știu, dragă Iuliu, frumoasele, poziționi ale Sinaei, ale văilor Oltului și Lotrului, ale Slănicului, ale munților din susul Moldovei! Pe mine, româncă, m'au fermecat...

— Așa e, Milli dragă... Tot țara noastră ne pare mai frumoasă, fiindcă 'i-am supt laptele, ca să zic așa... Cu ce dor, cu ce plăcere sfântă, o revedem...

— Acolo, e poezia amintirii iubirii noastre, Iuliu; aci e leagănul ei...

O! scumpă Milli! scumpă Milli, și, înconjurându-i gâtul cu brațele, o sărută prelung, înfocat, trecându-și întreaga ființă în acel sărutat...

Din stânga se iviră: d-na Vizireanu, îmbrăcată cu negru, îmbătrânită de perderea soțului ei, — și d-nă Chevrolle, ajunsă bine de bătrânețe, dar plăcută prin liniștea și mulțămirea ce-i dădeau ființele ei iubite.

— Copii! copii... rosti d-na Vizireanu, v'ați izolat în vecinic tânăra voastră iubire...

Și un zâmbet dulce lumină puțin tristețea adânc întipărită pe chipul ei obosit de lacrimi, ce nu se puteau seca.

După puțin începură a se ivi și a

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

se apropia cele trei nimfe. urmate de cei doi bărbați ce nu aveau chipul unor„ satiri.

— Ah! ce buni struguri, strigă Ivetta cea brună, în o românească de care ea însăși făcea haz... Aproape pot zice că am cinat.

— Eu am fost mai moderată, zise Suzetta, care înțelesese mai mult din ochi pe surioara ei.

Era încântătoare Suzetta, cu înfățișarea ei serioasă și par'că într-u câtva mândră.

— Tu, Francisc, mai nu te-ai atins de frumoasele ciorchine...

— Eu, am discutat cu domnul doctor Tomescu asupra pustiirilor ce face filoxera...

— A! d-voastră sunteți filosofi profunzi, râse Ivetta, - crte'mi domnul doctor gluma...

— Vă rog, doamnă... gluma din o gură frumoasă e tot-deauna plăcută.„

— Bine că nu-i Codruț aci. să te audă, vere, îl râse Prenta.

— Dar tu, Anișoară? o întrebă Milli pe domnișoara Tomescu, — cea d'a treia nimfă..

— Eu, verișoară, am ascultat discuțiunea... științifică...

— Tu, licențiată în litere?

— O! verișoară, verișoară... de ce 'mi vei fi tot luând în râs titlul? zise

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

fata, cu ton glumeț, dar cu înfățișarea tot rece, serioasă.

D-șoara Tomescu e tânăra fetișcană care se supărase rău pe Prenta, cu zece ani în urmă, în timpul scenei lui de beție, la masă la Silveanu.

Acum e o fată naltă, bine făcută, sănătoasă, de-o frumusețe fără căldură, pe care nimic nu se pare că o mișcă: făptură sculpturală, marmoră rece...

Cine-ar putea o însufleți oare?

Și totuși, supt acea înfățișare, era tot materialul pentru un foc dăinuitor: trebuia numai scânteia.

Învățase de plăcere: avea zestre frumușică într'un capital înțelepțește fructificat de fratele ei.

Acest capital 'i-atrăsese mulți suspinători. La etatea ei de douăzeci și cinci de ani, își da bine seama însă de lume și aștepta pe omul cuminte care să-i placă și de care să se convingă că se va potrivi cu ea...

— Dar de ce nu mai vine Sandi? esclamă Ivetta!

— Ei, ce vrei, dragă Ivetto, zise Milli. Domnul prefect e ocupat serios: 'i-a venit pe cap un ministru și alți domni mari de pe la București.

Atunci se auziră duruiturile unei trăsuri...

— El trebue să fie... și Ivetta dete fuga ca o căprioară...

Era domnul prefect Codruț, veselul

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Codruț de altă dată, vesel și acuma, între ai lui și între prieteni intimi.

Se îngrășase în d'ajuns, fără să'și piardă însă vioiciunea mișcărilor: era în puterea tinereții și a dorului de muncă.

— Ah! prefectule nesuferit, îi strigă Ivetta, înlănțuindu-l...

El îi fură o sărutare,—și, cu ea de mijloc, înaintă spre cei ce'l întâmpinau.

— E obositor să fii prefect, cu vizită ministerială pe umeri... Primire oficială, discursuri, paradiscursuri... Șampanie acră... și nimic cu adevărat dulce, sincer. O! politica! politica... Nesuferită „damă mare!.."

— Și totuși, zise Prenta, prin ca se ajunge... N'o zic pentru tine, Codrutule:... râse el apoi.

— Politica învață să fie cine-va bun acrobat, dragă Iuliu. Uite, eu sunt prefect, alții, miniștri,—iar tu ai rămas... un biet laureat al Academiei Franceze! Te plâng, dragă Iuliu...

— Așa-i, zise doctorul Tomescu... Om de preț, în Franța, ca romanțier, și abia cunoscut în țara noastră... Ce rânduială răsturnată, de lucruri!

Masa fu plină de veselie.

Iar umbrele serii începură a se lăsa, venind par'că în cernere subțire, din spre munții depărtați.

Răcoarea, aburită de marele drum

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

pentru balul în onoarea Ministrului de Interne.

Banchetul avea să se dea a doua zi seara, după care Ministrul avea să plece la București

Pe la orele zece sala începuse a se umple cu tot ce partidul de la putere avea, în Brăila, mai distins: găteli luxoase, unele vrednice de luat în seamă prin bunul lor gust, altele prin exagerațiune de garnituri și de giuvaeruri.

Clasa negustorească, în parte, „furniza"... asemenea exagerațiuni.

Prefectul sosi cu musafirii lui și după ce-i introduse în sală, se înconjură de oficiali, pentru primirea Ministrului, ce ocupa un apartament tot în acest otel.

Pe la 10 jumătate se ivi în fine și Excelența Sa domnul Ministru de Interne, om în etate, de bună înfățișare, cam mândru și cu umblet apăsat, având în urmă pe un Inspector administrativ ce sosise în acea seară, din Galați unde era în o cercetare.

Prefectul întâmpină pe Ministru, Muzica începu „*Deșteaptă-te Române*".

De-odată prefectul „pe când mergea alăturea cu Excelența sa, zări pe inspector... și tresări:

Domnul Silveanu! esclamă el, uimit...

— Vă cunoașteți, zise Ministrul. Cu atât mai bine, adaose zâmbind, și intră

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

în sală, măgulit de salutări adânci şi răspunzând cu câteva strângeri de mână, cătorva de care'şi amintea că-i fuseseră recomandaţi.

— De unde mă cunoaşteţi, domnule Prefect? întrebă Inspectorul, surprins.

— O! e de mult... răspunse Codruţ. — vor fi acuma, vr'o zece ani, aproape unsprezece...

— Imi pare bine, domnule Prefect... răspunse Silveanu, îi strânse mâna şi se apropiă de Ministru.

— Nu m'a recunoscut... Ce va face însă... când va vedea pe... Milli mai ales?

Silveanu se schimbase: părea cu mult mai în etate decât era, pleşuvise, purta ochelari, era slab şi luase un obiceiu nervos de a clipi des din ochi.

Trebuia să te uiţi bine şi de aproape, la el, spre a recunoaşte pe cel de acum zece ani în urmă.

Valsul începuse imediat după terminarea „marşului" naţional.

Ministrul se retrăsese mai de-o parte înconjurat de câţi-va inşi ce reprezintau coloniile străine din Brăila, şi începuse a discuta cu ei.

Silveanu privia, distrat, la părechile ce treceau în mlădierile jocului, pe dinaintea lui.

De odată clipi des de mai multe ori şi se simţi pătruns de-o căldură violentă...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdr1900-1932

NOTA EDITORULUI:

Prea Onorate Cititor.

Ai isprăvit de citit această carte, dă-mi voe să stau de vorbă cu Domnia-ta, spre a-ţi spune ce am pus în gând să fac, dacă voiu avea parte şi pe viitor de preţiosul Domniei-tale sprijin.

..S'au împlinit 16 ani de când am înfiinţat **Biurcul Universal de Editură** şi cum în cursul acestor ani, mi-am strâns un număr oare-care de cititori, m'am hotărât ca pe viitor să pun în participare de câştig pe toţi iubitorii de lectură, cari mă vor încuraja în greaua mea întreprindere şi iată cum: Jertfesc 10 la sută din preţul brut al cărţilor înşirate în catalogul ce public tot acum, spre a alcătui un fond cu care să construesc în Capitală o **Casă obştească**, în care să aibă drept a locui timp de 24 ceasuri ori-cine din judeţe, dacă va fi între cei ce cumpără de-a dreptul cărţi din editura mea.

Această sumă de 10 la sută, voiu consemna-o în fie-care an cu destinaţia indicată. Odată cu arătarea numărului recipisei, voiu publica în revista **«Noutăţi Literare»**, numele tuturor participanţilor din cursul anului, cu arătarea sumei în parte a fiecărui, spre a se avea în vedere la împărţirea câştigului ce va eşi din administraţia acestei **Casă obşteşti**, după un regulament de administraţie, ce se va întocmi la vreme, după ce **Casa** va căpăta fiinţă,—foloase cari vor fi în afară de acel de locuinţă pe timp de 24 ceasuri care va avea drept — cu totul fără plată—ori-ce participant.

Deşi ideea e cu totul originală, e uşor de adus la îndeplinire dacă vei avea încredere în acest fel de încercare, unică de-a face o apropiere cât mai strânsă între toţi participanţii, cum şi de a le aduce folos la fie-care în parte.

Cu nădejdea că vei coopera la realizarea acestui scop, te mai rog, prea onorate cititor, să primeşti exprimarea sentimentelor mele de adâncă recunoştinţă.

Atanasie I. Niţeanu
Editor
Strada Epicol Nr. 27. Bucureşti.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932